UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Decretum Gratiani

Gratianus <de Clusio>

Parisijs, 1542

S[e]c[und]a, an res eccl[es]ie possint dari? Non: nisi in casibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-62466

Visual Library

nia damna nõ infligat: vt.j.e.q.ij.bone. Quid iuris ſit dicemus ibi,⁊.xvj.q.j.§.quod autem.

Si ergo ¶ Caſus Si res eccleſie ſint habẽde tanq̃ cões,et nõ tanq̃ proprie:cum de cõmuni nullus dicat/ hoc eſt meum:ergo de rebus eccleſie nõ poteſt quis dicere,hec eſt mea: q: ſi diceret/ nõ videreẗ imitari apoſtolos,quibus nil ꝓpriũ erat,ſed oĩa cõiter poſſidebãt. Poſtea huic ꝯcluſioni reſpondet dicẽs ꝙ ſicut poſſeſſiones diuiſe ſunt per vniuerſum orbem/⁊ alie ſunt aſſignate vni eccleſie/⁊ alie aliĩ:ex q̃bus licet res eccleſie debent eſſe cõmunes oibus/diſpenſator tñ eccl'ie ſibi et ſuis primo neceſſaria miniſtrabit:et reliqua que ſupſunt/fidelibus miniſtrenẗ: ita ⁊ pbende ⁊ predia eccl'iarũ inter canonicos diuidi poſſunt/vt ex his nõ tãq̃ ꝓpriis/ſ; cõibus primo ſibi neceſſaria pcipiãt et reſidua in cõmunes vſus eccleſie expendant.

Si ergo res eccl'ie non quaſi ꝓprie,ſed quaſi cões habẽde ſunt:cum de cõi nullus dicat, hoc meũ eſt[a] nec de reb⁹ eccleſie,hec eſt mea,põt aliqs dicere:ne videaẗ nõ imitari charitatẽ illoꝝ in q̃ nulli aliq̃d erat propriũ,ſ; erãt illis oĩa cõia.

His ita reſpondeẗ:ſicut pfectione charitatis manẽte,ƀm diſcretionẽ eccleſiarũ: diſtributio fit eccleſiaſticarũ facultatu;,dum aliis poſſeſſiones huius eccl'ie ad diſpẽſandum cõmittunẗ:ex quib⁹ l; res eccleſie oibus debeãt eſſe communes:primũ tñ ſibi ⁊ ſue eccleſie deſeruiẽtib⁹ neceſſaria epũs ſubminiſtret:reliqua que ſuperſunt,fideliũ vſibus miniſtraturus:ita ⁊ prebẽde eccleſiaꝝ eadẽ charitate manẽte pie et religioſe poſſunt diſtribui:nec tunc reb⁹ eccl'ie vt ꝓpriis,ſ; vt cõib⁹ vtilitatib⁹ deſeruituris:vt ex his que ſibi aſſignata ſunt,primum ſibi neceſſaria percipiat. ſi qua vero ſuis neceſſitatibus ſuperſunt:in cõmunes vſus eccleſie expendat[b].

Unde Aug.ad Bonifaciũ.

¶ De eodem.

Si priuatũ[c] poſſidem⁹ qd nobis ſufficiat:non illa nr̃a ſunt[d] quoꝝ ꝓcurationem[e] quodãmodo gerimus: nõ proprietatẽ nobis vſurpatiõe damnabili vendicemus. Oſtenſum eſt quõ liceat clericis habere proprium,⁊ qũo non. Item qũo res eccl'ie per prebendas diuidi poſſint.

¶ Queſtio.ij.

Nunc queritur[f] ſi ſacerdotes aliqua de rebus eccleſie dediſſe noſcuntur, an his qui eas acceperunt, aliqua

Nunc queriẗ. ¶ Hec.q.diuidiẗ in.ix.partes:in quarum prima ꝓbat magr̃ p.xxj.canones ꝙ res eccleſie vẽdi nõ debẽt vel alienari in caſu nõ ꝯceſſo.⁊ ponit penas diuerſas alienãtib⁹ ⁊ vẽdentib⁹ eas quoquo modo. Scda ibi:Que ꝑo. Tertia ibi:Monem⁹. Quarta ibi: Uobis eñ. Quita ibi: Statuimus. Sexta ibi: Terrulas. Septima ibi: Item ſi rectores. octaua ibi: Itẽ ſi ſeruos. Nona ibi: Ne ꝑo. Jo. de fant.

¶ Caſus Supra dictũ eſt quõ liceat clericis habere ꝓpriũ:⁊ quõ nõ:⁊ qual'r res eccleſie poſſint diuidi per prebendas. Nũc aũt in hac.ij.q.q̃ritur an res eccleſie alienate poſſint apud alios remanere quib⁹ alienate ſunt. ⁊ certũ eſt ꝙ nõ,niſi ſint alienate in caſib⁹ ꝯceſſis a iure:vt.j.e.aux. ⁊ ca.ſine exceptione.in quo ca.dr ꝙ ꝓ vtilitate poſſũt res eccl'ie alienari vt.x.qõ.ij.hoc ius porrectũ.⁊ ꝓcedit hoc ordine Grat. Primo ꝓbat ꝙ res alienari nõ poſſũt nec alienate poſſideri/vſq; ad.§.his oibus authoritatibus.poſtea ſupponit quoſdã caſus ſpeciales in quibus licite res eccleſie alienantur.

a ¶ Hoc meũ eſt. Falſum dicit.nam res que cõis eſt aliquib⁹, oim illorũ eſt:[g] vt.ff.de ritu nup.illud.vnde hoc verbũ ſuũ/ambiguũ eſt pro toto,⁊ pro parte.⁊ qui iurat ſuũ non eſſe,iurabit etiã ſibi cõmune nõ eſſe.ff.de verb.ſig.pupill⁹.§.vlti.⁊ cũ quis legat ſeruos ſuos:tam illi qui ex toto ſui ſunt/q̃ q̃ pro parte intelliguntur legati:vt.ff.de lega.iij.ſi quis ſeruos. Si autẽ eſt aliquid vniuerſitatis vel ciuitatis,illud nõ eſt cuiuſlibet.j.e.q.ij.q̃ manumittitur.

b ¶ Expendat. Mirũ eſt quare Gra.nõ inducit ca.ꝙ poſſeſſiones eccleſie poſſunt diuidi: que longe melius faciũt ad propoſitum: vt.j.q.ij.quiſquis.et ca.ſepe fit. x.q.iij.caſellas.i fi.⁊.xvj.q.j.poſſeſſiões.et.q.iij.clerici. Argu.contra.j.q.ij.vobis.x.q.iij.vnio.⁊.ſ.e.quia tua. et ca.neceſſaria.

c Si priuatũ. Poteſt itelligi ſi.i.ſiquis.priuatum.i.ſeparatim aliq̃d eccleſiaſticũ poſſidemus:nõ tñ illud eſt noſtrũ:quoꝝ ꝓcurationẽ.i.q: tñ illius procuratio nobis eſt cõmiſſa. Uel dic priuatũ.i.proprium.

d ¶ Nõ illa nr̃a ſunt.i.a nobis recipiẽda ⁊ retinẽda.

e ¶ Procurationẽ. Ergo prelati dicunẗ procuratores rerũ eccleſiaſticaꝝ: vt hic/⁊.xiiij.q.j.§.j.q̃nq; dñi dicuntur.xvj.q.j.et tpis.q̃nq; defenſores,xvj.q.j.in canonibus,q̃nq; patres:vt.lxviij.diſt.quorũ vices.non tñ habent liberam et gñalẽ adminiſtrationẽ ſicut ꝓcurator Ceſaris:vt.ff.de offi.procu.ceſa.l.j.modicũ tamen donare poſſunt.extra de dona.ceterũ.tamen loco dñi habentur cum bene adminiſtrant:loco predonis cum male:vt.ff.pro emp.qui fundum.§.ſi tutor.

f ¶ Nunc queriẗ. Alienatio eſt ois ꝯctus p quẽ dñiũ transferẗ: vt.C.de fun.do.l.j.ſ; hic largius ſumiẗ alienatio:q: nec obligari poſſunt res eccl'ie. Quid autẽ ſub ſe cõtineat hoc nomen alienatio,dr ex̃ de reb.eccle.non alie.ca.nulli.in auẗ.de nõ alienã.vel ꝑmutan.col.ij.§.nos igitur,prohibenẗ res eccl'ie alienari: vt.j.eod.ſine. x.q.ij.hoc ius.et res ceſaris.ff de lega.j.apud iulianũ.§.vlt. Sed excipiunẗ quatuor caſus. Cauſa neceſſitatis:vt ſi debitũ vrget:vt in illa.l.hoc ius. Cauſa pietatis,pro redẽptione captiuorũ,vel alimonia pauperu;: vt.j.e.aurum. Cauſa neceſſitatis vel vtilitatis: vt.j.e.ſine exceptione. Cauſa incõmoditatis vel minoris vtilitatis: vt.j.e.terrulas. Alie cauſe poſſunt aſſignari/ſ; ad has poſſũt oẽs canones reduci;res tñ eccl'ie q̃ ƀuãdo ſeruari non poſſunt:citra aliquã ſolennitatem alienantur:vt.C.de admini.tu.l.lex que.§.vlti.C.quando decre.non eſt opus.l.vlti.⁊.xcvj.diſtin.bene. Sed alie res eccleſie cum ſolennitate alienãde ſunt. ⁊ olim quidem duo de vicinis epiſcopis intererãt:⁊ de cauſa alienationis cognoſcebant,et ſubſcribebant: vt.x.q.ij.caſellas.in fi.j.e.quicũq; ſuffragio.et.xvij.qõ.iiij.nullus. ſed hodie ſufficit ꝯſenſus capituli et epi:vt.j.e.ca.ſine. et ſi res ſit modica/⁊ neceſſitas magna:non eſt neceſſarius conſenſus capituli:vt.j.e.terrulas. In rebus monaſterioꝝum alienandis requiritur cõſenſus abbatis

[g] ar.ex de vſu pal.c.j.⁊ d̃ prebẽ.pro illorũ.i princi.⁊ de priui.paſtoral. in prin. ar.ff.d ꝯhẽda emp.q̃ tabulas.ar.

Prelati dñr pcuratores rerũ eccleſiaſticarum.

Alienatio q̃d cõprehẽdit.

Eccl'iaſtice res in quatuor caſib⁹ licite alienanẗ.

Eccl'ie bõa cũ q̃ ſolennitate ſunt alienanda.

et capituli ꝛ epi.ĩ.e.abbatibus.xvij.q.iiij.in venditio=
nibus. Idẽ in eccleſijs parochialibus, vbi etiam cõſen
ſus ſacerdotis requirit.ĩ.e.placuit.x.q.ij.ſi quis epus.
Facta alienatio ↄtra dictã formã/eſt nulla:lʒ ſit in ca=
ſu licito: vt.ĩ.e.ſine.ſed cum preſcripta forma facta,et
etiã in caſu nõ con
ceſſo,tenet ipſo iu
re:argu.ex̃ de his
que fi.a prela.ſine
cõſenſu ca.cũ nos.
ex̃ de emp.et ven.
cum dilecti. ſed ſi
dãnoſa fuerit, ec=
cleſie reſtituitur,
extra de reſtitu.in
integ.ca.j.

a Qui Chri=
ſti pecu=
nias. Large ſumi=
tur: vt.j.q.j.per to
tum.

b Fraudat.oc
culte.

c Et rapit. vi.

d Homicida.
Etiã eſt ſacrileg⁹:
vt.ĩ.ca.pxi. ꝛ.xvj.
q.j.decimas.

Auguſtino.
Caſ⁹. Ho=
ſtilius epiſcop⁹ ſi=
gnificauit Augu=
ſtino notario pa=
pe ꝙ quidã clerici
ſui diſtraxerant il
licite multa ſacra=
ria ſuarũ eccleſia=
rum: propter que
reuocanda cupie=
bat authoritate a=
poſtolica cõmuni=
ri. Auguſtin⁹ ſo
illud pape ſignifi=
cauit. quo audito
Pelagius ſcripſit
Hoſtilio epiſcopo
vt apoſtolica fun=
ctus authoritate,
ſine mora omnia
reuocet ad vſus ec
cleſiarum: ꝑ quẽ=
cũqꝫ clericum fue=
rint alienata.

Auguſtino.al's
incipit, Notario,
noſtre ſedis Auguſtino ſuggerente ꝛc̃.

e Communiri. Cum tamen et illud de iure com=
muni poſſet facere. ſ et ſic eſt contra id quod dicit lex,
ſuperfluum eſt poſtulare quod lex indulſit.C.de the=
ſaur.l.j.ſed fit ideo,quia plus timetur quod ſingula=
riter pollicetur, ꝙ̃ quod generali ſponſione fit: vt.xxiij.
diſtinct.quanqꝫ.

Nulli liceat. Caſus. Docet Bonifacius papa in
hoc ca.ꝙ quicquid fuerit ſemel eccleſie oblatum
domini eſt: et ad ius pertinet ſacerdotum. vnde qui=
cunqꝫ illud inuaſerit vel vſurpauerit,ſacrilegium cõ=
mittit: et ſi non emendauerit,debet excommunicari,

Cõſecrat.i.dat/vel deputat/vel offert. Sanctũ.i.eccle
ſie deputatũ erit. Sanctoꝝ.i.ſacerdotũ.ꝛ dño.i.ad ho
norem dñi. Sic cõſtrue ꝙ omne ſanctũ qđ conſecratur
dño,erit ſanctorum.

f Nulli.quod ſemel eſt conſecratũ deo/etiã licʒ ſit
alienũ, poſtea nõ
fiet prophanuʒ: vt
.ĩ.xvij. q. iiij. que=
ſti.ff.de re.diui.in=
ſtantũ. Ar.ↄtra.ĩ.
diſ.liiij.ex antiqs,
ꝛ ca.frequens.

g Cõſecrat.i.
datur.

h Sine aial.
aliud ab hoie,al's
ſequeret ꝙ homo
nõ eſſet animal.

i Sãctũ ſancto
rum.i.ad vſuʒ ſan
ctorum ſacerdotũ
pertinet.

k Inuadit.er=
go q ſeruũ eccleſie
inuadit, ſacrileg⁹
eſt:ſʒ forte nõ eſt:
ſed reputatur.ſ.l'e
ĩ.eo.ca.j.

l Excõicet.er=
go nõ ois ſacrile=
gus ipſo iure eſt
excõicatus: vt.ĩ..c.
proxi. De hoc dixi
xj.q.iij.canonica.

Quicunqꝫ.
Caſ⁹. In
hoc ca.dr ꝙ quicũqꝫ
predia eccleſiaſti=
ca a rege vel ab a=
lio pncipe ſeculari
ſuſceperit: niſi re=
ſtituat,dʒ excom=
municari. Idẽ ſta
tuitur de eo q ab
inuitis prelatꝭ bo=
na eccl'ie ſuſcepe=
rit vl' inuaſerit,vl'
de cõſenſu eorum
retinuerit.

m A quocũqꝫ.
ille ergo cõueniẽ=
dus eſt q rẽ eccl'ie
qualẽcũqꝫ detinet
lʒ exhibeat autho
rem ſuũ: vt.ĩ.xvj.
q.j.in canonib⁹. Sʒ diſtingue an rem mobilẽ detineat
vel immobilẽ: vt.C.vbi in rem ac.l.ij.ex̃ vt lit.nõ ↄteſt.
qm̃ ꝛ hoc intelligas quãdo q ſuo noie aliqđ poſſidet,
vt tũc ſemper poſſeſſor ſit cõueniẽdus: ꝛ tũc non eſt ne=
ceſſe vocare illũ cui⁹ authoritate poſſidet ſec⁹ ſi alieno
noie: vt ex̃ vt lit.nõ cõteſt.qm̃. Itẽ hoc ſcias ꝙ lʒ cõuẽ.
tus rei vendicatione poſſet dñm noiare:non tamen cõ=
uentus poſſeſſorio iudicio: vt hic,

n Seu abbatibus.inuitis.

o Rectoribus.inuitis.

p Cõſenſu.cõſenſus eñ prelati nõ obſtat clericꝭ re=
petentibus res eccleſie: vt.ĩ.eo.non liceat. Sed quare

Firmitate conſtabunt? cum
res eccleſie nullo modo di=
ſtrahi poſſint, ꝛ diſtracte poſ=
ſideri multis authoritatibus
prohibeantur.

Ait eñ Stephanus papa.

Eccleſie pecuniã auferẽs
velut homicida damnatur.

Qui Chriſti pecunias[a] ꝛ
eccl'ie aufert, fraudat[b]
ꝛ rapit[c]: vt homicida[d] in ↄſpe
ctu iudicis deputabitur.

Itẽ Pelagi⁹ Hoſtilio epõ.

Quicquid de ſacratis va=
ſis vel miniſterijs a quolibet
clerico vſurpatum fuerit, ec=
cleſie reſtituatur.

Auguſtino nr̃e ſedis no
tario ſuggerente didi=
cim⁹ ꝙ ei dilectio tua directis
apicib⁹ indicaſſet quoſdã de
clero ſuo ꝛ maxime parochia
rum ad te pertinẽtiũ nõ pau=
ca ſacrata vaſa vel miniſteria
diſtraxiſſe: ꝛ aliqua hmõi ꝑ=
petraſſe que a religioſo alie=
na ſunt propoſito. charitatem
vero tuã (vt hoc cõpetẽti ſoli=
citudine debeat inſequi vel vl
ciſci) noſtre preceptionis au=
thoritate volum⁹ cõmuniri[e]:
qua de re preſentibus manda
mus affatibus vt cõpetẽti vi=
uacitatis inſtantia quicquid
de ſacratis vaſis vel miniſte=
rijs a quolibet clericoꝝ vſur=
patũ vel diſtractũ fuiſſe cõpe=
reris, ſine cuiuſqꝫ more inter=
uentu exigere nõ dimittas, et
eccl'iaſticis vſibus reformare.

Item Bonifacius papa.

Quicquid domino conſe=
cratur, ad ius pertinet ſacer=
dotis.

Nulli[f] liceat ignorare,
omne qđ dño cõſecra=
tur[g]: ſiue fuerit hõ, ſiue aial[h],
ſiue ager, vel quicquid ſemel
fuerit conſecratũ: ſanctũ[i] ſan=
ctoꝝ erit dño: ꝛ ad ius ꝑtinet
ſacerdotum: propter qđ inex=
cuſabilis erit omnis qui q̃ a
dño et eccleſia cui competũt,
aufert, vaſtat, et inuadit[k] vel
eripit: ꝛ vſqꝫ ad emendationẽ
eccleſieqꝫ ſatiſfactionẽ vt ſa=
crilegus iudicet: ꝛ ſi emenda=
re noluerit, excõmunicet[l].

Item Gregorius.vij.

Excõicationi ſubiaceat q
eccleſiaſtica predia inuadit.

Quicunqꝫ militũ vel cu=
iuſcunqꝫ ordinis vel ꝓ=
feſſionis perſona predia eccle
ſiaſtica a quocunqꝫ[m] rege ſeu
ſeculari principe, vel ab epi=
ſcopis inuitis ſeu abbatib⁹[n],
aut aliquibus eccleſiarum re=
ctoribus[o] ſuſceperit vel inua=
ſerit, vel eorum conſenſu[p] te=
nuerit: niſi eadem predia ec=
cleſijs reſtituerit, excommu=
nicationi ſubiaceat.

Item Pius papa.

Sacrilegij crimẽ incurrit
q predia eccleſiaſtica vexat.

Si l'e ẽ huic, eꝫ ð of. ordi.lʒ. et cap. graue., xj. di.c. ſi.in ſi. Archi.

Poſſi= dẽs reʒ eccl'e ſi ue ſuo ſiue a= lieno noie an ſemp ſit ↄueniẽ dus.

Poſſi= dẽs ab impato re non eſt ſẽp tutus.

non eſt ille tut⁹ qui ab imperatore poſſidet. C. de quad. preſcrip. bene. cũ iuſte poſſidet q̃ authore pretore poſ= ſidet: vt. ff. de acqui. poſſ. iuſte? Sed dicas iſtud obtine re in reb⁹ priuatoꝝ: quia nec eccleſia tuta eſt ſi rẽ rece= pit ab imperatore, niſi eam preſcripſerit: vt. xvj. q. iij. placuit. j.

emendare noluerũt. Scribit ergo papa Conſtãtie re= gine Gallie: ⁊ ei primo applaudit cõmendando ipſam, et hoc in prima parte. In ſecũda parte oſtendit ꝙ dã= num illud debẽt cum multiplicatione pene reſtituere. et hoc ꝓbat per legem Lombardam et per exemplum Zachei dicentis in preſentia Chriſti ſe velle reſtituere quadruplũ ſi ali= quẽ defraudauit: vt continet̃ in euã gelio ſecundũ Lu cam. In tertia par te inſinuat ei ꝙ in mẽſe Nouembris preſentiſ anni mit= tet in Galliam Pe trum epiſcopũ. et monet ipſam regi= nam vt cum eo et cuꝫ alijs epiſcopis eiuſdem ꝓuincie congregatis ſic fa ciat damnũ emen dari, vt ceteri ter= reant̃. Scd̃a pars incipit ibi: Dum ⁊ ſeculi. Tertia ibi: Eapropter.

Predia. ¶ Caſus. Significatum fuit Pio pape ꝙ quidam predia eccl̃iarũ vſurpant, et deo cui tradita ſunt, ſub= trahũt. q̃re Pius papa ſtatuit vt q̃= cũqꝫ hoc p̃ſumpſe rit, debeat vt ſacri legus iudicari.

a ¶ Secretoꝝ ce leſtiũ. i. eccleſie.

b ¶ Vexẽtur. in= iuſte. nam ad tri= buta et ſeruitia te nẽtur. xj. q. j. ſi tri= butuꝫ. vel expone vt ibi dixi.

c ¶ Sacrilegus. alia pena ſacrile= gij eſt ſm. l. ff. ad l. iul. pecu. ſacrile= gij. Alia eſt ſm ca nones. xvij. q. iiij. per totum.

‡ Cõc. Alexã. ⁊ ymo. in. l. cuꝫ alienã. C. de le= ga.

Qui abſtulit. ¶ Caſ⁹. De⁹ eſt pater noſter, ⁊ eccleſia mater: et ideo q̃ dei et eccle= ſie pecuniam au= fert vſurpat ⁊ frau dat, homicida eſt: ſicut ille qui patri vel matri carnali abſtulit aliq̃d iniu ſte, dr̃ homicida.

d ¶ Patri. homi cida enim eſt q̃ nõ paſcit patrem vel matrem: ‡ vt. xvij. queſt. iiij. inter ce= tera. ⁊. lxxxvj. diſt. non ſatis. in fine.

Luce xix. b.

‡ Ar. ꝯ iſta. ꝫ. xciij. di. diaconi ſunt. in ꝑn. ſed ibi alit̃ expõit̃.

‡ Et ca. lꝫ. vbi de hoc. xiiij. q. j. qđ de bet̃. in ꝑn. vbi de hoc. Archi.

Predia diuinis vſibus tradita quidam huma nis vſibus applicãt: ⁊ deo no= ſtro cui tradita ſunt, ea ſubtra hũt, vt ſibi inſeruiãt. quapro= pter ab omnibus illius vſur= pationis cõtumelia depellen= da eſt: ne predia vſibus ſecre= torum[a] celeſtiuꝫ dicata, a qui= buſdã irruẽtib⁹ vexentur[b]. qđ ſi quis preſumpſerit, vt ſacri= legus[c] iudicetur. Item Ana cletus papa. ¶ De eodẽ.

Qui abſtulerit pr̃i[d] aut matri aliquid, dicetqꝫ hoc peccatũ non eſſe: homici= dij particeps eſt. pater noſter ſine dubio de⁹ eſt, q̃ nos crea= uit: ‡ mater vero noſtra eccl̃ia eſt, q̃ nos in baptiſmo regene= rauit. ergo q̃ xp̃i pecunias et eccl̃ie rapit vel fraudat: homi cida eſt. Item Io. pa. iij.

¶ Quadruplũ reſtituat qui res eccleſie inuadit.

In antiq̃s eccleſie ſtatu tis decretũ eſt vt q̃ alie= na inuadit, non exeat impuni tus: ſed cuꝫ multiplicatione[e] oĩa reſtituat. Unde in euange lio ſcriptũ eſt. Qꝫ ſi aliq̃d de= fraudaui, reddo quadruplũ. et in legibus ſeculi cautũ ha= betur. Qui rem ſurripit alie= nam ⁊c̃. vt. j. in authoritate[f] Euſebij. Item Greg. ad cõ= ſtantiam reginam Gallie.

¶ Pro tenore ſecularium legũ puniantur inuaſores rerũ ec= cleſiaſticarum.

Cum deuotiſſimã[g] do= minã ſciã de celeſti vi= ta atqꝫ remedio aĩe ſue ſedu= lo cogitare: culpã me cõmitte re vehementer exiſtimo ſi ea q̃ ꝓ timore dei oĩpotentis ſunt ſuggerẽda ſilucro: ⁊ te ſctiſſi= mã de eccl̃iaſtica pace ſedu= lo non cõmonuero. nimis me Iuliani fratris ⁊ coep̃i nr̃i ꝓ= clamatio nuper ꝯtriſtauit: ma xime cũ ville ſue. i. eccl̃ie a ne= q̃ſſimis p̃donib⁹ ſunt depreda te, atqꝫ nocturnis icẽdijs mo= re furũ cõbuſte: et dũ idẽ mali gni iuxta nr̃i p̃deceſſoris Bo= nifacij decreta ꝓ violata[h] emu nitate illud emendare nolue= rũt: dũ ⁊ ſeculi leges[i] hec ea= dẽ ita ſe habere voluerunt: le= ge vulgari[k] teſte in qua ſic ſcri bit̃. Si q̃s manu armata vſqꝫ ad quatuor homines in vicuꝫ alterius ad malefaciendũ ve= nerit: ille q̃ prior eſt[l], ꝓ illicita p̃ſumptiõe cõponat[m] ſolidos nongẽtos: ſequaces vero ei⁹ unuſq̃ſqꝫ ſolidos. lxxx. ſi vero

g ¶ Cuꝫ deuotiſ= ſimaꝫ. Intercedit papa pro eccleſia apud reginam ſi= cut alibi apđ prin= cipẽ: vt. xcvij. diſ. eccleſie.

h ¶ Pro violata emunitate. Et di= cit̃ emunitas pri= uilegiũ quo gau= det eccl̃ia vt in am bitu ſuo nõ fiat pu gna vel inſult⁹ vel rapina per. xl. vel xxx. paſſ⁹: vt. xvij. q. iiij. ſicut antiqui tus. Que autẽ pe= na pro emunitate eccleſie leſa, ſit ſol uẽda: habes. xvij. queſt. iiij. ſi quis contumax.

Emuni tas ec= cleſie q̃ eſt.

In antiquis. ¶ Caſus. Queſitum fuit a Ioan. pa= pa quam penã debeat pati qui inuadit aliena. Et reſpondet ꝙ ſm antiqua ſtatuta quadruplum debet reddere. Idem probat duabus authoritatibus, ſcilicꝫ euangelij ⁊ Euſebij pape.

e ¶ Multiplicatione. Arg. penam pecuniariam poſ= ſe ab eccleſia infligi. xxj. q. v. ſi q̃s cuiuſlibet. xxiiij. diſt. q̃ꝫ. extra de arbi. dilecti. in fi. extra de reli. domi. cõſti= tutus. in fi. Argu. contra. j. e. fraternitas. vbi de hoc di cit̃. ⁊ extra de penis, ſuã. ‡ Sꝫ illud poteſt intelligi de equitate canonica: hoc de rigore iuris.

f ¶ In authoritate. i. eo. in legibus.

Cum deuotiſſimã. ¶ Caſus. Iulianus epiſcopus conqueſtus eſt pape de quibuſdam qui de nocte quaſdam villas ſue eccleſie combuſſerunt: et predam inde exportauerunt: tamen ſepe admoniti damnum

i ¶ Leges. ſcꝫ Lombarde.

k ¶ Uulgari. ſ. Lombarda. xxiij. q. viij. ſi quis mẽbro= rum. ⁊ ca. peſſimam.

l ¶ Qui prior eſt. Nã tot ſunt iniurie, quot ſunt inia= riãtes: vt. ff. de iniur. ſi plures. ⁊ ideo pena vni⁹ nõ libe= rat alios. ff. ad legẽ aq̃l. itẽ mela. §. ſꝫ ſi plures.

m ¶ Componat. inſtit. de act. §. omnes contra. vbi di citur ꝙ nulla pena debet excedere quadruplum. Sol. quidã dicunt ꝙ pena legalis non poteſt excedere qua= druplum, ſed cõuentionalis poteſt. melius dicas ꝙ le= galis ⁊ conuentionalis in infinitum poteſt extendi ſm qualitatẽ negocij vel delicti. ſed ſi habetur reſpectus pure ad rem ipſam, tunc ſufficit pena quadrupli: arg. C. de ſer. fu. quicunqꝫ. ⁊. l. ſi quis ſeruum. ⁊ licet hec lex non teneat: tamen ex ea argumentatur. Hec Greg. ſic. extra de iudi. nouit.

Pena an poſ ſit exce dere q̃= druplũ.

incendiū[a] fecerint: ſibi non ſes tm̄ cōponāt. ſi vo predā fecerint: in quadruplū reſtituāt.

Idem. ℂ De eodem.

SI ſecl'i leges talē iuſtitiam habere voluerūt: lex diuina cur inferior eſſe debebit: cū in ipſi⁹ veritatis preſentia a zacheo collaudatum ſit, vt ſi aliqd defraudaret, in quadruplū reſtitueret. Et qꝛ ſummū in reb⁹ bonū eſt iuſtitiam colere[b], ac ſua cuiqꝫ iura ſeruare: ⁊ in ſubiectos nō ſinere qđ poteſtatis eſt fieri: ſꝫ qđ equum eſt cuſtodire (qđ ⁊ vos diligere, ⁊ oīno cōfidim⁹ ſtudere) eapropter excellētie veſtre mēſe Nouēbrio pñt' anni ſcđa indictione Petrū fratrē ⁊ coepm noſtrū a gremio ſancte Romane eccl'ie trāſmittemus: vt fratrib⁹ eiuſdē ꝓuincie in vnū ꝯgregatis, emunitas violata ꝑſumptio ⁊ ſacrilegiū canonica authoritate vt vr̄a regia[c] dignitate talē terminū accipiāt ne poſthac mēbra diaboli filij nequā in ſctā eccl'ia (te etiā ibi regnāte) talia ꝑſumāt.

Item Euſebius papa.

ℂ Eccl'ie res ſurripiēs in decuplū reſtituat qđ abſtulit.

IN legib⁹ ſecl'i[d] cautū habeꝫ. Qui rem ſurripit alienā: illi cui res direpta eſt, i decuplum q̄ ſublata ſunt reſtituat. ⁊ i lege diuina legiꝫ: Maledict⁹ oīs q̇ trāſſert termīos[e] primi ſui. Talia ergo nō ꝑſumanꝫ abſqꝫ vltiōe: nō hec exerceanꝫ abſqꝫ dānatiōe. Proinde ſi qs eccl'iaſticas oblatiōes ⁊ qđ deo ꝯſecratū ē rapuerit, vl' ꝯſenſerit faciētib⁹: vt ſacrileg⁹ diiudiceꝫ, ⁊ dānū in q̄druplū[f] reſtituat, ⁊ canonice peniteat. Contra, Grego. ſcribit Aug. anglorꝫ epō de his q̇ furtim auferūt aliqd de eccleſia.

ℂ Sine augmēto ſibi oblata eccleſiam recipere oportet.

FRaternitas tua ex ꝑſona furis pēſare pōt qualiter valeat corrigi. Sunt em̄ quidā q̇ habētes ſubſidia furtū perpetrant. ⁊ ſunt alij q̇ hac in re ex inopia[g] delīquūt. vñ neceſſe eſt vt q̇dam dānis: quidā vero verberibus[h] corriganꝫ. ⁊ cū paulo diſtricti⁹ agitur, ex charitate agēdū eſt, et nō ex furore: qꝛ ipſi hoc ꝑſtatur qui corrigitur, ne gehēne ignib⁹ tradaꝫ. ℂ Addis etiā quo augmēto ea q̄ furto de eccleſijs abſtulerūt, reddere debeant. ſed abſit vt eccl'ia cum augmēto[i] recipiat qđ de terrenis reb⁹ videꝫ amittere, ⁊ lucra dānis querere. Verū illđ Euſebij de legum ſeueritate: iſtđ Gregorij de eccleſiaſtica māſuetudine dictū intelligiꝫ.

Itē deuſdedit epiſcopo Mediolanenſi.

ℂ Non ſunt alienāda in epiſcopatu acquiſita.

Incendiarius an ſit ipſo iure excōicatus.

a ℂ Si vero incendium. Incēdiarius eſt ipſo iure excōmunicatus: nec prius abſoluitur q̄ſ ſatiſfaciat et iuret, ſe ammodo non facturū. xxiij. q. viij. ſi quis membrorū. ⁊ ca. peſſimā. ⁊ ſi fuerit denūciatus, ammodo nō poteſt abſolui niſi a papa: vt extra de ſenten. excom. tua. ſm leges capite puniꝫ. ff. đ pe. capitalium. §. non nunq̄ꝫ. vbi dicitur q̄ ſi qs intra oppidum vel ꝑpter inimicitias vel ob ꝑdam aliquid exuſſerit, igne cremaꝫ: ſed ſi villam combuſſit: ienius puniꝫ. ff. de incē. rui. nau. qui edes. Jo. non inuenio q̄ incēdiarius ſit ipſo iure excommunicatus niſi incēdiarius eccleſie: vt extra de rap. cap. in literis.

Luce xix. b.

b ℂ Juſtitiam colere. inſti. de iuſti. et iu. §. ꝑcepta iuris.

c ℂ Regia. Ergo femina poteſt eſſe iudex: vt hic, et xxiij. q. iiij. ſi quos ⁊. xv. q. iij. §. j. Argu. cōtra. xxxiij. q. vlti. mulierem. C. de arbi. l. vlt. Sed dic vbi conſuetudo eſt, bene poſſūt iudicare. extra de arbi. dilecti.

Hoc fuit ex ꝯmiſſione pape.

IN legibus. ¶ Caſ⁹. Queſitum fuit ab Euſebio quātam penā debeat pati raptor rerum eccleſiarum. Et reſpōdet q̄ ſm leges ſeculi, ſcꝫ Goticā et Salicam in decuplum debet emendare. dicit enim in fine ca. vt ſacrilegus iudicetur, et quadruplum reſtituat, et canonice penitentie ſubijciatur.

Deu. xxvij.

d ℂ In legib⁹ ſeculi. In Lombarda, ⁊ Gottica, ⁊ Salica, non in Romana.

e ℂ Terminos. ſm leges puniꝫ talis pena. l. aureorꝫ: vt. ff. de termino amoto. l. j. ⁊. ij.

f ℂ Quadruplum. Ut in illo quadruplo rei perſecutio computetur: vt inſti. vi. bo. rap. in pñ. ſꝫ in furto eſt rei perſecutio preter penā furti: vt inſti. de obli. que ex delic. in fi. ⁊ eſt ſi. lxxxix. diſt. decenter.

ℂ Cōtra Greg. ¶ Caſus. Supra in quibuſdā ca. dictū eſt q̄ res eccl'ie vſurpate cū pena debēt reſtitui. Nunc vero probat contrarium per ſeq. ca.

FRaternitas tua. ¶ Caſus. Aug. anglorꝫ epiſcopus de duobus queſiuit a Grego. primo qua pena ſit puniendus fur. Et reſpondet dicēs q̄ quidā furantur propter cupiditatē, quidam propter inopiam: et ideo qui cupiditate furantur, dānis: q̇ inopia, verberibus ſunt corrigēdi: ⁊ cum diſtrictius agiꝫ, in verberibus ex charitate agenduꝫ eſt. Secūdo queſiuit ſub quo augmento eccleſia ſuū debeat recipere. Et reſpōdet: ſub nullo augmento. Secūda ibi: Addis.

g ℂ Ex inopia. In delictis non excuſat inopia: vt hic, ⁊. xxxij. q. iiij. ſicut ſati⁹. ff. de ri. nup. l. palā. xxxij. q. v. ita ne. xxij. q. ij. faciat. Argu. contra de cōſe. di. v. diſcipulos. ⁊ diſtin. j. ſicut ꝯtra. extra de fur. ſi quis per neceſſitatem. Quidā dicūt q̄ poti⁹ debet homo mori q̄ſ furari. Humani⁹ eſt dicere q̄ ſūma neceſſitas excuſat extra de re. iur. c. quod nō eſt. vnde hic non fuit tanta neceſſitas que poſſet excuſare.

Paupertas in delictꝭ non excuſat.

h ℂ Verberibus. Hoc generale eſt, vt verberibus caſtigentur qui ſunt inopes: vt. ff. đ iu. om. iud. ſi quis id. §. in ſuos. ⁊. ff. de in ius vo. l. vlti. ⁊. e. q. §. libertus. xiij. q. vj. ſi res aliena. Alio etiam modo puniunꝫ nobiles q̄ſ ignobiles: vt. xxiiij. q. j. q̇ cōtra.

i ℂ Cum augmento. ſ. innaturali ⁊ illegitimo: ne ſit contra. ꝫ. diſtinct. lxxxix. decenter. xvij. q. iiij. quiſquis. ⁊. e. q. v. c. pe. ⁊. ꝫ. e. q. j. in antiquis. Ad hoc reſpondēt quidam: ſi vult libere fur vel predo reſtituere rem anteq̄ſ conueniatur, penam euitat. hoc falſum eſt: qꝛ non ſufficit raptori reſtituere rem ad euitandam penam: vt. ff. vi bo. rapto. l. non prodeſt. Uel dic q̄ eccleſia non petet penam, ſed iudex ex officio ſuo eam infliget ⁊ dabit eccleſie, cui ſanctitas ignoſcendi gloriā dereliquit.

Eccl'ia an poſſit petere rem ſuaꝫ cū augmēto.

Res ĩ epatu acquiſitas[a] ſacerdotibus nulla eſt alienandi licentia.

Itẽ ex. vj. ſynodo vniuerſali.

Vaſa ſacra (niſi p redẽptione captiuoꝝ) nõ ſũt alienãda.

Apoſtolicos et[b] paternos canones renouãs hec ſancta ⁊ venerabilis ſynodus definit neminem prorſus epm vendere vel vtcunq; alienare ciuilia et vaſa[c] ſacrata excepta cã olim ab antiqs canonib⁹ ordinata, vcʒ p redẽptione captiuoꝝ[d]: ſed non tradere ſalaria eccl'aꝝ in emphyteotica pacta: nec alias ruſticas poſſeſſiones venũdare: ac per hoc eccl'iaſticos redit⁹ ledere quos ad ppriã vtilitatez ⁊ ob eſcã pauperũ, ⁊ peregrinoꝝ ſuſtẽtationẽ eſſe decernimus. et paulopoſt. Quiſquis autẽ poſt hãc definitionẽ noſtrã ꝯtrariũ q̇d huic ſancte ſedi ac vniuerſali ſynodo agere tẽtauerit, deponat[e] vt p̄uaricator diuinarũ rerũ ⁊ p̄ceptorũ, caſſata vcʒ oĩno q̃ facta eſt in ſcriptis vel ſine ſcriptis ab epo vẽditiõe vel emphyteotica traditiõe, vl' alia q̃libet alienatione cimilioꝝ et ſalarioꝝ locoꝝ. Qui vero ceperit aut emerit aliqd ex p̄dict̄ cimilijs vel ſalarijs, ⁊ nõ reſtituerit eccleſie, iteꝝ q̃ eccl'ie ſunt: vl' nõ reddiderit ad incidẽdũ chartã vẽditionis vel emphyteoſeos: ſit anathema vſq; dũ fecerit qđ ab hac ſancta ⁊ vniuerſali ſynodo cõfirmatũ eſt.

Si autẽ eps cõuict⁹ fuerit cõſtruxiſſe[f] monaſteriũ de eccleſiaſtic̄ reditib⁹: tradat[g] eidẽ eccl'ie ipſum monaſteriũ.

Itẽ Gre. dño epo meſſano.

Pro redẽptione captiuoꝝ ſacra vaſa nõ p̄hibet̃ alienari.

Et ſacroꝝ canonũ ⁊ legalia ſtatuta pmittunt miniſteria eccl'ie p captiuoꝝ eſſe redẽptione vẽdenda.

Idẽ Demetrio et Ualeriano clericis Firmianis.

Res eccl'ie licite ſpendunt̃ p redẽptione captiuoꝝ.

Sacroꝝ canonũ ſtatuta ⁊ legalis pmittit authoritas licite res eccleſiaſticas in redẽptionẽ captiuoꝝ impẽdi. ⁊ ideo qꝛ edocti a vobis ſum⁹, ante annos. ſ. xviij. Fauiũ epʒ eccl'ie Firmiane xj. libras argẽti de eadẽ eccleſia p redẽptiõe veſtra, ac pa-

C. de epiſ. ⁊ cle. ſi q̇s. ⁊ eſt ad hoc bonũ arg. xxiij. q. iij. §. j. in fi. Uel dic q̄ poteſt petere naturale augmentũ. i. intereſſe: ſed innaturale nõ poteſt. Uel dic q̄ nõ poteſt petere intereſſe qđ eſt extra rẽ. vel ſi forte occaſione rei ſublate familia vel pecoꝛa mortua ſunt, illud nõ poteſt petere, ſicut nec emptor: vt. ff. de act. empt. ⁊ ven. ſi ſterilis. §. cũ p venditorẽ. Uel ponas caſum ſic. Queſitum fuit ſi aliquis ꝯfeſſus fuit ſe furtum feciſſe ſacerdoti ſuo: an in penitẽtia debet ei iniungi vt illam rem reſtituat cum pena? Reſpõdeo q̄ non: ⁊ ſic cõtraria nõ tangũt caſum.

Uerum. Caſus. Determinat Gratianus in hoc §. qualiter intelliguntur duo proxima precedẽtia ca. dicens q̄ primum ex rigore, ſecundũ ex manſuetudine intelligitur.

a Res. Acqſitas, occaſione eccleſie: vt. j. e. q. v. §. fixum.

Apoſtolicos. Caſ⁹. Hoc ca. diuidit̃ in duas partes. In prima parte ſtatuitur q̄ ſi q̇s clericus alienat quocunq; titulo alienatiõis poſſeſſiones, vel redditus, vel vaſa eccleſie in caſu nõ conceſſo, deponi debʒ alienatione reſciſſa: ſiue ſit facta in ſcriptis, ſiue nõ: ⁊ emptor debet rem reſtituere, ⁊ chartam ad incidendũ: qđ ſi non fecerit, excommunicet̃. In ſecũda parte dicit̃ q̄ ſi epiſcopus cõſtruxerit monaſterium de reditibus eccleſie, eidẽ eccleſie monaſterium ſubijciat. Scđa pars incipit ibi: Si autẽ eps. Salaria, id eſt redit⁹. Iterũ. i. vt eccl'ia iterũ habeat ſicut prius habebat. Et interſerit Gra. tria ſequẽ. ca. preter principale ppoſitũ vt oſtendat caſum in quo licite res eccl'ie poſſunt alienari: quoꝝ primum patet.

b Et. pro id eſt.

c Uaſa. x. q. ij. hoc ius. contra.

d Captiuorum. Et alijs cauſis.

e Deponat. hec eſt pena male alienantis res eccleſie: vt. j. e. quiſquis. et ca. non liceat. ⁊ cap. ſtatuimus. Sed contra extra de re. ec. non alie. ſi quis presbyterorum. extra de elec. q̄ ſicut. in fi. ff. de ali. iu. mu. cã. l. ex hoc edicto. §. ſi quis alienauerit. Ex quibus omnibus habes q̄ ſufficit ſi ſtatim reddat eccleſiam indemnẽ. Poſſet dici hoc verũ eſſe quo ad hoc vt exinde non poſſit vlterius conueniri: ſed nõ quo ad hoc ne pro huiuſmodi mala alienatione ab adminiſtratione remoueatur. Argu. contra. ff. vi bo. rap. non prodeſt. vbi habes q̄ nõ ſufficit predoni ad penam euitandam rem reſtituere. Item ſufficit ſemel dolũ commiſiſſe: vt. ff. depo. l. j. §. ſi rem depoſitam. Io. Ego ſto illi decre. ſi q̇s p̄sbyterorum. B.

f Cõſtruxiſſe. ledendo eccleſiaʒ priorem. poteſt tamen cõſtruere, dũ tamẽ non ledat eccleſiaʒ. j. eo. ſi eps. ⁊ ca. bone rei. Tradetur ergo eccl'ie, vt habeat in ipſa iuſpatronatus: qđ habetur ex edificatione ſeu fundatione. xvj. q. vij. q̇cunq;. ⁊ ca. decernimus. ⁊ ca. filijs. extra de eccle. edi. ad audiẽtiam. vel aliquod honeſtuʒ ſeruitiuʒ. extra de iurepat. preterea. vel ob alia temporalia. extra de capel. mo. i eccleſijs. xvj. qõ. ij. ſane. Et eſt arg. q̄ acquiſita de rebus eccleſie poteſt eccleſia vẽdicare. j. e. q. iiij. ſacerdotes. ⁊. q. vi. ti. fixum. Sed q̇d ſi clericus de peculio eccleſie in proprio ſolo edificet? tũc videtur edificiũ ſolo cedere. ff. de re. diui. intãtũ. Sʒ dicas in fauorem eccleſie ſolum edificio cedere. xvij. q. iiij. ca. q̄ſti. et hoc eſt ſpeciale in eccleſia q̄ ſi res comparatur de bonis eccleſie, ſtatim eſt facta eccleſie: vt hic, et extra de pecu. cle. c. j. ⁊. c. ſi quis. Idẽ eſt in milite. C. de rei ven. ſi vt pponis. ⁊ in pupillo. C. arbi. tu. l. iij. ⁊ in vxore. ff. de dona. inter vi. ⁊ vxo. vxor.

g Tradat. i. ſubijciat. j. xiiij. q. vj. cõperimus. xvij. q. iiij. queſti. contra vbi habes q̄ res cõſecrata non debeat reſtitui, ſed ſupple laicis, ⁊ ad prophanos vſus. et licet hic dicat̃ q̄ debet ſubijci priori eccleſie: nihilomin⁹ tamẽ eps poteſt vnã eccleſiã alij ſubijcere cui vult: argu. extra de exceſ. prela. ſicut vnire.

Sacrorum. Caſus. Fauius firmiane ciuitatis epiſcopus dedit. xj. libras argenti de ſua eccleſia pro redemptione quatuor perſonarum ſcilicʒ paſſiui, tunc clerici, ⁊ vxoris, ⁊ duorum ſuorum filiorum, ſcilicet Demetrij ⁊ Ualeriani: quo prefato epiſcopo mortuo Paſſiuus factus eſt epiſcopus, poſt cuius obitum

Iſtã gl. dicit eſſe ingu. ale xan. de ymo. in l. ii pe. ne. ff. de condi. inde.

Cimilia grece theſauri dicuntur opes, pecunie repoſite, inſtrumenta precioſa, aurea vaſa, cimilia, nodia, inde cimiliarch⁹. C. đ agri. et cẽ. l. litibus. lib. xj.

Et. c. diaconi. xvij. qõ. iiij. põt in epo diſpẽſare cũ p̄lato ſibi ſubdito vt non deponatur: vt l. diſt. ſi q̇s p̄b̄r. Archi.

Firmane.

Al's fabiũ, al's fauiũ.

Firmane.

Edificiũ de pecunia eccleſie factũ acq̇rat̃ ip̄i eccleſie.

aliꝗ timebant ne ille.xj.libre argenti ab eis vel heredibus eorum repeterentur:et ideo a papa ſuper hoc poſtulauerunt ſecuritatem. Papa igitur eis plenam ſecuritatem cōcedit ita vt decetero ſuper hoc nulla queſtio eis moueatur.

¶ Caſus. Supra facta eſt mentio de inuaſoribus rerum eccleſie. Nunc vero docet Gratianus que penitētia ſit huiuſmodi inuaſoribus imponēda qui ſacra vaſa et alia deo dedicata pollutis manibus quaſi ꝓphana rapiunt et contrectant.

a ¶ Repetitiōis. Quia qꝺ ex cauſa pietatis impenditur:nō repetitur. C.de nego.geſtis. alimenta.niſi forte fuerit proteſtatus.ff.de reli.ſi ꝗs §.hec actio.⁊ i alio caſu.C.ꝺ nupt. patrem. hic tamē nō valet proteſtatio:qꝛ eccꝉia tenetur redimere:vt.j. ca.pri. ſi vero priuatus redemiſſet: precium datū repeteret ſine diſtinctione,ſm quoſdā Et hic redemptꝰ opas preſtabit eccleſie ꝑ quinquenniū,ſi nō poſſit ſoluere.C.de cap.l.ij ⁊ vltima.Itē nunquid hoc de quolibet capto verū eſt? ita.Sed nunquid de capto in maleficiis? quod videt: lxxxvj.diſtin. non ſatis.xxiij.q.v.c.j. ⁊ cap.reos.⁊.xuij. qō.vj.ſi res.Arg. contra.j.q.j.iubemus.Tamē ſi priuatꝰ det pecuniā ꝑ redēptione alicuius,bene eā repetit:vt.C.de ca.l.vlti.

Redēptꝰ ab eccꝉia illi ſeruiat ꝑ quinquēnium.

b ¶ Sicut. ¶ Suis.ſuis potius ꝙ alienis ſubueniat:ſubueniat tamē ⁊ extraneis. lxxxvj.diſt.non ſatis.xlij.diſt. quieſcamus. Sed qui dicuntur hic capti? Dic ꝙ ſi ab hereticis vel gentilibus capti ſunt,vt a talibꝰ vbi timetur periculum corporis ¶ vel anime: tales tenetur redimere eccꝉia,⁊ etiā quilibet priuatus:vt.lxxxvj.diſtin.nō ſatis.Ꝭ.e.aurum.xxiij.q.iij.non inferenda.

Redēptio qñ ꝗ ē neceſſaria.

¶ id eſt mors:vt.le.et not.Ꝭ.e. aurum ſñ.cur ar.

trís veſtri Paſſiui,fratris et coepi noſtri,tūc vero clerici, necnon matris veſtre hoſtibꝰ impēdiſſe,atꝙ ex hoc quādā formidinē vos habere ne hoc qꝺ datū eſt,a vobis quolibet tēpore repetaꝛ:huiꝰ precepti authoritate ſuſpitionē vrām preuidimꝰ auferēdā,ꝯſtituētes nullā vos exinde heredeſꝙ veſtros quolibet tpe repetitionis[a] moleſtiam ſuſtinere nec a quoꝙ vobꝭ aliquā obijci queſtionem. Idem.

¶ Res eccꝉie deſolate nō preponuntur captiuis.

Sicut oīno graue ē fruſtra eccꝉiaſtica miniſteria venundare:ſic iterū culpa eſt(imminēte hmōi neceſſitate)res maxime deſolate eccleſie captiuis ſuis[b] preponere, ⁊ in eorū redēptione ceſſare. Que vero pnīa hmōi inuaſoribus atꝙ predonibꝰ qui vaſa ſacra et reliqua diuino cultui dedicata ſunt,pollutꝭ manibꝰ arripuerit,⁊ quaſi ꝓphana ꝯtrectāt,ſit idicēda:Nicolaus pa.definit ſcribēs Frontario archiepō Burdegalēſi.

¶ Inuaſoribꝰ rerū eccꝉiaſticarum que pnīa ſit imponēda.

De viro nefādo burgādo noīe q̇ rabie inſana cōmotꝰ diabolicis ſe irretire laqueis nō dubitauit,atꝙ gētiliū more per abrupta itinera ⁊ cōpita[c] inſidiās vobis in veſtre eccꝉie villa vna cū clericis vrīs manētibꝰ et ppꝉm ſalubribꝰ inſtruere dogmatum monitis decertātibꝰ,paneꝙ ſpūalis verbi vacua hoīz corda reficiētibꝰ,atꝙ laudabile ꝓprie ſalutꝭ deſideriū habentibꝰ,ſancta apoſtolorū Petri ⁊ Pauli limina viſitare:collectis malitie ſue ſequacibꝰ ⁊ iniꝗtatis ꝯplicibꝰ nefarias inuaſiones ⁊ depꝛdationes violentas inferre demoniaco auſu ꝑſūpſerit:⁊ vt epiſtole vre textus eloꝗꝛ,ſacrū altare ſacraꝙ dñici corpis ⁊ ſāguinis vaſa,īſup ⁊ ſctm̄ chriſma pollutis arripere manibꝰ quaſi vilia ⁊ ad vſū cōmunē apta preſūpſerit:dilectio nos vrā conſuluit[d] ſi ipſe vel qui cū eo in tā impio ⁊ iniquo ſcelere fuerunt,ad penitētiam quādoꝙ gr̄a tacti diuina venire voluerint:quo eos penitētie vinculo cōſtringatis,nr̄e inſtitutionis cenſuram expoſcere curaſtis:de quibꝰ(ſi tamen ita eſt) iubemus cum ad penitētiam qñꝙ reuerti accelerauerint, vno āno extra eccꝉiam dei cōſiſtere:cuiꝰ ſacratiſſima vaſa extra ritum fidei xp̄iane diripiendo auferre nō dubitauerant:ſcꝺo vero anno ante fores[e] eccleſie ſine cōmunione maneāt.tertio vero āno eccleſiā dei ingrediaꝛ:⁊ inter audiētes[f] aſtent ſine oblatione: non manducātes carnē neꝙ bibētes vinum,preter natiuitatis ⁊ reſurrectiōis dominice dies.Quarto ꝑterea anno (ſi his prioribus tribus annis eorū fructuoſus fuerit penitentie labor)cōmunioni fidelium reſtituātur:totaꝙ mentis intētione ſpondentes[g] talia ſe vlteriꝰ nunꝙ facturos,

De viro. ¶ Caſus. Frontarius Burdegalen.archiepiſcopꝰ cum vellet biī Petri limina viſitare ⁊ in quadam villa ſue eccꝉie celebraret diuina,⁊ populum ſaluberrimis dogmatibus erudiret:quidā nomine Burgandꝰ vir nephādus inſidians ei cū complicibus ſue malitie venit ad villā prefatam:⁊ ſacra vaſa dñici corporis, ⁊ ſanctū chriſma pollutis manibus accipere preſumpſit.quare dictus Frontarius queſiuit a Nicolao ſi aliquo tēpore ad gremiū matris eccleſie redierint,q̄ penitētia ſit eis indicenda. Qui reſpōdet dicēs ꝙ primo debent iurare ꝙ talia nō faciant decetero:⁊ poſtea peniteāt iuxta modū in ca.expreſſū.

c ¶ Et compita. Cōpitū eſt locus vbi plures vie cōcurrunt.xlviij.diſtinc.ſicut. Compitum.

d ¶ Conſuluit.q̄ ſit pena taliū qui inferūt iniuriā clericis dū inſiſtūt diuinis officijs ⁊ obſeqjs,habes.xvij. q.iiij.§.qui aūt.et ca.ſi quis ſuadente.C.de epiſ.⁊ cle, ſi ꝗs in hoc genꝰ.

e ¶ Ante fores. Sed nonne in primo anno eſt extra eccleſiā? Sed dic ꝙ in primo anno ſtet extra cemiterium quod violauit:et ſecundo anno iuxta fores eccleſie.

f ¶ Audiētes.nō cōicantes:vt.xxxiij.q.ij.latorem.

g ¶ Spondētes.ſacrilegos argue promittere cogendos ſe nunꝙ ſimile facturos,ſic.xxiij.q.viij.peſſimam,

¶ Que vero. ¶ Hec eſt ſcꝺa pars.q.in qua ponit penā ſacrilegij:et hoc per ca.ſeq.Io.de fan.

et ca.ſi quis membrorum: vt dixi.xj.q.iij.cum aliquis.

MOnemus. ¶ Hec eſt.iij.pars.q.in qua reuertitur ad principale: et probat p.v.ca.que res eccleſie non ſunt alienande in caſu non conceſſo. Jo.de fan.

¶ Caſus. Queſitū fuit a Leone papa quam penā pati debeat ep̄s vel ſacerdos qui cauſa amicitie, timoris, vel muneris rem ſue eccleſie vel ſalariū a chriſtianis oblatū auferre vel vſurpare p̄ſumit? Et r̄n.que debet deponi: et qd iniuſte abſtulit, reddere cōpellatur: et pro his nullas deinceps vires habeat ad litigādum vel

iij.ps.

poſſidendum.

a ¶ Rem tituli.i. ſpectantem ad eccleſiā ſuam nō auferat illi ꝓpria authoritate. Nam et tutor et curator punitur q̄ aufert aliq̄ rē pupilli ſui: vt.C.vnde vi.meminerint.in fi.

Nā p tali exceſſu vē deponē dus L.

b ¶ Reddere.ipſe ergo qui alienauit pōt conueniri: vt hic, et.j.e.ſtatuimus.et duob' cap.ſequētibus. Item et poſſeſſor pōt cōueniri: vt.ſ.eo.auguſtino.et nota.ſ.eo.quicūq3.et.ſ.e.apoſtolicos. cum enim eccleſia habet in optiōe quē velit conueniri: ſi primo cepit vnum conuenire, et poſtea velit alium cōuenire, non fiet ei preiudiciū aliqd p electionem: vt.C.ſi tu.vel cu.l.vlti. Sed quid ſi eccl'ia eſt cōſecuta ius ſuū a poſſeſſore, nunqd adhuc pōt conuenire ipſum qui alienauit? nō videtur: q2 bona fides nō patitur vt bis idem exigatur.ff.de reg.iur.bona fides. Q3 aūt poſſet ipſum cōuenire.ad hoc eſt arg.j.eo.vulterane.et ca.ſtatuimus.et ca.quicunq3. et.ff.de peti.here.nec vllam.§.vlti. Reſpon.aut eccleſia agit ad penam, aut ad intereſſe. ſi ad penā, poteſt agere adhuc contra alienantem: quia pena vnius non liberat aliū: vt.ſ.eo.cum deuotiſſimam.ſi agit ad intereſſe, non poteſt. Item queritur ſi eccleſia conſecuta eſt ſuum ius a poſſeſſore, an teneatur cedere actionem quam habet cōtra alienantem? Reſpon.que nō: q2 qua fronte poteſt petere ceſſionem qui ex contumacia ſua condemnatur vt.ff.de adminiſtra.tuto.ſi plures.et.ff.de tu.et ra.diſt.l.j.§.nunc tractemus.

Eccl'ia ſi ab vno ſuum ius ꝯſecuta ē, an poſſit aliū cōuenire.

Hoc ideo q2 iā ſuū ꝯſecut' eſt et ita intereſſe deſijt. ff.de eo p quē factum eſt.l.j.§.plures.

c ¶ Litigandum. Argu.eſt hic que qui male alienauit

corpus et ſanguinem domini ſuſcipere mereātur: et vſq3 ad ſeptimū annū trib' in hebdomada diebus ſine eſu carniū et vini potatione maneāt penitentes.

Item in cōcilio Leonis pape quarto.

¶ Res eccl'ie epiſcopus vſurpare vel alienare nō p̄ſumat.

MOnemus et irrefragabiliter affirmamus vt nullus epiſcoporum vel ſacerdotum rem tituli[a] ſui vſurpare preſumat: ſed neq3 ſalariū a chriſtianis ſanctis locis oblatum cauſa amicitie vel timoris aut muneris pertētet auferre: ne eccleſia dei ad nihilum redigatur. Quod qui facere preſumpſerit epiſcopus vel ſacerdos, canonicam ſine dubio ſubeat vltionē: et quod eccleſie iniuſte ablatū eſt, reddere[b] compellatur: ita vt deinceps nullas vires pro his ad litigandum[c] vel poſſidendum habere poſſit.

Item ex hiſtoria Euſebij epiſcopi Ceſarienſis.ca.xij.

¶ Epiſcopo vel abbati res eccleſie alienare non licet.

QUiſquis epiſcopus vel abbas de ſalarijs epiſcopi vel monaſterij transferre quicq3 in principū manus, vel etiam alij perſone cōferre voluerit: irritū ſit quod datū eſſe cōſtiterit, ſcd'm canonē ſanctorum apoſtolorū: qui dicit. Omnium eccl'iaſticarū rerū epiſcopus habeat ſolicitudinē, et diſpēſet eas, tanq̄3 deo contemplante. Non liceat aūt ei fraudare quicq3 ex illis: vel cognatis[d] proprijs dare que dei ſunt. Q3 ſi pauperes fuerint, vt pauperib' largiatur ſed non ſub horum occaſione que ſunt eccl'ie defraudētur. ¶ Q3 ſi calliditate vſus excuſationē pretēderit ep̄s dānū facere: et nihil ad ꝓfectū agrū vel locū exiſtere: nec ſic principibus tribuat ager vel locus ſed clericis vel agricultorib'. ¶ Q3 ſi calliditate vſus fuerit p̄ceps, et vel a colono[e] vel a clero agrū emerit: ſit irrita vēditio: et reſtituatur ep̄o vel monaſterio. Ep̄s vel abbas hoc faciens abijciatur[f] tanq̄3 qui diſperſit q̄ non collegit.

Item Symmachus papa.

¶ Predia eccleſie nō liceat pape alienare.

NOn liceat pape[g] p̄diū eccl'ie alienare aliquo

rem eccleſie, non poteſt eam petere.

QUiſquis. ¶ Caſus. Hoc capitu.diuiditur in tres partes. In prima parte dicitur que epiſcopus vel abbas de ſalarijs epiſcopi vel monaſterij principi vel alie perſone in caſu non conceſſo nil dare debeat: et ſi dederit, irritetur. Et ad hoc probandum inducitur canon apoſtolorum qui dicit que de rebus eccleſie nō debet aliqd defraudari. In ſecunda parte dicitur que ſi epiſcop' dicat agrum nullum fructum eccleſie reddere, immo poti' damnum: propter hoc principi concedere nō d3, ſed clericis vel colonis. In tertia parte dicitur que ſi p̄ceps callide a colono vel clero agrum eccleſie emerit: venditione reſciſſa ager reſtituatur epiſcopo vel monaſterio. Epiſcopus autē vel abbas hoc faciens deponatur. Secūda pars incipit ibi: Q3 ſi calliditate.j. Tertia pars ibi: Q3 ſi calliditate.ij.

d ¶ Cognatis.niſi victum et veſtitum: vt.lxxxvj.diſtinc.non ſatis. et xvj. qōne.j.ſi cupis.in fine.

e ¶ A colono. Licet enim colonus tradat aliq̄ poſſeſſionem: non ideo p̄dit eccleſia poſſeſſionem.C.de acquiren.poſſeſ.l.vltima.

f ¶ Abijciatur. Mitius cum eo agitur.j.e.ſi q̄s quaslibet.et.q.v.ſi epiſcopus.

de h' le.et no.ſ.e.apoſtolicos.

NOn liceat pape. ¶ Caſus. Symmach' papa ſtatuit in hoc cap.vt pape non liceat predia eccleſie alienare quo ad proprietatem vel vſumfructum, niſi tantum domos que in vrbibus modica impenſa non ſuſtentantur: ſub qua lege omnes prelati eccleſiarum conſtringantur. Contra quam conſtitutionem ſi aliquid fuerit alienatum, donator vel venditor et mediator deponantur. Subſcribentes ſint anathematizati com eo qui dedit, et cum eo qui recipit: niſi reſtituat quod alienatum eſt. Sit licentia cuilibet eccleſiaſtice perſone contradicendi, et repoſcere cum fructibus alienata. Hec intellige niſi alienatio facta eſſet in caſu licito et conceſſo.

ſcd'm h. illa ſtel ligūtur cū actū fuit ab initio cū toto clero ip ſi' eccl'e Archi.

g ¶ Pape. Hic Symmachus papa ſucceſſori ſuo legē

Qui res eccliaſticas vẽdit ad altare nõ audeat accedere.

modo ꝓ aliq̃ neceſſitate: nec i vſumfructũ rura dare, niſi tm̃ modo domos q̃ i q̇buſlibet vrbib⁹ nõ modica ĩpẽſa ſuſtẽtantur q̃ lege oẽs cuſtodes adſtringant, vt donator, accenſator, vẽditor, honorẽ pdat: ⁊ q̇ ſubſcripſerit, anathema ſit cuꝫ eo q̇ dedit vel q̇ recepit, niſi reſtituat. Liceat etiã q̇buſlibet eccleſiaſticis pſonis ꝯtradicere, et cũ fructib⁹ [b] alienata repoſcere. qđ nõ ſolũmodo in apoſtolica cõſeruãdũ eſt eccleſia: verumetiã vniuerſis eccleſijs per ꝓuincias q̇dẽ dicit id conuenire. Item.

Indigne ad altare [c] dñi ꝓperare pmittitur qui res eccleſiaſticas audet inuadere, aut iniuſte poſſidere: aut iniq̃ vel iniuſta defenſione in eis perdurare: de q̇bus dꝫ eſſe tanta ꝓulſio, vt vindictaꝫ admonitio [d] p̄cedat: ⁊ res vſurpatas iniuſte q̇ abſtulit, aut iniuſte ablatas qui retinet: equitate patrocinante legibus reſtituat. Qđ ſi neglexerit ⁊ neceſſitas cõpleuerit: demũ predonẽ ſacerdotalis diſtrictio maturata [e] ꝓcellat. Ualde em̃ iniquum et ingens ſacrilegiũ eſt vt quecũqꜫ vel ꝓ remedio peccatorũ, vel ꝓ ſalute ac requie animarum ſuaruꝫ vnuſquiſqꜫ venerabili eccłie ꝯtulerit, aut certe reliquerit: ab his quib⁹ maxime ſeruari ꝯuenit, id eſt chriſtianis ⁊ deum timentib⁹ hominibus in aliud trãſferri vel ꝯuerti permittaꝟ ꝓpterea qui hec non ꝓuiderit: et aliter q̃ꝫ ſcriptum eſt predia eccleſie tradita petierit vel acceperit aut poſſederit, niſi ſe cito correxerit: quo irat⁹ deus animas percutit, anathemate feriaꝟ: ſic qꜫ accipienti vel donãti vel poſſidẽti anathema: ⁊ inſtitute [f] pene contuberniũ aſſiduũ: nec aliq̊ ſe ante tribunal Chriſti obſtaculo muniat q̇ religioſis animabus ad ſubſtantiam pauperũ derelicta, contra fas ſine aliqua pietatis conſideratione diſpergit.

Item Nicola⁹ papa Adoni Uienenſi archiepiſcopo.

Excõicent q̃ principũ authoritate res inuadũt eccłie.

Dereb⁹ q̃ ſemel deo cõtribute atqꜫ dicate ſũt ⁊ poſtea ſub occaſione conceſſionis principũ a q̇buſdã inuaduntur atqꜫ diripiuntur: ſancim⁹ vt prius [g] conſulatis principem ad reſecãdam tam preſumptionem

imponit, vt imperatore ſuo.ĩ.xvj.q.j.quia iuxta. Sed qualiter hoc potuit, cum nullus mortalium papã poſſit iudicare. extra de elect. innotuit. xl. diſt. ſi papa. nec inferior ſuperiorem. xxj. diſti. inferior. ſed certe licet ſit ſolutus legibus, tamen ſm̃ leges viuere debet. ff. de legi. princeps.

a ¶ Quiouſlibet. Uidet ergo ꝙ ad hãc accuſationem quilibet admittatur: extra de re. eccle. nõ alie. ſi q̇s. et auten. de non alienã. aut permutã. in fi. coll'. iiij. et no. xvj. q. vij. filijs. et queſtione. j. conſtitutum.

b ¶ Et cum fructib⁹. Hic aduerte ꝙ fruct⁹ poſſũt peti. Sciẽdum eſt ꝙ ſi agitur per interdictuꝫ aliquod ad petẽdum rem cũ fructibus: tunc reſtituenꝟ omnes fructus percepti a tẽpore eo quo eſt propoſitum interdictum, niſi in interdicto vnde vi: in quo veniunt fructus omnes percepti a tempore deiectionis: vt. ff. de interdi. l. interdictiꝫ. ff. de vi ⁊ vi ar. l. j. §. ex die. Si autẽ agitur rei vẽdica. aut poſſeſſor fuit bone fidei, aut male. Si bone, reſtituet omnes fruct⁹ perceptos a tẽpore lit. ꝯteſta. vel qui culpa ſua non ſunt percepti: ſed ante litem cõteſtatam perceptos nõ tenetur reſtituere ſed tantum extantes: vt. C. de rei ven. certũ eſt. inſtit. de offi. iudi. §. poſt inchoatã. Si fuerit poſſeſſor male fidei: taꝫ perceptos q̃ꝫ quos percipere potuit, tenetur reſtituere: vt extra de reſti. ſpo. grauis. ⁊. ff. de rei ven. ſi nauis. §. generaliter. ⁊. C. de rei vendica. certũ eſt. Si male vero fidei poſſeſſor titulum habuit, tunc excuſatur a percipiendis propter titulum: vt. C. de rei vendi. ſi fundum. niſi ita ſit ꝙ ille titulus habeatur pro non titulo: vt cum quis emit ꝯtra interdicta legis: vt. C. de agrico. ⁊ cen. queãdmodũ lib. xj. ⁊ alios caſus habes notatos. ff. qđ met. cau. ſed ⁊ partus.

Indigne. ¶ Caſus. Hic notantur tria genera hominum qui contrectant res eccleſiarũ: ſcilicet inuaſor, ⁊ iniuſte poſſidens ſua authoritate, ⁊ qui iniuſte poſſidet authoritate alterius, ⁊ iſti omnes niſi cito ſe correxerint male ablata reſtituendo, debẽt anathematizari etiam cum admonitione. Ualde em̃ iniquum eſt vt ab aliquo maxime chriſtiano vſurpetur qđ eccleſie relinquitur vel confertur.

c ¶ Ad altare. q: nec oblatio ei⁹ recipiꝟ: vt. ſ. e. de viro. ⁊ etiã a ſacramẽtiſ eccłie ſuſpẽſ⁹ eſt: vt. xvij. q. iiij. q̇ſq̇s.

d ¶ Admonitio. Argumẽtũ ꝙ admonitio ſemp p̄cedat vindictã: vt hic. ⁊. ij. q. vij. accuſatio. ⁊ ca. ſequẽti. xj. q. j. perim⁹. Sꝫ veruꝫ eſt cum agitur ad penam excõicationis: q: nemo excommunicãdus eſt niſi precedat admonitio trina: vt. xvj. q. vij. omnes decime. et xvij. q. iiij. de p̄ſbyterorum. et extra de ſenten. excõ. ca. ſacro. Item ⁊ in illis criminib⁹ p̄cedet admonitio vbi ad brachium ſeculare eſt recurrenduꝫ: vt. j. q. vij. pater. Item vbicũqꜫ non agitur ad depoſitionẽ. Et gñaliꝟ vbicũqꜫ agiꝟ ad denũciationeꝫ: vt ex̄ de ſimo. lꝫ heli. ſꝫ vbicũqꜫ agiꝟ ad depoſitionẽ: nõ p̄cedet admonitio. ex̄ de accu. qualr. ad quid em̃ admoneret tunc, cũ ſufficit ad depoſitionẽ ꝙ homo ſemel deliquerit. xxv. diſt. primum. Non ob. extra de accuſa. ſi quis. quia loquiꝟ ibi in denũciatione. Item nõ ob. ij. q. vij. ſi q̇s erga. q: loquiꝟ ibi de alijs cauſis q̃ nõ inducunt depoſitionẽ: vt. v. q. iiij. in loco.

e ¶ Maturata. i. mature ꝓlata. ĩ. xvj. q. j. in canonib⁹.

f ¶ Et inſtitute. i. deſtinate a talibus.

Derebus. ¶ Caſus. Quidam inuadebant vel rapiebant res eccleſiarum, ⁊ dicebant ſe habere a principibus conceſſionem: quare Adon Uieneñ. archiepiſcopus queſiuit a Nicolao quid eſſet ſuper hoc faciendum. qui reſpondet ꝙ ſi princeps conceſſit, redarguaꝟ ſuper hoc. Si autẽ inuaſor ſua authoritate facere preſumpſerit: excõiceꝟ donec reſipiſcat.

g ¶ Ut prius. Eſt hic argumẽ. ꝙ authoritas maioris excuſat. xxviij. diſtinct. diaconi. ⁊. lxiij. diſtinct. ſalonitane. ſed non eſt hoc verum: vt. ſ. eo. quicunqꜫ. ⁊ licet hic dicatur ꝙ princeps ſit redarguendus, bene tamen

Papaꝫ nullus mortaliũ iudicare poteſt.

Fruct⁹ an ab oĩ poſſeſſore ſint reſtituendi.

Nam ſ. ⁊ cenã de pcipiẽdis teneꝟ. ff. ſ. his q̃ in frau. cre. ait pretor. §. hanc. [illegible]

Admonitio ſp vindictã precedat.

Sꝫ ꝯ. xxiiij. q. ij. c. ſane. ꝯ. i. perimꝫ. vbi de hoc in glo. ſed dr̃ ⁊c.

hoc ar. ſumiꝟ ex eo qđ dixit text. ipſe p̄n ceps ſit redarguẽd⁹. q. d. nõ ille qui ei⁹ authoritate acceſſit ſm̃ hu.

men poteſt excōmunicari.xj.q.iij.ſi autem nobis. Sed qualiter agi poteſt contra illū q̄ recipit poſſeſſionē vel a principe vel ab alio:cum ſcriptum ſit in lege, Non videoꝛ vi poſſidere ſi recipio poſſeſſionem ab illo quem ſcio eſſe in poſſeſſione,ff.vti poſſi.ſi duo.§.non videoꝛ. et arg.extra de reſtitu.ſpolia.cū ad ſedem? Sed hec q̄ſtio hodie exſuffla ta eſt per id quod eſt hodie:extra de reſti.ſpo.ſepe contingit.

eligantur.

c ¶ Quid ad cauſas.ſcʒ vt expenſe prius deducātur que facte ſunt in colligēdis fructibus:quod ius deductionis nullius caſus poteſt impedire.ff.fami.her.fundus.ff.de peti.here.ſi a dño.§.fructus.in decimis ſecus:vt ex̄ de deci.cum homines.ſed cum diſtinct.queʒ habes extra de deci.paſtoralis. (Expēſe ſp ſunt deducende,)

NObis. ¶ hec eſt.iiij.pars queſt.in qua.pbat q̄ eccleſie facultates debent diuidi in q̄tuoꝛ partes,⁊ hoc.pbat p.ix.autho.Jo.de fan.

¶ Caſus. Quidā epiſcop⁹ ſuſpectus remot⁹ fuit ab adminiſtratione reꝝ

t.ij. ps eccleſie : remanſit tamen in officio et adminiſtratiōe ſpiritualium. cōmittit ergo Gelaſius curam rerū eccleſiaſticaruʒ duob⁹ ſcʒ Archidiacono, Juſtino,⁊ Fauſtino defenſoꝛi : ⁊ ne epiſcopus iſte infametur, precepit Gelaſi⁹ vt ab ipſo epiſcopo terti⁹ eligatur,quinomine epiſcopi vniuerſa diſponat,⁊ vt omnia predia praue alienata ad vſum eccleſie reuocent: nec alicui clerico .p ſua portione aliquod predium aſſignēt : et omnem pēſionem prediorum vrbanoꝝ vel ruſticoꝛum ad epiſcopum deferant, vt ſequeſtrādo de

ſumptiuā factioneʒ:⁊ cognoſcendū vtrum illius ſit conceſſio,an inuaſoꝛis preſumptio. q̄ ſi principis inoꝛdinata fuerit largitio:⁊ ipſe princeps ſit .p emēdatiōe redarguēd⁹. Si autē inuaſoꝛis declaraꝛ preſumptio:vſq̄ʒ ad emēdationē excommunicationis ſit vindicta coercendus.

Itē Gelaſi⁹ Juſtino archidiacono,⁊ Fauſtino defēſoꝛi.

¶ Rereb⁹ eccleſie nō eſt aliquid alienandum.

VObis enim ⁊ fame veſtre cōſulēdū duxim⁹: vt pōtificis[a] veſtri loco vobiſcum ab eodē[b] aliq̄s ſubrogeꝛ qui eius noīe pariter vniuerſa diſponat:quaten⁹ oīa predia ad veſtrū reuocetꝭ ſtudiū,nec cuiq̄ʒ clerico pro poꝛtione ſua aliq̄d ſolū eccleſie putetis eſſe deputādū:ne per incuriam et negligētiā minuaꝛ:ſʒ omnē pēſionis ſummā ex oībus prediis ruſticꝭ vrbaniſq̄ʒ collectā ad antiſtitē deferatis.ex qua tamen collectione habeaꝛ ratio quid ad cauſas[c] vel expenſas accedētium neceſſitatum op⁹ eſſe perſpiciꝛ vt de medio ſequeſtreꝛ:et quatuoꝛ poꝛtiones[d],vcʒ vel de fideliū oblatione,vel de hac fiant modis oībus pēſione:ita vt vnā ſibi tollat antiſtes:aliā clericis .p ſuo

iudicio ⁊ electione diſpartiat: tertiā paupib⁹ ſub oī ɔſciētia faciat erogari:fabricꝭ ꝟo q̄rtā que cōpetit ad oꝛdinationem pontificis,erogatione vr̄a decernim⁹ eſſe penſandam.ſi q̄d foꝛte ſub annua remanebit expēſa : electo idoneo ab vtraq̄ʒ parte cuſtode tradaꝛ enthecꝭ: vt ſi maioꝛ[e] emerſerit fabrica, ſit ſubſidio,q̄d ex diuerſi tēpoꝛis diligētia potuerit cuſtodiri : aut certe emaꝛ poſſeſſio q̄ vtilitates reſpiciat cōes.

Idem Maloꝛico,Sereno,⁊ Joanni epiſcopis.

¶ Diuini muneris participatione priuetur qui eccleſiaſtica priuilegia calcat.

QUi ⁊ diuinis ⁊ humanis legib⁹ inciuili[f] damnatione calcatis,⁊ reuerentia religionis abiecta,vel eccl̄iaſtica priuilegia calcare contēdūt,vel vbilibet in pauperū .p ſilire diſpēdiū:nec hmōi saltē cōmoniti conuictiq̄ʒ nequitiā ſopire cōſentiūt,atq̄ʒ illata ſacris reb⁹ detrimēta reſarcire: merito diuini munerꝭ participatiōe ſunt priuādi:et hui⁹ .pceptione careāt q̄d ſacrilegis auſib⁹ habuere deſpectui. Celeſtin⁹ ꝟo preſbyter fratris et coepiſcopi noſtri ſereni,q̄ contra pontificale iudiciū ɔtraq̄ʒ apl̄ice ſedis mādatū .prūpens

d ¶ Poꝛtiōes.argumentum q̄ predia eccleſiarū non debent diuidi per prebendas:vt nota.x̄.q.proxi.§.vl. hoc non eſt verum hic autē prohibentur diuidi ideo q̄ clerici fuerunt ſuſpecti. ſed vbi nō ſunt ſuſpecti:bene diuidentur vt melioꝛentur per eos poſſeſſiones,: vt.ſ. eo.ſepe fit.nam diligentius tractantur res proprie q̄ʒ cōmunes:vt.xlvij. diſtinct.§.neceſſe eſt.⁊.C.quando ⁊ q̄b⁹ quarta pars de.l.vlt.lib.x. (hoc colligit ex illa lrā ne p incuriā ⁊c, vñ ibi innui videt a ɔtio q̄ ſi illa cā ceſſaret ſcʒ q̄ eſſent diligētes clerici: q̄ poſſīt diuidi ſm h. ⁊ Z.)

e ¶ Ut ſit maioꝛ. Optimū argumētum contra prelatos eccleſiaruʒ,vt non poſſint allegare ſterilitatē tempoꝛis, vl' incurſuʒ hoſtiū,ſi precedētib⁹ annis fuerūt vberes anni:ſicut nec colonus. ſi.ff.loca.ex conducto.§.ſi vno.huic contrarium ſignatur.x.q.iij.vnio.ſʒ ibi ſoluitur. (alis,q̄ ⁊ hūanis.)

QUi et diuinis.¶ Caſ⁹. Seren⁹ ep̄s ɔqueſtus eſt de quibuſdam qui cōtēptis diuinis ⁊ humanis legib⁹ eccleſiaſtica priuilegia deprimebant ſiue deſtruebant,pauperes opprimentes:nec cōmoniti res eccleſie ablatas reſtituere volebāt:quos a cōmunione coꝛpoꝛis Chriſti ſuſpēderat.ppter hoc q̄bus ſupradictis Celeſtin⁹ preſbyter ɔtra interdictū.pprij epi ſacram prebuit cōmunionē. Cōmiſit ergo Gelaſi⁹ maloꝛico ⁊ Sere.⁊ Jo.epiſcopis mādans eis vt illos vſurpatoꝛes participatione Chriſti priuēt. Celeſtinus ꝟo preſbyter q̄ ſentētiā ſui epiſcopi nec debuit nec potuit ignoꝛare,ab eccleſiaſtico repellaꝛ officio,vt ceter imetum habeant. Inciuili,id eſt non ciuili,ſed praua et incongrua.

f ¶ Inciuili,i.impia.

Intellige nō oi: ⁊ hoc colligit ſ. vbi dr̄ q̄ oēs reditus debent ad ipm deferri vel ab eo diuidi. Ar. — medio quo ad cauſas ⁊ expenſas ſuperuenientium neceſſitatum eſſe opus proſpicitur : de reliquo et de fidelium oblatione quatuoꝛ inde fiāt poꝛtiones. Primam habebit ep̄s. Secūdā canonici. Tertiā pauperes. De quarta eccleſie fabrica repareꝛ:⁊ ſi aliquid fuerit reſiduū idoneo cuſtodi ab vtraq̄ʒ parte electo tradaꝛ : vt vel inde in futuro fabrica repareꝛ,vel emaꝛ inde poſſeſſio pro vtilitate communi. Ad noſtrum ſtudium,id eſt per noſtrum ſtudium.

a ¶ Pōtificis veſtri. Ep̄s iſte remot⁹ fuit ab adminiſtratione tēpoꝛaliū:ſed non ſpiritualium.

b ¶ Ab eodem. Iſto enim remoto ab adminiſtratione reſeruatur,vt ipſius authoꝛitate adminiſtratoꝛes

a ¶ Ignorare.ſic.ſ.xvj.diſt.quod dicitis.ſ.j.q.j.ſi qs a ſimoniacis.z.xxxvj.q.ij.nullus.ſ.diſtinc.xx.ſi decreta.ſ.lxxxvij.diſt.c.vlt.z.xvij.q.ij.ca.vlt.audiretur tamen iſte ſi velle: probare ſe ignoraſſe.lxxxij.diſti.propoſuiſti.i fi.et.j.q.j.ſi quis a ſimoniacis.z extra de elec. innotuit. in fi. Sz qualiter probabit ſe ignoraſſe? Reſpōdeo: probabit q fuit in alia ꝓuincia: vt extra de teſti.ex tenore.et.C. de cōtrahen.ſtip. optimā.vel etiam proprio iuramēto vt.xxiiij.qō.ij. in lectum.

Ignorātia ꝓbat duplicit.

d ¶ Locū.Argu.q ſm priorē locum z maius meritū. conferende ſunt dignitates: vt.j.c.proxi.z.ſ.diſt.j.ius militare.z.j.q.ij.clerici.z.lxxv. di.c.vlt. z ille gradus ceteros antecedat quē ſtipendia longiora z labor ꝓlixior fecerūt anteire: vt.C.de offi.ma.offi.l.nemo.lxj.diſtinc.c.j.z.c.miramur. z ſtipendioꝝ ratio habenda eſt vt.ff.de re mi.l.nō oēs.in princ.Arg. contra.xvj.q.vij. oēs decime.et.c.j. in fi.z extra de cōſti.cum oēs.

Dignitates cōferātur ſm merita.

al's lxxiiij.

Vulterane.

V ¶ Caſ Poſt damnationez epiſcopi euchariſti cōtū ad adminiſtrationē tēporalium, qui patrimonium eccleſie vulterane diſſipauerat: cōmiſit papa quibuſdā epis vt reuocēt ꝑdia z mācipia male alienata, ſimiliter et poſſeſſiones quas Eumancius z Opilio epi vel ceteri quocunqꝫ modo detinent, reuocēt: z emptores recurſū habeant ad vēditores. Pēſiones vero vel oblationes deferāt ad epm: de quib ſiāt quatuor portiōes vt dictuz eſt in ca. ſupradicto, vobis

b ¶ Reuocētur. C.ſi tu.vel cur.inter.l.viti.

c ¶ Emptorib. ſ.x.qōe.ij.hoc ius porrectū.in fi.§.q vero res. Sed cōtra.xvj.q.iij. vniuerſas.C.de euic. ſi fūdus. Sol. hoc c.loquit de poſſeſſore bone fidei: cōtraria de poſſeſſore male fidei: ſz ad hec obijcitur: male fidei dr q cōtra legū interdicta mercatur.C.de agri.z cen.queadmodū. lib.xj. Reſpondeo q̄tū ad hoc ē male fidei poſſeſſor, q2 nō vſucapit: ſz q̄tū ad hoc eſt bone fidei poſſeſſor, q hz recurſum cōtra ſuū venditorem.

ſupradictis ꝯmunionē ſacrā miniſtrare ꝑſūpſit: cū non potuerit ignorare[a] ſniam ꝓprij ſacerdotis, ab officio ꝓtinus eccleſiaſtico repellat: vt nullus eccl'ie miniſtroꝝ ꝯtra pōtificalia inſtituta venire cōtēdat. I dē eiſdē. ¶ De eodem

V Vlterane eccl'e actus vel patrimoniū quod hacten ꝯperim deſtitutū, z poſt dānationez euchariſti q̄ fuerat depravāte diſpſuz, cure vr̄e decreuim eſſe delegādū: vt diligētia (q̄ vos ꝓ vtilitatibus eccl'ie exiſtimam eſſe vigilātes) ꝑdia culture reſtituatis antiq̄: z reuocet ſiqua ſunt vēdita aut donata mācipia. poſſeſſiones etiā quas ab eumācio z opiliōe epis vel ceteris quouis iure videritis teneri (quia ꝯtra ꝯſtituta ſynodi ab epis ꝑdia alienari nullo potuerūt cōmento) nihilominus reuocēt[b]. ſit emptorib[c] ad eum recurſus qui preſumpſit aliq̄d de eccleſie rebus illicita vēditiōe diſtrahere: ita, vt pēſiones annuas ad pōtificem deferatis: cui priuilegia ſua ītegra ꝯuenit omni rōne ſeruari: vt ei diſpēſatiōe portiones ꝓueniant cōſuete: ita, vt portionem quartā que ad eos ꝑtinet, ſua pontifex ordinatione diſtribuat ꝓut cuiuſqꝫ locum[d] meritumqꝫ cognoſcit. Pariter etiā ex fidelium oblatione faciēdū eſt, vt clericis quartā partē eroget ꝓ cōſideratione ſue electionis antiſtes. fabricarū etiam portio epo ſciēte et diſponēte veſtra erogatione pēdat: quatenus nihil penit in detrimentū alicui rei patiamini generari. I dem clero z ordini z plebi Brundußij.

¶ Reditū et oblationū due portiones clericis ꝯmittant.

C Onceſſo vobis quem petiſtis antiſtite fratre ſtā et coepo meo Iuliano: neceſſariū fuit (eodem ad eccleſiam ſuā mox remiſſo) ad vos nr̄a ſcripta pariter deſtinari quib agnoſceretis eidē fuiſſe ꝑceptū ne vnqꝫ ordinationes ꝑſumat illicitas. et. ſ. Reditus et oblationes fideliū in quatuor partes diuidat: quarum vnā eps ſibiipſi retineat: alteram clericis pro officiorū ſuorū ſedulitate[e] diſtribuat: fabricis tertiā: quartam pauperib z peregrinis habeat fideliter erogādam: quarū rationem diuino eſt redditurus examini. I dem.

¶ De oblationibus fidelium quot portiōes ſiāt, z que cuiqꝫ proueniat.

Q Uatuor autē tā de reditu q̄ de oblatione fideliū prout cuiuſlibz eccleſie facultas admittit (ſicut dudū rationabiliter eſt decretū) cōuenit fieri portiones: quaruz vna ſit pōtificis, altera clericoꝝ, tertia paupeꝝ: quarta ē fabricis applicanda. de quib ſicut ſacerdotis intererit integrā miniſtris eccleſie memoratā diſpendere quātitatem: ſic cleric vltra delegatā ſibi ſummā nihil īſolēter nouerit expetēdū. Ea vero que eccl'iaſticis reſtaurādis edificijs attributa ſūt, huic operi veraciter prerogata locorū doceat[f] īſtauratio ſctōꝝ manifeſta: q2

C Onceſſo. ¶ Caſ Clerus z popul Brūduſij petierāt a gelaſio epum Iulianum, quē eis conceſſit: z cū eum illis deſtiaret, ſignificauit eis per ſcripta ſua q duo ſibi ꝑceperat. ſ. q nunq̄ faceret illicitas ordinatiōes: z reditus z oblatiōes in quatuor diuideret portiones. Primā haberet antiſtes: ſecundā clerici: tertiaz fabrica: quartā paupes.

Ubi ſ hoc: et plenius extra ſ ma.et obe.ſtatuim. Archi.

e ¶ Sedulitate. Ar.cōtra clericos exiſtētes i ſcholis vt nō debeant percipere eccleſiaſtica ſtipendia: vt.xvj. q.j.generaliter.et j.e.charitatē. Argu.cōtra.xxxij.di. ſi qui vero.

Q Uatuor. ¶ Caſ Statuitur vt de reditibus z oblationibus eccleſie quatuor fiant portiones: quarum vna ſit epi: ſecūda clericorū: tertia pauperū: quarta vero eſt fabrice applicāda: ita q clerici vltra quartā nō expetant et manifeſtuz ſit q̄liter due quarte ſint in vſū pauperum z in vſum fabrice cōuerſe: vt de hoc bona fama inter homines oriatur.

f ¶ Doceat.arg.per vnū factū ꝓbari aliud: z cauſam probari per effectū: q2 per reparationē fabricaꝝ ꝓbat:

q bene ſit expenſa quarta fabrice: ꝛ ſic.xviij.diſt.puenit.ſic.C.de admi.tu.l.lex que.in fi. Item ex oībus his capitulis collige laicos nō eſſe cōpellendos ad reparationem fabrice:ſed tm̄ clericos. † x.q.j.decernimus. modo iure cenſeri.

c ¶ Obuenient. Arg.cōtra.ff.de iure do.cum in fundo.§.ij.ſi fundus, ſic.ff.de pactis do.inter ſocerum.§.ij.ſimile.C.de aliu.l.ij.

Clerici ſoli ad reparationem fabrice cōpellātur.

† Arg. q etiā pnceps teneat ad hoc xcvj. diſti.c. vlti. L. Mat. v.b.

a ¶ Teſtificatione. Ar.q res ſemper ſunt gerende in illorum preſentia quoꝝ intereſt: vt.viij.q.j.licet.

De reditibus. ¶ Caſus. Gaudentius epūs nō diuidebat reditus et oblationes i quatuor portiones:ſed eas ſibi vendicabat ex toto. quare Simplicius papa precepit Florētino et Equitio epīs, vt vnam tantūmodo portionem de reditibus ꝛ oblationibus concedant epō: alia diuidat clericis pro meritis ſingulorum:reliquis duab⁹ fabricis et pauperibus profuturis. ꝛ compellant ipm Gaudētium iſtas tres portiones reſtituere:quas p tres annos ſibi tantū illicite ꝛ indebite vēdicauit.

b ¶ Triēnio. Licet iſte epūs p triennium poſſederit res eccl'ie mobiles,nō tamē vſucapiebat eas:qr furtū commiſit in eis: vt.x.q.ij.ca.vlti.

Cognouimus. ¶ Caſ⁹ Quidam epī faciebāt quatuor ptes tm̄ de antiquis reditib⁹: ſz nouos oēs ſibi retinebāt.precepit Greg. Maximiano epō Syracuſano vt tam de antiquis reditibus q̄ de nouis, quatuor faciat fieri portiones: cum antiqui ꝛ noui nō debeāt diuerſo iure cenſeri:qr incōgruū eſt eandem ſubſtantiam eccleſie duplici quodā

nefas eſt ſi ſacris edib⁹ deſtitutis,in lucrū ſuum preſul impēdia his ſacris edib⁹ deputata ꝯuertat.ipſam nihilominus aſcriptā pauperib⁹ portionem q̄ꝙ̄ diuinis rōnibus ſe diſpenſaſſe mōſtratur⁹ eſſe videatur: tamē iuxta hoc qđ ſcriptū eſt:Ut videāt opa veſtra bona, ꝛ glorificent patrē veſtrū qui i celis eſt: oportet etiā pſenti teſtificatione[a] pdicari,cōmendari, ꝛ bone fame pconijs nō taceri. quapropt nec clericorum quiſpiam ꝛc̄.

Item Simplicius papa Florentino et Equitio epīs.

¶ De reditibus oblationū et redituū eccl'ie.iiij. portiones pbr̄o diſpenſande credant.

De reditibus eccl'ie vel oblatione fideliū ſola epīs ex his vna portio remittat.due eccleſiaſticis fabricis ꝛ erogationi pauperū profuture a pbr̄o ſub periculo ſui ordinis miniſtrentur. vltima clericis pro ſinguloꝝ meritis diuidatur. ꝛ.j̄. Cui.i.Gaudētio epō ſpecialiter hoc precipimus,vt tres illas portiōes quas triennio[b] ſibi tātum dicitur vendicaſſe,reſtituat.

Itē Grego. Maximiano epiſcopo Syracuſano.

¶ De reditibus eccleſie etiā nouiter queſitis quarta pars clericis erogetur.

Cognouimus de reditib⁹ eccl'ie nouiter acq̄ſitis, ad canonicā diſpoſitionem quartaꝝ minime puenire: ſed epiſcopos locoꝝ diſtribuere tantūmodo quartā antiquoꝝ redituum: nunc vero queſita ſuis vſibus retinere: quā rem prauā, ſubintroductāq̄ꝫ conſuetudinē fraternitas tua viuaciter emēdare feſtinet: vt ſiue de preteritis reditibus, ſiue de his que obueniunt, vel obuenientib⁹[c], quarte ſm diſtributionē canonicā diſpēſentur. Incōgruū nāq̄ꝫ eſt vnā eādemq̄ꝫ eccleſie ſubſtantiam duplici[b] quodāmodo iure cenſeri.

Idem Aug. epō Angloꝝ.

¶ De ſtipendio eccleſie quatuor debent fieri portiones.

Mos eſt aplice ſedis ordinato epō precepta tradere vt de omni ſtipendio qđ accedit, q̄tuor debeant fieri portiones: vna videlz epō ꝛ familie ei⁹ ppter hoſpitalitatem atq̄ꝫ ſuſceptionē: alia clero: tertia vo pauperib⁹: quarta eccleſijs reparandis.

Item ex cōcilio Toletano.

¶ De eodem. Palea.

Sancimus oībus epīs curam laicoꝝ eis inſtare: vt ſi quos in fide xp̄i inuenerint nimio affectu diligāt: et inſup cōfirmamus vt ſi aliqua ab ipſis accipiant dona[e], ſtatim i quatuor diuidāt partes: ita vt prima pars ſz apoſtolorū precepta tituloꝝ[f] nec non cemiterioꝝ reſtaurationibus diligēter attribuat: ſecunda clericis: tertia cunctis paupib⁹: quarta vo aduenis.

Item ex cōcilio Agathenſi.

¶ Omnes preſbyteri p iuſſionem epiſcopi res eccleſie diſpenſare ſtudeant.

Statuim⁹ (qđ epiſcopi oēs iubēt) vt ciuitatēſes ſiue dioceſani preſbyteri, vel clerici rem eccleſie ſaluo iure eccleſie (ſicut pmiſerint epiſcopi) teneāt: vendere aūt aut donare penitus nō preſumant. Qđ ſi fecerint: et facta vēditio nō valebit: et de facultatib⁹, ſi quas habēt pprias

d ¶ Duplici. Nota duplicitatem a canone reprobari xvj.q.vij.i nouas, ꝛ xviij.q.ij.in nullo. ſic.ff.de vſuca. eū qui edes. Item arg.q idem iuris eſt in veterib⁹ qđ in nouis. extra de cen.cū olim.et ca. cū in eccleſijs. Ar. cōtra de deci.tua. nā lz veteres decime ſint cōceſſe laico,non ideo noue vt ibi dicit. q̄nq̄ꝫ tamen eadem res duplici iure cenſetur.ex̄ de reli.do. quia. ꝛ.ff.de pecu. hinc queritur.§.j. vbi habes q peculium quādoq̄ꝫ duplici iure cēſetur. ſed iſti ſunt caſus ſpeciales. †

Duplicitas reprobat

Sancimus. e ¶ Dona. ſm diſtictionē. ex̄ de teſta.reqūiſiti.

f ¶ Tituloꝝ.i. eccleſiaꝝ ad quas intitulati ſunt.

Statuimus. ¶ Hec eſt.v. pars.q.in qua magiſter reuertit et probat p.xx.ca.q res eccl'ie nō ſunt alienāde niſi in caſu ꝯceſſo: als alienatio non tenet: et alienatores quocunq̄ꝫ caſu debent puniri. Jo.de fan.

¶ Caſus. Relatū fuit in Agathē.cōcilio q clerici exiſtentes in ciuitate vel extra res eccleſiarū ſuarū nō gubernabāt ſm epōrum ſuoꝝ diſpoſitionem: ſed vendicabant vel donabant ſicut eis placebat. quare concilium ſtatuit vt hoc decetero nō faciāt et ſi fecerit, irritet ꝛ de pprio ſi quod habent, eccleſiam

† Qđ aūt hic dr, regulare eſt. de hoc ē le. ꝛ no. extra d deci. cū in tua. in fi.

v. ps.

reddant indemnem, ⁊ communione priuentur.
a ¶ Indemnem. De hoc dixi. ſ.e. monemus.
SI quis. ¶ Caſus. Quidã clerici abſcondebant vel denegabant inſtrumenta eccleſiarum: aut ea aduerſarijs dabant. queſitũ fuit quã penã pati debeant. Et rñ. ꝙ oẽ dãnũ eccl'ie illatũ ꝑ abſentiã inſtrumentorũ, debent reſtituere de ꝓprijs facultatib⁹: ⁊ cõione priuent. Qui vero talia documẽta recipiũt, eadẽ pena debent puniri.
b ¶ Documẽta. Idẽ eſſet ſi teſtes aliq̃s ĩpediret dicere veritatem: vt extra de teſtibus cog. peruenit.
c ¶ Supprimere. q: crimen falſi incurrũt. ff. de fal. l. j. §. his qui depoſita.
d ¶ Quicq̃d. Ar. ꝙ eccl'ia põt petere intereſſe qḋ eſt extra rem. ¶ ſed illud nõ eſt extra rẽ q: inſtrumẽto tradito poſſeſſiõis, et poſſeſſio tradi videt: vt. C. de do. l. j.

¶ Idez Lau. et idẽ no. ex̃ de in iur. in nfa. de ſen. excom. ſacro. in gloſ. j. Archi.

E Piſcopus. ¶ Caſ⁹. Statutũ fuit in concil. Agathen. vt epũs q̃ non hꝫ filios vel nepotes, non inſtituat aliũ heredez q̃ꝫ eccleſiã ſuaꝫ. ſi ꝓ illicite de reb⁹ eccl'ie aliquid alienauerit, alienatio talis irrita habeatur. ⁊ ad eccleſiaꝫ qḋ alienatũ eſt reuocetur. ſi vero filios habet quib⁹ ſua bona reliquit, de bonis illis indemnitati eccleſie conſulatur.
e ¶ Alium. hoc eſt conſiliũ: q: etiã vxorẽ et ſeruũ ſuũ poſſet inſtituere heredem: vt. ſ. e. q. j. ſint manifeſte.
f ¶ Ab heredibus. hic duo ꝯtraria dici videntur: ſcꝫ ꝙ eccleſia debeat eſſe heres defuncti: ⁊ ꝙ eccleſia poſſit conuenire filiũ defuncti de eo qḋ male alienauit defunctus. nã ſi eccl'ia eſt heres defuncti, etiam ſi defunctus aliquid indebite alienauit, illud nõ põt reuocare eccleſia: vt. C. de reb. alienis non alie. l. ij. ⁊. C. de lib. cau. l. ſi ab eo. C. de rei ven. cũ a matre. tenet̃ eñ ſequi volũtatẽ defuncti: vt. xj. q. j. ſylueſter. ideo ſic exponas: eccleſiam ſibi relinquat heredem. ſed ſi eccleſiã nõ inſtituit heredem, ſupple tũc ſi quid eccl'ia ⁊c̃. Generaliter eñ oĩs heres tenetur ad oĩa onera defuncti, niſi fecerit inuentariũ: vt. C. de iure delibe. ſancimus. hoc tñ teneas ꝙ ſm canones in cõtractibus et in delictis ſiue aliquid peruenerit ad heredem, ſiue nõ: ſiue lis ſit cõteſtata cũ defuncto, ſiue nõ: heres ſemꝑ tenet̃ inſolidũ: vt. xvj. q. vj. ſi epũ. ¶ in fi. extra de rap. in litteris.

heres onera defuncti ſuſtineat,

indemnem[a] eccleſiã reddant, et communione priuentur.

Item ex eodem concilio.

¶ De clericis qui documẽta eccl'ie ſupprimunt, aut aduerſarijs impendunt.

SI q̃s de clericis documenta[b] quib⁹ eccleſie poſſeſſio firmatur, aut ſupprimere[c] aut negare aut aduerſarijs fortaſſe tradere dãnanda ⁊ puniẽda obſtinatiõe preſumpſerit: quicq̃d[d] per abſentiã documẽtorũ damni eccl'ie illatum eſt, de ꝓprijs facultatib⁹ reddat, ⁊ cõmunione priuetur. Hi aũt qui in dãno eccleſie impie ſollicitati a traditorib⁹ aliq̃d ſuſceperint: ſuperiori ſententia teneantur.

Item ex eodem.

¶ Epiſcopus heredẽ nõ habens, non alium q̃ꝫ eccleſiam heredem inſtituat.

EPiſcopus q̃ filios aut nepotes nõ habuerit, aliũ[e] q̃ꝫ eccleſiã nõ relinquat heredẽ. ſi q̃d de eccl'ia non in eccleſie cauſa aut neceſſitate p̃ſumpſerit: qḋ diſtraxit aut donauit, irritũ habeat̃. q̃ ꝓ filios hꝫ, de bonis q̃ reliquit, ab heredibus[f] eius indẽnitatibus eccleſie conſulatur.

Item ex eodem.

¶ Qui in clero cõſtituti ſunt de rebus eccleſie nihil alienare p̃ſumant.

DIaconi vel pbr̃i in parochia cõſtituti, de rebus eccleſie ſibi creditis nihil audeãt ꝯmutare, vẽdere, vel donare: q: res eccl'ie ſacrate deo eſſe noſcunt̃. Sic̃ ⁊ ſacerdotes nihil de reb⁹ eccl'ie ſibi cõmiſſe (vt ſuperi⁹ cõprehenſum eſt) alienare p̃ſumant: qḋ ſi fecerit[g], ꝯuicti ĩ ꝯcilio, et ab honore depoſiti, de ſuo proprio aliḋ[h] tãtũ reſtituãt quantum viſi fuerint p̃ſumpſiſſe.

¶ Libertos etiã quos ſacerdotes vel diacones de eccl'ia Chriſti ſibi cõmiſſa facere volunt, actus[i] eccleſie ꝓſequi iubemus: quod ſi facere ꝯtẽpſerint, placuit eos ad propriũ reuerti ſeruitium.

Item ex eodem.

¶ De poſſeſſiõe eccl'iaſtici iuris quicq̃d a pbr̃o diſtrahit̃, inane habeatur ⁊ vacuum.

QUicquid parochiarũ preſbyter de eccl'iaſtici iuris poſſeſſione diſtraxerit: inane habeatur ⁊ vacuũ vendicatione[k] comparantis, et actione vendentis.

Item Urbanus papa.

¶ Alienatiões facte ab intru

DIaconi. ¶ Caſus. hoc ca. diuiditur in duas partes. In prima parte dicit̃ ꝙ diaconi pbr̃i vel epĩ de rebus eccl'ie nil debent illicite alienare. qḋ ſi fecerint, de hoc conuicti deponãtur: et de ſuo proprio tantundẽ reſtituant. In ſecunda parte dicit̃ ꝙ liberti eccl'ie negocia eccl'ie proſequi debẽt. qḋ ſi cõtempſerint, in ſeruitutẽ reducẽtur. Secunda ibi: Libertos etiam.

¶ vbi de hoc. et ſ. j. cõe. iiij. §. itẽ peccato clericorũ. ⁊ ibi ſatis dixi. Archi.

g ¶ Fecerit. eſtimatione ſeruorũ reddita de ꝓprio: alioquin reuocarentur: vt. j. e. et ſi illi. niſi ſint bene meriti: vt. j. e. ſi q̃s de ſeruis. Et eſt ĩ hoc dura conditio libertorũ eccleſie, ꝙ propter operas nõ preſtitas reuocantur in ſeruitutem: aliud in liberto ꝑuati: vt. C. de libe. cau. ſolo obſequũ. qḋ eſt hic ſpãle. Itẽ aliud ſpãle ꝙ filij iſtoꝝ libertorũ ſunt obnoxij eccl'ie. j. e. de libertis. ſecus in alijs: vt. C. de lib. ⁊ eorũ liber. l. j. ⁊. ij. Iteꝫ aliḋ ſpãle ꝙ liberti tenẽtur ſeruire eccl'ie nulla eis opera impoſita: vt hic, et. j. eo. liberti. hodie tñ diſtinguitur: vt ex̃ de ſer. nõ or. eo libentius.

Liberti eccl'ie differũt a libertis priuatoꝝ.

h ¶ Aliud. i. ipſaꝫ rem reſtituet, ⁊ alius tm̃ de ſuo. ſic lxxxix. diſt. decenter. ⁊. x. q. ij. hoc ius. ver. qui ꝓ res.
i ¶ Actus. Id eſt negocia.
QUicquid. ¶ Caſ⁹. Dicit̃ hic ꝙ ſi pbr̃ illicite alienet aliquã poſſeſſionẽ eccl'ie, irrita ſit talis alienatio: ita vt emptor nullam habeat actionem ad poſſeſſionem petendã: nec venditor ad precium habendum.
k ¶ Uẽdicatione. In emptorẽ eñ nõ trãſfert̃ dñium. vñ nõ põt rẽ vendicare. hꝫ tñ cõtra vẽditorẽ actionẽ ex empto: vt. ſ. e. vulterane. in aut. de nõ alie. aut pmu. §. q: ꝓ leonis. col. ij. Sed nonne vẽditor põt petere ꝑciũ re nondũ euicta? q: venditor nõ ad aliud tenet̃, niſi vt faciat emptorẽ hr̃e rẽ. nõ eñ tenet̃ rẽ ei⁹ facere: vt. ff. de ac. em. ſeruus quẽ. §. ſi ſciẽs. ſed hic ꝯtractus eſt nullus.

Alienationes. ¶ Caſus. Hoc ca. diuiditur in duas partes. In prima parte dicit q alienationes que fiunt ab epis vel abbatib⁹ intruſis vel canonice electis ſimiliter ordinationes facte ſine ꝯſenſu clericorum, vel per ſimoniã, irrite ſunt. In ſcda parte dr q ſi qs cleric⁹ ſuã prebendã alienare p̄ſumpſerit olim, vel mõ p̄ſumat alienare: irritum ſit, et canonice ſubiacebit vltioni. Secũda ibi: Illud etiam.

ad modicũ tempus, ſicut tutor vendit fructus ſine authoritate iudicis: vt. C. de admini. tuto. lex que. nec aliqua decre. contradicit. I. B.

Hec hui⁹ placiti. ¶ Caſus. Querimonia facta fuit in concilio Hilerdenſi de clericis qui poſt obitum epi oia bona defũcti antiſtitis vſurpabãt. facta eſt cõſtitutio ne hoc de cetero fiat: ſed economus adiũcto ſibi vno vl duobus fidelibus viris paſcat ex illis bonis clericos ſi qui ſũt in domo epiſcopali: vel ſeruet ad vſum ſucceſſoris: q vti debet bonis illis cuz clericis ſui anteceſſoris. clericus autem contra hanc conſtitutionem faciens anathematizetur.

ſis et ordinationes ſine cõſenſu clericorum, irrite ſunt.

Alienatiões[a] oĩm p intruſionẽ ſeu canonice electorũ ſub epi noĩe aut abbatis, q̃ ſm eccle ſue vſuz cõſecrãdus[b] eſt: alienationes dico quocũqꝫ mõ factas, necnõ et ordinationes[c] perſonaꝝ ab eiſdẽ ſine cõi ꝯſenſu clericorũ eccle, ſiue p ſimoniaz itidem factas, irritas iudicamus.

¶ Illud etiã p oĩa interdicimus, vt nullus cleric⁹ prebẽdam[d] ſuã ſeu bñficiũ aliqd eccleſiaſticũ aliquo mõ alienare preſumat. quod ſi preſumptum olim fuit, vel aliquãdo fuerit: irritũ erit, et vltioni canonice ſubiacebit.

Item ex cõcilio Hilerdenſi.

¶ Epo defuncto vl adhuc in ſupremis agẽte, de rebus eccleſie nihil eſt vſurpandum.

Hec hui⁹[e] placiti[f] cõſtitutiõe iter nos cẽſura placuit cuſtodiri, vt defuncto antiſtite, vel etiã adhuc i ſupmis agẽte, nullus clericoꝝ cuiuſlibz ordĩs officij graduſve ſit, quicqꝫ de domo ei⁹ preſumat vel de vtilitate q̃ inſtrumenti dom⁹ eſſe noſcit. i. mobilis et immobilis rei eccliaſtice conet inuadere: nihil furto nihil dolo ſupprimens, auferens atqꝫ abſcõdẽs. Sz is cui domus cõmiſſa eſt, ſubiũctis ſibi vno vel duob⁹ fideliſſimis oĩa vſqꝫ ad tp̃s ſubſtituendi põtificis dz cõſeruare[g]: et his qui in domo inueniunt clericis ꝯſuetã alimoniã miniſtrare. Subſtitutus aũt antiſtes ſuſcepte ſedis commoda ordinabit velut de⁹ imperabit: vt eis vti cũ his debeat, quos cognouerit diſcipline et charitati p̃deceſſoris ſui fideliter paruiſſe. Qz ſi qſqꝫ poſt hec cuiuſlibet ordinis (vt ſuperi⁹ dictũ eſt) clericus quacũqꝫ occaſione vel de oĩ facultate quippiã pbat⁹ fuerit abſtuliſſe: vel forſitã dolo aliquo ſupp̃ſſiſſe re⁹ ſacrilegij plixiori anathemate condẽnet: et vix[h] ei peregrina cõmunio ꝯcedatur: qa[i] durũ eſt vt hi quos conſtat in ſeruitio dñi cũ prie ſedis antiſtite deſudaſſe, ab his q ſuarũ rerũ incubatores, vel vtilitatibus ſeruientes atqꝫ vacantes fuiſſe noſcuntur: deſpecti aliquatenus crucientur.

Itẽ ex cõci. Toletano. iiij.

¶ Epi q nihil eccle ꝯferũt: famulos ei⁹ libertate nõ donẽt.

Et ſi illi q nulla ex reb⁹ ſuis pauperib⁹ Chriſti diſtribuũt[k], eterni iudicis voce cõdẽnabũt in futuro: quãto magis[l] hi qui auferũt pauperib⁹ qd nõ dederũt? Qua-

a ¶ Alienatiões. Hoc ad canonice electos referas: qr itruſi vel ſchiſmatici nec etiã cũ conſenſu capituli poſſunt aliquid alienare. ſ. c. precarie. ex de ſchiſma. qd a predeceſſore. vij. q. j. fact⁹. xxv. q. j. omne. ff. de rebus eoꝝ q ſub tu. vel cur. l. quicũqꝫ. Arg. cõtra. ſ. de cõſe. diſtin. ij. et dixit. j. q. j. ſi qs a ſimoniacis. iij. qõe. vij. tria. in prin.

Et ex de elec. nihil ẽ. in gl. in duob⁹ caſib⁹ etc. ibi videas Sz per hereticum bñ acqrit loco religioſo ſiue eccle. ar. xxxij. q iiij. recurrat. ꝟ. quõ q. vbi de hoc. Archi.

b ¶ Conſecrandus. i. bñdicẽdus. Abbas eñ nõ conſecratur niſi cũ ordinat in ſacerdotem: ſed tñ dicit q ei manus imponitur ab epo. lxix. diſtin. quoniã videmus. vnde abbas ſine benedictione põt monachos benedicere. extra de ſup. negligen. prela. ſtatuimus.

Abbas nõ cõſecratur.

c ¶ Ordiatiões. Hoc nõ põt facere ſine cõſenſu capituli ſui: vt. xxiiij. di. ca. vlt. et peñ.

d ¶ Prebẽdam. Fructus põt, extra ne p̃la. vices ſuas, ca. vlt. ad inſtar fructuarij. ff. de vſufruc. arboribus. ſicut fructus decimarũ et oblationum poſſunt vendi, licet hoc nõ ſit honeſtũ: qr phibitũ nõ inuenitur: ſed tñ cũ conſenſu epi. ex de reb. eccle. nõ alie. nulli. niſi ad modicũ tp̃s: arg. ex de cen. preterea. et ex de tranſ. decetero. Sed qd ſi obligauit ad quinquenniũ: nunquid ſtabit ſucceſſor cõtractui? Ita, ſi noĩe eccle cõtraxit, et cum epi authoritate. ex de ſolu. ca. j. ſecus ſi noĩe ſuo. ff. de pigno. l. lex vectigali. ff. quib⁹ mo. pig. vel hypp. ſol. ſi res diſtracta. ff. loca. ſi quis domũ. §. hic ſubiungi ſolet. Ioan. Sed certe quicquid dicat Io. ego credo q ſicut clericus poteſt vendere fructum prebẽde ſue ſine cõſenſu epiſcopi, ita obligare, maxime

Bñficiũ fruct⁹ vendi poſſũt. Hoc plene oli pbabat ex d ẽp. et vẽ. ca. j vbi habentur iſta verba hic poſita p Io.

e ¶ Hec huius. Sic conſtrue. hec cẽſura placuit cuſtodiri placiti conſtitutione. et ſcdm hoc verbũ placuit eſt pſonale verbũ.

f ¶ Placiti. Id eſt decreti.

g ¶ Conſeruare. Arg. ſucceſſori oĩa ſeruanda a morte predeceſſoris. extra de offi. et po. iudi. ord. cã vos plerũqꝫ. et ex de teſta. relatũ. Item arg. q mobilia predeceſſoris ptinẽt ad ſucceſſorem: vt. j. e. de laicis.

h ¶ Et vix. Qd vix ſit, tñ ſit. ſ. diſ. xix. in memoriam. Argu. cõtra. ff. ad vell. tutor. in pñ.

i ¶ Quia. Hoc refertur ad id qd ſupra dixit.

Et ſi illi. ¶ Caſus. Queſitũ fuit in concilio Toletano an ſucceſſor poſſit reuocare in ſeruitutẽ illos quos anteceſſor manumiſit, qui nihil de rebus ſuis eccleſie contulerat. Et rñdet q ſic. et ideo qui hoc faciunt, in futuro damnabũtur. et hoc probat vna rõne: qr ſi illi qui nihil pauperibus erogant, in futuro dãnabuntur: multo magis illi qui pauperib⁹ auferunt qd non dederunt: cum iniquũ ſit vt illi qui nihil eccleſie cõtulerunt ius eccleſie alienare contendant.

k ¶ Diſtribuunt. Neceſſitatis articulo. De hoc notatur. xlvij. diſt. ſicut hi.

l ¶ Quanto magis. Innuitur hic q magis ſit auferre qꝫ non dare: cum tamen quandoqꝫ equiparentur. et

ſic eſt contra.xlvij.diſtinc.ſicut.

a ¶ Non cōtulerit. Sic videt̃ ꝙ ſi res ſuas contulerit eccleſie, ꝙ tūc alienare poſſit: arg.j.e.ſi quis qualibet. ex̃ de reb.eccl.nō alie.epi. Ad hoc dicūt quidā ꝙ nullo caſu poteſt alienare: niſi cōmuni ꝯſenſu canonicoꝝ.ſed hoc nihil eſt: quia ſi habet cōſenſum cleri, quare reſtituet tantūdem de ſuo: cum nec alienare poſſet lȝ adeſſet omniū ꝯſenſus niſi eſſet cōmunis vtilitas eccl'ie: vt j.e.ſine. Sed intellige cuȝ ille manumiſſus nō erat bene merit⁹ ⁊ ſic erat male fidei poſſeſſor.al's poſſet preſcribere libertatē: vt.C.de preſcript. long.tēp.l.j.

Ep̄s ſeruum eccleſie an poſſit manumittere.

b ¶ Succeſſor. vł ipſemet.xxxv.q̄ſt. ix.quod quis. ⁊ eſt arg. ꝙ ſucceſſor reuocat malefactuȝ ſui anteceſſoris: † vt.xvj.q̄ōe.iij.ſi ſacerdotes.extra de preca.ca.ij.

† Dum tñ tolerit ad miniſtratione.al's ſec⁹: vt ſ.e.mo nem⁹.⁊ de hoc no.ex̃ d reb.ec. nō alie. ſi quis pbroꝝ. Archi.

c ¶ Reuocabit. Niſi per deceȝ annos ſteterint in libertate.ff.qui et a quib⁹ ma.ſicut.§. ariſto.ſic ergo reſtituit̃ cōtra libertatē eccl'ia: qđ non eſt in minore. niſi ex magna cauſa: vt.ff.de mino.ſi ex cauſa.in fi.

Si q̄s de clericis. ¶ Caſum iſtum habes.ſ.e. in ca.ſi quis de clericis. ⁊ ideo ibi videbis.

Abbatibus. ¶ Caſ⁹. Cōſtitutū eſt in ꝯcilio Aurelian̄.vt abbates, pbr̄i, vel alij prelati nil de reb⁹ ſuarū eccleſiarū alienare preſumant ſine licētia ⁊ ſubſcriptiōe epi.⁊ q̄ hoc p̄ſumpſerit, deponat̃: ⁊ qđ temere alienatū eſt, p epm̄ reuocet̃.

propter epi q̄ nihil ex ſuo ꝓprio eccl'ie xp̄i cōpenſauerunt hāc diuinā ſententiā metuāt: ⁊ liberos ex familia eccl'ie ad cōdēnationē ſuā facere non preſumant. Impiū em̄ eſt vt qui res ſuas eccl'ie Chriſti nō ꝯtulerit[a]: dānū inferat, ⁊ ius eccleſie alienare ꝯtēdat. Tales igitur liberos ſucceſſor[b] epiſcop⁹ abſq; vlla oppoſitione ad ius eccl'ie reuocabit[c]: q2 eos nō eq̄tas ſȝ improbitas abſoluit.

Item ex cōci. Aurelianēſi.

¶ De clericis q̄ documēta eccleſie ſupprimunt, aut negāt, aut aliis dānabil'r tradunt.

Si q̄s de clericis documēta qb⁹ eccl'ie poſſeſſio firma tenet̃: aut ſupprimere, aut negare, aut auertere, aut fortaſſe tradere dānabili et punitēda obſtinatiōe p̄ſumpſerit: quicq̄d ꝓ abſentia documētoꝝ dāni eccl'ie illatū eſt de ꝓpriis facultatib⁹ reddat.

Item ex eodem.

¶ Miniſtris eccleſie de reb⁹ eiuſdē eccleſie abſq; epiſcopi permiſſu nihil alienare licet.

Abbatib⁹ pbr̄is aliiſq; miniſtris de reb⁹ eccleſiaſticis vel ſacro miniſterio deditis alienare et obligare abſq; ꝑmiſſu et ſubſcriptione epi[d] nihil liceat. Qđ ſi preſumpſerit degradent̃ cōione ꝯceſſa: ⁊ qđ temere alienatū eſt ordinatione epi reuocetur.

Itē ex ſynodo anchiritana.

¶ Res eccleſie q̄ abſente epiſcopo diſtrahuntur, ad ius eccleſiaſticum reuocentur.

Si qua de rebus eccl'ie cū ep̄s nō adeſt, preſbyteri[e] vendiderint: placuit (reſciſſo[f] cōtractu) ad ius eccleſiaſticum reuocari. in iudicio autē erit epiſcopi cōſtitutū ſi preciū debeat recipi[g], necne: propter quod[h] ſepe contingit diſtractarum rerum reditus ampliorem ſummā pro accepto precio reddi.

Item ex cōcilio Calcedon̄.

¶ Poſt mortē epi res ad euȝ pertinētes clerici nō rapiāt.

Non liceat clericis[i] poſt mortē epiſcopi ſui rapere[k] res pertinētes ad eum: ſicuti precedētib⁹ regulis ꝯſtitutum habet̃. ſi vero hoc fecerint, periclitari ſe nouerint a proprio gradu.

Itē ex cōci. Mediomatricis.

¶ Reſcidant̃ p̄carie ⁊ cōmutationes ab inuaſorib⁹ facte.

Precarie[l] ⁊ ꝯmutatiōes tp̄e viduatarū eccl'iarū facte ab his q̄ loca epoꝝ occu

e ¶ Preſbyteri. Id eſt canonici.

f ¶ Reſciſſo. hic ptȝ ꝙ ſede vacāte clerici nihil diſponere poſſūt de rebus eccl'ie: vt.x.q. ij.ſi q̄s ep̄s.⁊.lxxv. diſt.qm̄.imo pot⁹ ſede vacāte nō poſſunt imutare ſtatū ei⁹.ex̃ ne.ſe va. cap.nouit.tñ ſi eſt magna neceſſitas clerici poſſunt aliq̄ alienare ſm̄ h.vt dixi.lxxj.diſti.fraternitatē. ⁊ arg.j. e.precarie. tamen de authoritate ſuperioris. Nā ⁊ iudex preſtat authoritatē facto minoris eo tp̄e cū nō habet curatorem: vt C.q̄ admit.ad bono.poſ.l bonoruȝ. Item in minorib⁹ eccleſijs pōt ep̄us aliq̄ alienare mortuo ſacerdote † tēpore neceſſitatis: vt x.q.ij.ſi quis epiſcop⁹.⁊ nota ꝙ cōtract⁹ ipſo iure tenet quē faciūt clerici mortuo ep̄o: ſȝ reſtituit̃ eccl'ia ſi ꝓbat ſe leſam: ſicut eſt in ꝯtu minoris q̄ nō hȝ curatoreȝ: vt.C.de in integ. reſti.ſi curatoreȝ. et ideo bene dicit hic, reſciſſo cōtractu.ſ.per in integ. reſtitutionē.

Sede vacāte an poſſint clerici de reb⁹ eccl'ie diſponere

† Ut ꝯ ex̃ li.vj. de reb. ec. non alie. du dū. ſed pōt irel ligi qđ ibi dicit̃ cuȝ hac determiatione. ⁊ ita hoc nō corrigetur. ad hoc.j.e. p̄carie. Archi.

g ¶ Recipi. Ab emptore.

d ¶ Subſcriptione epi. Licet abbas nō poſſet ſine cōſenſu epi alienare rem eccleſie, vt hic: ⁊.j.xvij.q.iiij.in venditionibus. ⁊ ex̃ de reb.eccle.non alie.nulli.tamē ſi cōſuetudo loci habet, bene pōt dare modicū.ex̃ de do. ca.ij.⁊.iij.⁊ infeudare pōt.ex̃ de reb.eccl.nō alie.ad noſtram. ⁊ hoc pōt ep̄s vel abbas ſine cōſenſu capituli ſi ſubeſt neceſſitas, ⁊ res eſt modica.j.e.ca.terrulas. Jo. qđ falſum eſt niſi in paruis rebus.

Abbas an poſſit donare.

Si qua de reb⁹. ¶ Caſus. Uacante ep̄ali eccl'ia q̄dā preſbyter vēdidit eccl'iaſticā poſſeſſionē, tēpore procedente ep̄s eſt ſubſtitutus, queſitum eſt in ſynodo Anchiritana vtrū talis venditio poſſit reſcindi? Et reſpōdet ꝙ ſic: in arbitrio tñ epi erit vtrū preciū recipiat vel recuperet poſſeſſionē: q2 quandoq; magis expedit habere precium q̄ꝫ poſſeſſionem.

h ¶ Propter qđ.i.q2 ſepe ꝯtigit āpliorē ſummā redit⁹ diſtractaꝝ reꝝ reddi.ſ.emptori p̄cio accepto: hoc ē dicē ꝙ emptor ampli⁹ ſepe ꝑcipit de reditib⁹, q̄ꝫ ſit p̄ciū qđ dedit, vel q̄ꝫ eccl'ia iueniat ꝓ p̄cio qđ accepit: ⁊ ideo magis expedit ep̄o repetē fruct⁹ ꝑceptos, q̄ꝫ retinere p̄ciū.

i Non liceat. ¶ Poſt mortē. Narrat qđ ꝯtingere ſolet. vnde ſub.maxime.ſ.e.hec huius.

k ¶ Rapere. Uitium, no.j.e.de laicis. ⁊ ca.illud.ea.q. v.ſicubi. hug.

Precarie. ¶ Caſ⁹. Statuit̃ hic vt p̄carie ⁊ cōmutationes q̄ facte ſunt ab intruſis vacātib⁹ eccleſijs, reſcindant̃: ⁊ ſi expediat, fiāt ſm̄ canones vł ſm̄ leges.

l ¶ Precarie. Ergo clerici poſſunt alienare eccl'ia vacante: q2 capitulū ſupplet defectum epi.ex̃ de here.ad abolendā. Jo. qđ falſum eſt: vt ex̃ ne ſede va.ca.j.B.

a ¶ Uel ciuili.§.xcvj.diſt.bene.in fi. Uel dic ciuili,id eſt principis:cuius authoritas requiritur in rebus ab ipſo collatis.x.q.ij.precarie.

C Haritatez.¶ Caſus. Hoc ca.duas habet partes. In prima precipit Greg.Maximiano epiſcopo Syracuſano quez fecerat in Sicilia legatum, vt ſi quis epiſcop⁹ moriatur vel deponatur,cōueniāt economus et clerici eccleſie ꝛ prelati:ꝛ in preſentia ei⁹ de re.ec. faciant inuentariū: ꝓ q̄ neq; ſpecies, neq; preciū aliud ſcriptori tribuat. In ſecunda parte ibi: Uiſitatores:precipit ei vt cum viſitatores parochias vacantium eccleſiarum viſitant eo diſponente ipſi et clerici eorum qui cum eis viſitant, aliquid emolumēti propter ſuum laborem percipiant, vt illi conſequantur ſtipendiū ꝛc. Subſidij dicit h. ꝙ nomine ſubſidij intelligitur procuratio tantum:licet poſſet etiam aliter intelligi.

b ¶ Pro faciēdi. Hoc intellige cum habet ſalariū de publico: vt.xxiij.q.j.militare.in fi. et j.q.iij.ſi quis epiſcopus. alˀs ſecus.x.q.ij.precarie.

c ¶ Stipendiū. Argu.ꝙ ad quem onus ſpectat,ꝛ emolumentū.ſ.e. quicunq;.vij.q.j.pontifices.xvj.q.vj.de lapſis. Itē eſt hic argu.ꝙ iudices licite poſſunt petere ſumpt⁹ a partib⁹: vt dixi.xj.q.iij.nō lz.ꝛ eſt ſi.qd dr alibi ꝙ labor nō dz eſſe ſine fructu vt.vij.q.j.ibi.

pauerant,reſcindant:ꝛ cū auctoritate eccleſiaſtica vel ciuili[a],ſi faciēde ſunt,fiant.

Item Gregorius Maximiano Syracuſano epiſcopo.

¶ Pro labore inuētarij nihil accipiāt economi de rebus eccleſie.

CHaritatē tuā cōmonere curauim⁹ vt ſi quiſpiā epoꝝ de hac luce migrauerit vel(qd abſit) ꝓ ſuis fuerit remot⁹ exceſſib⁹ ꝯuenientib⁹ economis,cūctiſq; clericis prioribus,atq; in ſui pñſentia inuētariū eccl'ie rerū faciētib⁹:oia q̄ repta fuerit ſubtilr deſcribantur:nec(ſicut antea fieri dicebat)ſpecies q̄dā aut aliđ qđlibet de reb⁹ q̄ſi ꝓ faciēdi[b] inuētarij labore tollat. ¶ Uiſitatores eccl'iarū,clericiq; eoꝝ q̄ cū ipſis nō ꝑ ſue ciuitatis parochias fatigant: aliqd laboris ſui capiāt te diſponēte ſubſidij. Juſtū nāq; eſt vt illi conſequant ſtipendiū[c],qui ꝓ tēpore ſuum commodare reperiūtur obſequium.

Item ex cōcilio Urbani pape Aluernie celebrato.

¶ Excōicent laici q̄ moriētiū clericoꝝ audēt bōa diripere.

DE laicis q̄ſtio facta eſt q̄ morientib⁹ epis ſiue aliis clericis res defunctoꝝ inuaſas eccl'ie paupibuſq; ſurripiūt.ꝯtra q̄s cōmune toti⁹ cōcilij anathema ꝓlatū eſt,ipſo papa hmōi ſentētiā ꝓmulgāte. Si q̄s poſt interdicti plenitis cognitionē[d] epiſcopoꝝ ſeu preſbyteroꝝ aut aliorū clericoꝝ res[e] inuaſerit:vſq; ad ſatiſfactionē excōmunicentur.

¶ Epoꝝ vero deficiētiū res per archipreſbyteroꝝ[f] ſeu archidiaconorū manus,aut ſm mortuorū iudiciū[g] pro ipſorū ſalute in eleemoſynas diſpenſent:aut ſucceſſori q̄ futurus eſt reſeruentur. Idipſum de preſbyteroꝝ ſeu clericoꝝ aliorū reb⁹ ꝑ epiſcopū vel ſupradictas perſonas,aut cui deficiētes cōmiſerunt, fiat. Si q̄s autē aduerſus iſta preſumpſerit,anathema ſit.

Itē Innocentius papa.ij.

¶ De eodem.

ILlud qđ in ſacro Calcedonēſi ꝯcilio inſtitutū eſt irrefragabilr obſeruari precipimus: vt vz decedentium bona epiſcoporū a nullo omnino hominū diripiantur:ſed ad opus eccleſie ꝛ ſucceſſoris[h] ſui in libera economi[i] ꝛ clericoꝝ ꝑmaneāt poteſtate. Si q̄s aūt ammodo hoc attētare ꝑſumpſerit:excōmunicationi ſubiaceat. Qui vero morientiū epiſcoporū preſbyterorū vel clericorū bona rapuerint,ſimili ſentētie ſubiaceant. ¶ Hoc non ſolū de laicis

et q̄ contra fecerit,anathema ſit. Secunda pars incipit ibi: Epiſcoporum vero.

d ¶ Cognitionē.nō ligat ꝯſtitutio niſi a tēpore ſciētie.lxxxij.diſt.ꝓpoſuiſti.in fi.ff.de decre.ab ordi.fa.l.vlt.

e ¶ Res proprias.ſ.quia de reb⁹ eccleſie non poſſunt teſtari:vt extra de teſta.quia.ſed morientes poſſunt aliqua dare ſi hoc habet eccleſie conſuetudo. extra de teſta.ad hec.

f ¶ Per archipreſbyterorū.ſi defunctus nihil de his diſpoſuit:tūc ſi habet heredē,ei tradet.ſi nō habet,eccleſia ſuccedit: ſicut collegium ſuccedit in hereditatem decurionis.C. de here.decur.l.ij.ꝛ.iij.ꝛ.j.e.q.v.c.vl.ꝛ.§.e.epūs qui.

g ¶ Iudiciū. Poteſt etiaz moriens ſuam voluntatē cōmittere iudicio alteri⁹: vt extra de teſta.cum tibi.

ILlud quod. ¶ Caſus. In cōcilio Calcedon. ſtatutū fuit vt nullus rapiat bōa defunctoꝝ epiſcoporum vel alioꝝ clericorū : ſed omnia per economos ad op⁹ eccleſie ꝛ ſucceſſoris reſeruent. Innocentius vero modo cōfirmat illud:et ſtatuit ꝙ ſi quis cōtra hoc fecerit,excōicet.

h ¶ Succeſſoris. Hoc teneas ꝙ moriente epiſcopo vel ſacerdote ſucceſſori ei⁹ reſeruantur bona ei⁹: vt hic dicitur,ꝛ.§.e.hec hu ius.ſꝫ moriēte canonico nihil reſeruatur ſucceſſori,ſꝫ diuiditur inter canonicos: vt extra de teſta.relatum.

i ¶ Economi.ſi eccleſia habet economū,in poteſtate ei⁹ erunt res eccleſie decedentium epiſcoporū: vt hic. et.lxxv.diſt.quoniam quidem.ſi non habet, erūt in poteſtate maiorū eccleſie: vt.§.ca.proxi.ſi illi nō ſunt idonei,tunc erunt in poteſtate aliorum clericorum : vt.j.c.proxi.omnibus deficientibus erūt in poteſtate metropolitani: vt.j.e.non liceat.niſi ibi viſitator ſit : quia tūc ille cuſtodiet eas.lxj.diſt.obitum.

DE laicis.¶ Caſus. Hoc ca.diuidit in duas partes. In prima parte dicit ꝙ in aluernia erat quedaz praua cōſuetudo.ſ.ꝙ moriētib⁹ epis ſiue aliis clericis laici res defunctorum inuadebāt. Statuit ergo Urbanus papa in conci. Aluernie congregato vt ſi quis decetero talia preſumpſerit,excommunicetur donec reſipiſcat. In ſcđa parte dicit ꝙ res epoꝝ defunctoꝝ ꝑ archidiaconos archipreſbyteros ſm defunctoꝝ iudiciuz pauperib⁹ erogētur,aut ſucceſſori reſeruent. Idē etiā ſeruari debet de rebus aliorum clericorum defunctoꝝ:

¶ Hoc nō ſolū. ¶ Caſus. Supra dictū eſt ꝙ laici bona clericoꝝ defunctoꝝ inuadere non preſumāt:nunc vero

†.l.diſpenſationē rerū ſuarū ſm Innoc ꝛ Hoſt.

‡ Quicquid dicat hic glo. dic ꝙ economus ꝛ clerici cathedralis eccleſie gubernabūt bona ipſi⁹ eccleſie: vt.§.e. charitatē.cui ca.ſtandū eſt: ꝛ h⁹ hr expſſe vt pꝫ ex tex.huius ca. cui ſtādū ē ſꝫ Innoc. prout hoc no. ex̄ de of. ordi.cū vos. et vt eccl. bñfi.c.ſ Archi.

docet idem Gratia. de metropolitanis ⁊ de quibuſlibet alijs clericis: ⁊ ad hoc inducit ſequens ca.

Non liceat. ¶ Caſus. Conſtitutū eſt in ſexta ſynodo vt moriēte ep̄o res illius vel eccľie ſue non preſumentur auferre metropoľ. ſed ſeruenť a clericis eiuſdem eccleſie. ſi ỽo clerici non ſunt ibi idonei, metropolitanus futuro ep̄o oīa illibata reſeruet. Seq. §. cū ca. ſeq. per ſe patet.

a Sicut eccle. ¶ Alienas. rem alienaz ſemp tenetur reſtituere niſi illa iam ſit cōſecrata: vt. xvij. q. iiij. queſti. qꝛ nihil ⁊c. liiij. diſt. generalis. ⁊. xiiij. q. vlt. comperimus.

¶ His oib⁹. ¶ Caſus. Infert Grat. ex oib⁹ fere ſupra dictis ca. ꝙ prelati res eccľiaſticas alienare nō debēt et ſi alienate ſunt reſtitui debēt: qđ verum eſt ſi illicite alienētur. Nūc ỽo dicit ꝙ ex cauſa neceſſitatis vel vtilitatiſ licite poſſūt res eccľie alienare. De neceſſitate probat ꝑ duo ca. prima. De vtilitate ꝓbat ꝑ tria ſequē. ca. ſ. ſine exceptione. item domus. et terrulas. Sequens ca. pꝫ. Ut meliora. i. vt cauſa vtilitatis.

b ¶ Sed notandum. Nūc incipit oſtendere quādo poſſit alienari res eccleſie.

c ¶ Non habēti Sui tituli. i. eccleſie. vel ſui tituli. i. ad ſuū commodum: vt. ꝫ. e. monemus.

d ¶ Uſurpare. i. alienare. ⁊ ponitur in mala ſignificatione cum non ſubeſt neceſſitas.

Placuit. ¶ Caſus. Hic ſtatuiť vt ſine conſenſu epiſcopoꝝ preſbyteri nō vendāt res eccleſiarū: ſicut nec epiſcopi vendere poſſunt predia eccleſiaꝝ incōſulto cōcilio. ⁊ inducit hoc ca. a cōtrario ſenſu. Cōcilio. hoc quo ad res matricis eccleſie. Uel cuncto p̄ſbyterio. hoc quo ad res aliarū eccleſiaꝝ quaꝝ predia alienantur. ⁊ ſic cōcilium dicitur collegium matricis eccleſie: preſbyterium dicitur collegium aliarum eccleſiarum.

e ¶ Concilio. Scilicet clericorum: vt. ꝫ. ca. proxi.

cis, verūetiā de metropolitanis ⁊ quibuſlibꝫ alijs clericis intelligendū eſt: ſicut in ſexta ſynodo legitur.

¶ Res ep̄i morientis metropolitano nō liceat inuadere.

Non liceat alicui metropolitano moriente ep̄o q̇ ſub eo eſt, aut res ſuas, aut eccľie ſue offerre: ſed ſint ſub cuſtodia clericoꝝ eccleſie defuncti ep̄i vſqꝫ dū ali⁹ ordineť ep̄s. Si ỽo clerici i eccľia nō fuerit: tūc metropolitan⁹ illibata oīa ep̄o q̇ ibi ordinabitur, reddat. ¶ Sicut aūt res eccľie nulli vſurpare licet: ita eccľie aliena inuadere nō permittitur. Unde Grego.

¶ Alienam eccleſiam non liceat inuadere.

Sicut eccľia ꝓprias res amittere nō dꝫ: ita etiā rapacitatiſ ardore alienas[a] inuadere nō opꝫ. ¶ His oībus authoritatib⁹ ꝑſpicue mōſtratur ꝙ nulli ſacerdotū res eccleſiaſticas alicui tradere licꝫ ⁊ ille qui de manu ſacerdotis facultates eccľie accepit, nulloſiure eas vēdicare poterit: ſed potius cogetur reſtituere etiam quod illicite accepit.

¶ Sꝫ notādū[b] eſt ꝙ q̇buſdā cauſis exigentibus res eccľie diſtrahi poſſūt: cauſa em̄ neceſſitatiſ cum cōſilio clericorū vel vt meliora proſpiciāt, res eccleſie a ſacerdotibus diſtrahi poſſunt. Unde in Aphricano concilio legitur.

¶ Niſi cū neceſſitatiſ nec ep̄o liceat rē eccľie ſue vſurpare.

Non habenti neceſſitatem nec ep̄o licet matricis eccľie rem ſui tituli[c] rapere vel vſurpare[d].

Item ex cōcilio Carthagiñ.

¶ Nec p̄ſbyteri ignorantib⁹ ep̄is, nec ep̄i ignorante concilio rem eccleſie vendant.

Placuit vt pbr̄i nō vendant rem eccleſie vbi ſunt cōſtituti, neſciētib⁹ ep̄is ſuis: quomodo nec ep̄is liceat vendere predia eccleſie incōſulto cōcilio[e] vel cūcto preſbyterio[f] ſine vlla neceſſitate[g].

Itē ex ep̄ľa Leonis pa. vniuerſis ep̄is ꝑ Siciliā ꝯſtitutiſ.

¶ Niſi vt meliora ꝓſpiciat, rē eccľe nō licet diſtrahere ep̄o.

Sine exceptiōe[h] decernimus ne quis ep̄s de rebus eccľie ſue quicq̄ donare[i] vel commutare vel vēdere[k] audeat, niſi forte aliq̇d horum faciat vt meliora proſpiciat: et cū totius[l] cleri tractatu[m] atqꝫ cōſenſu id eligat, qđ nō ſit dubiū profuturū[n] eccleſie: ⁊. ſ. Epiſcopus reb⁹ eccleſie tanq̄ cōmēdatis nō tanq̄ proprijs vtatur. Irrita enim ep̄oꝝ vēditio et commutatio rei eccleſiaſtice erit abſqꝫ oīm

f ¶ Preſbyterio. Hic habes ꝙ ep̄s reqret ꝯſenſum ſacerdotum in alienatione: vt. x. q. ij. ſi quis epiſcopus.

g ¶ Neceſſitate. Ergo in neceſſitate poſſunt eis inconſultis: ⸸ vt. ſ. e. terrulas.

Sine exceptiōe. ¶ Caſus. Leo papa precepit ep̄is Sicilie vt res ſua rum eccleſiaꝝ alie quo modo nō alienēt: niſi cauſa vtilitatis hoc faciāt, et cū tractatu ⁊ cōſenſu totius capituli ⁊ ſubſcriptione. ⁊ ſi aliter facta fuerit alienatio, irrita erit ⁊ vacua.

h ¶ Sine exceptione. Et tñ poſſunt aliqui caſus excipi. et ſic eſt ar. ꝙ lꝫ papa p̄cipiat nullam audiendā exceptionez, tamē eſt admittēda: vt ex̄ de offi. deleg. ex pte. ⁊ ex̄ de reſcri. ſi qñ. ⁊. c. cū adeo.

i ¶ Quicq̄ donare. Niſi modicum. ⸸ extra de dona. ceterum.

k ¶ Uendere. vel obligare: vt ex̄ de re. ec. nō ali. nulli.

l ¶ Totius. lxv. diſt. ſane.

m ¶ Tractatu. Qđ debeat eſſe tractatus habes. x. q. ij. hoc ius.

n ¶ Profuturū. Sed nō ſufficit ꝙ vtiliter ceptū eſt, licet nō ſit inde ſecutus effectus: vt ff. de neg. geſt. ſed an vltro? R̄ndeo ꝙ nō: qꝛ cum eccleſiā cōparemus pupillo, non ſufficit vtiliter ceptū, niſi eccľia ſit facta locupletior: vt. ff. de neg. geſt. ſi pupilli. in princi. niſi ita ſit ꝙ res illa naturaliter vľ terremotu perierit: vt. ff. de mino. verum. §. ſi locupleti. Sꝫ q̇d ſi eccľia ex illo ꝫctu nō eſt locupletata vel dānificata? Tūc dicā ꝫctum tenere: qꝛ ſufficit ꝙ nihil ad leſionē diuine domus ſit factum: vt. x. q. ij. hoc ius. nā eoipſo ꝙ nō eſt pauperior facta, itelligiť locupletior. ff. de ſoľ. l. pupilla. Hoc ſcias ꝙ licet oēs clerici ꝯſentiāt: ſi tñ nō obſeruať forma alienationis, alienatio nulla eſt: ⸸ vt. C. de ſac. ſanc. ec. iubemus. in fi. ⁊ hic idem dꝛ. Itē ſi fiat alienatio in caſu nō conceſſo: dūmō ſeruet forma alienationis, tenet alienatio: vt ex̄ de his q̇ fi. a prela. cū nos. ⁊ ex̄ de emp. ⁊ vē. cū dilecti. ⁊. c. cū cauſa. ſed reſtituiť eccľia ſi ꝓbat ſe leſam.

⸸ Dic ꝙ ſi tāta immineat neceſſitas ꝙ cōcilium canonicorū expectari ñ poſſit: tūc ep̄s alienare poterit. ar. ff. ꝺ ad mi. tur. §. j. ff. de pet. here. l. diuus. dūmō id gerat qđ de iure reprobari nō debeat ar. ff. ꝺ ri. nup. ſi fili⁹.

⸸ Intelligo ex cā: vt. ſ. ſequiť, arg. ꝫ. xliiij. diſti. i p̄nci. arc.

Alienatio fctā ab eccleſia qñqꝫ tenet qñqꝫ non.

⸸ Add Bal. et Alex. ꝺ ymo. in l. cū ali enā. C. de leg.

a ¶ Conniuētia.ſufficit tamē eoꝝ taciturnitas. eᵬ de his que ſi.a prela.cōtinebatur.ꝛ eſt hic arg.ꝙ nulla ſit alienatio niſi adſit ſubſcriptio: vt.xcvj.di.bene quidē.

Terrulas. ¶ Hec eſt.vj.pars.q.in qua ꝓponit ſeu proponere intendit caſus in quibus poſſit alienatio fieri capl'o incōſulto: credo tamē ꝙ nō in oi caſu capitulū ſit cōſulendū,eᵬ de his que ſi.a ma.par.ca.ꝑ totū.Jo.de fā.ſed hic contradicit.

b ¶ Exiguas.forte exiguas vocat non valētes vltra xx.ſolidos: † vt.j.eo.ſi quos. variis eñ modis dr aliquid eſſe modicū: vt dixi.ij.q.vj.anterioꝝ. vbi dr ꝙ ſine decreto nō poſſunt alienari res exigue: vt.ff.de rebus eo.q̄ ſub tu.l.vlt.in prin.xvij.q.iiij.q̄cunqꝫ.ꝛ.ff.de tranſac.cū hi.§.ſi in annos ſinglos. qď ꝯcedo:dum tñ ſint vtiles,nec ineſt neceſſitas vt alienentur: al's ſecus.et hoc verum eſt/niſi cōſuetudo ſit contraria. Argu.cōtra extra de dona.ceterum.

† Iſta fuit ſententia L.vel dic melius ſm Ho.cōſuetudinem terre,ꝛ facultates eccleſie ꝛ vēdite vł date facultatē attēdendā: vt in decre.hic in fi.gl.alleg.i hoc ipē Ho.no.in ſum.de his q̄ ſi.a prela.§.vl ti.i pn.et hoc etiā tꝫ Gof.vt not.in ſum.e.ti.§.in ſumma notādū eſt ꝛc. Archi.

Fugitiui.ꝛc. ¶ Caſ' Quidam ſerui eccleſiarum fugitiui erāt et ſi reuocent' ſiue vocabant'/non poterāt teneri. Statuit ergo cōcilium vt ab epis ſi voluerint diſtrahant' tales fugitiui. Ideꝫ poterunt epi facere ſi illi ſerui meruerint al'as. Uel forte de aliis ſeruis ꝛ nō fugitiuis loquitur quod dicit ca.in fine.

conniuentia[a] ꝛ ſubſcriptione clericoꝝ. Item. Domus vrbium vel caſtroꝝ que eccleſie plus incommodi q̄ꝫ vtilitatis afferunt: licet rectoribus eccleſiarū(ſicut in ſuperiori capitulo Symmachi: Non liceat pape ꝛc.continetur)vendere vel commutare.

Item ſicut in Agathēſi concilio legitur. De eodem.

Terrulas aut vineolas exiguas[b] ꝛ eccleſie minus vtiles aut longe poſitas paruas eps ſine concilio fratrum(ſi neceſſitas fuerit)diſtrahendi habeat poteſtatē.

¶ Seruos q̄ꝫ fugitiuos q̇ reuocati retineri nō poſſunt,ſimiliter epis diſtrahere licet.

Unde in eodē cōci.legitur.

¶ Alienentur fugitiui qui teneri non poſſunt.

Fugitiui[c] domos ſuas aut familiā deſerētes qui etiā ſi reuocati fuerint teneri nō poſſunt:ſimili ratione ab epiſcopis ſi voluerint aut ſi meruerint[d] diſtrahantur.

Item ex cōcilio apud Tanſiatum ca.ij. Palea.

Iniuſtū videt' et ineptū vt mācipia que fideles viri ſeu femine pro redēptione aīe ſue deo ꝛ ſanctis ei⁹ cōſecrauerint,cuiuſcūqꝫ muneris precio vel cōmutationis cōmercio iteruꝫ in ſecularem ſeruitutē redigātur:cum canonica authoritas ſeruos fugitiuos tātummodo diſtrahi ꝑmittat. et ideo oēs rectores eccl'iarū ſummoꝑe caueāt ne vni⁹ eleemoſyna alteri⁹ pctm̄ fiat. ꝛ eſt abſurdū vt ab eccl'iaſtica dignitate ſeru⁹ decedēs humane obnoxi⁹ ſit ſuituti.

Item ſi rectores eccl'ie de rebus ꝓpriis tantūdē eccl'ie reſtituere noluerint,eccleſiaſticas fac'rates libere dare poſſunt:ꝛ ꝯſtabunt his q̇b⁹ date fuerint,ꝑpetua firmitate.

Uñ in Agatheñ.cōci.legit'.

¶ Alienatio de reb⁹ eccleſie quomodo rata eſſe poterit.

Si q̄s qualibet cōditione de rebus eccleſie aliquid alienare p̄ſūpſerit: ſi de ſuo ꝓprio tantū eccleſie cōtulerit[e],q̄ꝫtū viſus eſt abſtuliſſe: tunc demū illud ſtare licebit.

Itē ſi ſeruos eccleſie libertate eps donauerit: ea q̄ in manumiſſione data illis fuerint, ꝑpetua firmitate tenebunt:ſi tñ quantitatē canonib⁹ p̄fixam data non exceſſerint.

Unde in eodē cōcilio legit'.

¶ De eodem.

Si q̄s de ſeruis eccleſie benemeritos[f] ſibi eps libertate donauerit, collataꝫ libertatē[g] a ſucceſſoribus placuit cuſtodiri, cū hoc qď manumiſſor eis in libertatē cōtu

de propriis facultatibus recompenſare:quod ꝓbat ſequenti ca.cuius caſus patet. Qualiter tamen illud ca.intelligatur/melius dicitur in apparatu.

e Si quis. ¶ Cōtulerit. Ergo ſi de ſuo tantū eccleſie dedit/euadit penā depoſitiōis,ꝛ ſic eſt ꝯtra ꝫ e.monem⁹.et.c.ſtatuim⁹.ꝛ ca.diaconi. vbi non euadit penam depoſitionis lꝫ tātum de ſuo det.ſed hic loquitur in eo caſu qñ prius habitus eſt tractatus cum cleric' ꝙ de ſuo tātum vellet dare vt poſſet rē illā alienare,et clerici hoc permiſerūt. † Uel dic ꝙ ſi eps primo aliquid dedit eccl'ie/ſed poſtea tātūdē alienat ab eccl'ia:hoc intelligitur feciſſe ex voluntate eccl'ie.ar.ff.ſo.ma.dotem.

vij.ps

† Ad h⁹ fuit ſnia h.qui credit ſufficere ꝯſenſū clericorum in genere fuit ēt ſnia L.

¶ Item ſi ſeruos. ¶ Hec eſt.viij.ps q̄ōnis/in qua ponit q̄d iuris ſit de libertis eccleſie: ꝛ hec eſt ſnia ꝙ ſerui benemeriti poſſunt manumitti:ꝛ de reb⁹ eccl'ie habere vnde viuant ꝛc.Jo.de fan.

viij. pars.

¶ Caſus Ponit h Gra.quintū caſuꝫ in quo prelat⁹ poteſt aliq̄d de reb⁹ eccl'ie alienare.nā cū manumittit ſeruū,p̄t ei dare vſqꝫ ad.xx.ſolid. ꝛ non vltra.ꝛ ad hoc inducit ſequēs ca.

Si q̄s ¶ Caſ' Quidaꝫ eps quoſdā ſuos ſue eccl'ie bñmeritos manumiſit: et eis q̄dā de reb⁹ eccl'ie donauit.q̄s ſucceſſor ei⁹ voluit in ſuitutē reuocare,ꝛ ea q̄ eis donata fuerāt.q̄re q̄ſitū fuit in ꝯci.Agathē.vtrū hoc facere poſſit. Et rñ.ꝙ nō pōt eos i ſuitutē reuocare:nec qď datū eſt vſqꝫ ad.xx.ſol'.potit reuocare.vltra ꝓo datū reuocabit.

c ¶ Fugitiui. Sed q̄diu eſt in fuga,vendi nō poteſt'.C.ad legem flauiam de pla.in fuga. Itē pōt fugitiuus vēdi ſub cōditione,ſi apprehēdat'.ff.e.l.ij.ideo aūt,ꝓhibet' vendi ſeruus fugitiuus,q̄ꝛ fuga eſt quedā ſpecies libertatis.ff.de edil.edic.q̄s ſit fugitiuus.§.idē recte.

d ¶ Meruerint. In alio.

Iniuſtū. ¶ Item. ¶ Hec eſt.vij.pars.q.in qua dicit ꝙ ſi alienator reddat eccleſiā indemnē,ſcꝫ ſpōte:euadet depoſitionem. Jo.de fan.

¶ Caſus. Ponit quartū caſum Gra.in quo poſſūt prelati eccleſie res alienare licite,ſcilicet ſi tātūdem velint

f ¶ Bñmeritos. Sed q̄ dicunt' bñmeriti? Sūt tales q̄ aliqď iſigne ſuitiū fecerūt eccl'ie.ꝛ ponas exēplū.lxxix.di.ſi q̄s papa. Nā ꝓ p̄mio remunerād⁹ eſt ſuus libertate: vt.j.e.§.in criminali.ꝛ.C.de ſer.q̄ pro pre.lib.acq̄.per totū.large tñ benemeritus dr quicunqꝫ non demeruerit: vt.ff.de ma.teſta.ſuos.ſic quilibet dicit',dignus qui non eſt indignus: vt eᵬ de preſump.dudum.

Bñmerit⁹ q̄s dicitur.

g ¶ Libtatē.ꝫ.e.q.ꝛ ſi illi.ar.ꝫ.ff.ſi q̄d i frau.pa.vni⁹.

a ¶ Amplius. Et ita donatio pro parte valet, ⁊ pro parte nõ. Item eſt hic argu. ꝙ vtile non vitiatur per inutile. vt.C.de dona. ſancimus.j.de ꝯſe. diſt.iiij. ſi non ſanctificat.j.xvij.q.iiij.queſti.⁊.j.e.q.v.q⁊.Ioan.
b ¶ Poſt manumiſſoris. Et ante poſſet: ſʒ poſtea magis cõmode reuocare poſſet.

go hic poni verbũ accuſandi ꝑ verbo agẽdi. † Uel intellige cum epiſcopus accuſatur de crimine quod cõmiſit de cõſilio vniuerſitatis: ‡ vt.xvj.q.vj.placuit. Item per modũ inquiſitionis poteſt agi contra vniuerſitatẽ prout legitur extra de ſimo.veniens.ij. Uel dic ꝙ non conceditur contra vniuerſitatẽ ſed potius contra ſingulos. Io. ego credo ꝙ vniuerſitas (niſi ſint infantes ⁊ ſimiles perſone) accuſari poteſt: q⁊ dolũ committere poteſt: nec ob. lex illa.ff.de dolo.ſed ſi ex dolo. quia qđ ibi dicitur, non poteſt cõmittere dolũ: ſupple de facili, ⁊ videmus ꝙ ſepe capitulũ accuſatur, ⁊ excõmunicatur cõciliũ vniuerſitatis. Et delictũ qđ maiores de vniuerſitate ꝯmittũt ad oẽs refertur.ff.de re iu.l.aliud.B.

† Ad idẽ qđ no.C.de inof.te.l.ij.ff.e. poſthumus.§.ſi quis. ‡ Que delinquere põt ſicut ⁊ eccleſia: vt le.⁊ no.ſ.vij.q.j.ſicut vir.⁊. ſi vero. Archi.

¶ Sed notandũ. ¶ Caſus. Supra dictũ eſt ꝙ ſerui eccleſiarum poſſunt manumitti quãdoque. Nunc vero docet ꝙ ipſa manumiſſio nõ eſt faciẽda niſi retẽto patrocinio: niſi manumiſſor recõpẽſet eccleſie aliũ ſuũ eiuſdẽ meriti ⁊ eiuſdẽ peculij. tñ dicit, c.de duobus.

¶ Epiſcopus qui. ¶ Caſus. Quidã epiſcopus quẽdã ſeruũ eccleſie ſue manumittere deſiderabat nullo patrocinio in ipſo retento. queſitũ fuit in concilio Toletano qualiter hoc fieri poſſet. Et rñ. ꝙ ſi manumiſſor cõferat eccleſie duos ſeruos eiuſdẽ meriti et eiuſdem peculij de cõſenſu canonicorũ ſubſcribentiũ in cõmutatiõe, rata erit cõmutatio ⁊ manumiſſio talis: q⁊ quẽ epiſcopus manumiſit, iam iuri ꝓprio acquiſierat: ita tñ vt prefatus libertus nõ habeat licentiã accuſandi vel teſtificãdi ꝯtra eccleſiã. qđ ſi preſumpſerit, cõmutatiõe manẽte reuocabitur in ſeruitutẽ

lerit. qđ tñ iubemus .xx. ſolidorũ numerũ ⁊ modũ in terrula vel vineola vel hoſpitiolo tenere. ꝙ ſi amplius [a] datũ fuerit poſt manumiſſoris [b] mortẽ eccleſie reuocetur. ¶ Sʒ notãdũ eſt ꝙ ſerui eccleſiarũ manumitti nõ pñt nõ retẽto eccleſiaſtico patrocinio: niſi forte manumiſſor duos eiuſdẽ meriti ⁊ eiuſdẽ peculij eccleſie ꝯferre voluerit. Unde in cõci. tole. iiij. legitur.

¶ De epiſcopo q̇ non retẽto patrocinio ſuos eccleſie manumittit.

Epiſcopus qui mancipiũ iuris eccleſie nõ retẽto eccleſiaſtico patrocinio [c] manumitti deſiderat: duo meriti eiuſdẽ et peculij corã concilio eccleſie cui preeminet ꝓ cõmutationẽ ſubſcribentibus ſacerdotibus offerat: vt rata et iuſta inueniatur definitio [d] cõmutantis. tunc enĩ liberã manumiſſionẽ ſine patrocinio eccleſie cõcedere poterit: q⁊ euʒ quem libertati tradere diſpoſuerit, iaʒ iuri ꝓprio [e] acquiſiuit. Huiuſmõi autẽ liberto aduerſus eccleſiã cuius iuris extitit, accuſandi [f] ac teſtificandi denegetur licentia. Qđ ſi preſumpſerit: placet vt ſtante [g] cõmutatione in ſeruitutem proprie eccleſie reuocetur cui nocere conatur.

Libertus enĩ niſi venia [h] impetrata patronum in ius vocare nõ permittitur. Unde in ſecundo lib. Digeſtorũ titu. de in ius vocando.

Si ſine venia edicti ĩpetrata libertus patronũ in ius vocauerit: ex querela patroni vel ſupradictã penã.i.l.aureos [i] det vel a prefecto vrbis quaſi inofficioſus [k] caſtigetur, ſi inopia [l] dignoſcitur laborare.

Si vero a collegio q̇s manumiſſus fuerit: nõ ſingulis, ſed vniuerſitati reuerẽtiã debet. Unde in eodẽ lib. titu. eodem.

Idem. Qui manumittitur a

Patrocinium a libertis debitum an poſſit remitti.

c ¶ Patrocinio. Tali.ſ.qđ cõſiſtit in faciendo.ſ. in ſeruiendo: ſed patrociniũ qđ conſiſtit in nõ faciendo: ſcʒ ꝙ eum nõ vocet in ius, illud nõ poteſt remittere: vt pʒ per id qđ ſequitur. Utrũ autẽ patronus ex toto poſſit remittere ius patronatus, notaui. liiij. diſt. quicũque. Sed queritur quare ꝓ vno ſeruo dantur duo ſerui, ⁊ nõ ꝓ vna re eccleſie dantur due res: vt.ſ.e. ſi q̇s. Reſpondeo: q⁊ ſi ſeruus eſt bonus, diligẽter gerit res eccleſie ⁊ negocia, ⁊ non permittit fieri fraudẽ. ſi eſt malus, per eum poteſt extorqueri veritas. Hãc rationẽ aſſignat lex.C.de admini.tu.lex que. in princi.
d ¶ Definitio. Id eſt voluntas.
e ¶ Iuri ꝓprio.i. ſeruus ipſe ꝓprij iuris eſt factus.
f ¶ Accuſandi. Ergo videtur ꝙ alter ꝙ̃ libertus poſſit accuſare eccleſiã: vt ſi accuſatur ꝙ ſimoniace elegit aliquem: vt ex. de ſimo. veniẽs. vel ꝙ metũ intulit alicui: vt.ff. qđ met. cau. metũ.§.ij. Sed cõtra: vniuerſitas nõ poteſt dolũ cõmittere: vt.ff.de dolo. ſʒ ſi ex dolo. ſic nec dicitur aliquid poſſidere.ff.de acq̃r.poſ.l.j.§.vlti. Nec ciuitas põt excõicari: vt.xxiiij.q.iij.ſi habes. Itẽ vniuerſitas ꝑ actorẽ vel ꝓcuratorẽ ſuũ dʒ ſe defendere. ſʒ in crimine nõ interuenit ꝓcurator. ergo vniuerſitas nõ poteſt de crimine conueniri, quod verum eſt. Dicas ergo hic poni verbũ accuſandi ꝑ verbo agẽdi.

Uniuerſitas an poſſit accuſari.

g ¶ Ut ſtante. ergo pena ſoluta remanet contractus in ſua firmitate. xxv.q.ij. quecũque. qđ alias nõ eſt verũ niſi ſit hoc dictũ: vt.ff.de tranſ. q̇ fidem. nam iniquũ eſt ꝙ ſimul habeatur pena ⁊ res.ff. de do. exce. apud.§. labeo. extra de pe. ſuam.

¶ Libertus. ¶ Caſus. Supra dictũ eſt ꝙ libertus ſuũ patronũ accuſare nõ poteſt, vel contra ipſum teſtificari. Nunc vero docet Gra. ꝙ in ciuili cauſa nõ põt eũ in ius vocare niſi venia impetrata a maiori.
h ¶ Niſi venia. Id eſt licentia agendi.
¶ Si ſine. ¶ Caſus. Quidã libertus licẽtia nõ impetrata patronũ ſuũ in ciuili cauſa in ius vocauit. q̄ſitũ fuit quã penã libertus ille pati debeat? Et rñ. ꝙ ſi patronus cõqueritur, punietur libertus pena aureorũ.l. ſi fuerit diues. ſi fuerit pauper, tãquã inofficioſus verberibus caſtigabitur.
i ¶ L. aureos. Niſi peniteat ante litis cõteſt. vt.ff.de in ius vo. q̃uis.
k ¶ Inofficioſus. Id eſt impius.
l ¶ Si inopia. Pauperes enim ſemper puniuntur verberibus.ſ.eo. fraternitas.
¶ Si vero. ¶ Caſus. Supra dictũ eſt quid iuris ſit cuʒ ſeruus ab vno manumittitur: nũc vero docet Gra. q̇d iuris ſit cum manumittitur a collegio: q⁊ tũc non ſingulis, ſed vniuerſitati reuerentiam debet.
¶ Qui manumittitur. ¶ Caſus. Dicitur hic ꝙ ſi q̇s manumittitur a corpore aliquo.i. ſocietate cerdonum vel pelliparioꝝ, vel a collegio clericorũ, vel a ciuitate: ſingulos de vniuerſitate in ius vocabit ſine venia impetrata: q⁊ non eſt libertus ſingulorũ, ſʒ vniuerſitatis tantũ. ſed ſi aduerſus ciuitatẽ vel vniuerſitatem aliã cuius eſt libertus, habeat actionem: non poteſt in ius

vocare rectores vel actorē ipſius ciuitatis vel vniuerſitatis niſi venia impetrata. Sed ſi princeps aliquē faciat ingenuum, nullā reuerētiam debet patrono. Corpore. Corpus dicitur ſocietas hominum non habitantium ſimul. Collegiū vero ſimul habitantiū dicit. iacet vel cū aliena, ¶ cū hoc cautū nō inuenio. hoc ideo qr deteſtabili⁹ eſt hoc crimen in muliere ꝙ̄ in viro. Jo. Male dicit Joā. quia accuſari poteſt mulier, ⁊ vir ſi cū ancilla ſua fornicetur: aut femina ſi adulterium cōmittat: vt extra de diuor. ex literis. B.

¶ Adde qđ not. gl. bar. pet. et Cy. l. i. ſ. C. de ad. ſpe. in ti. de adulte. ℣. ſʒ nū quid.

a ¶ Singulos. ſʒ communis libert⁹ duorum neutrum poteſt in ius vocare. ff. de in ius vo. cōmunis libertus. quia res cōmunis omniū eſt. ff. de ri. nup. illud.

b ¶ Actorē. Gloſ ſauerunt autē quidam hec in ꝓpria cauſa, nō in cauſa vniuerſitatis hec gloſſa falſa eſt: qr bene poteſt conueniri ꝓcurator ¶ patroni, licʒ non ipſe patronus: vt. ff. de obſe. l. licet. ff. de in ius vo. ſʒ ⁊ ſi. §. vlt. ſed ipſe patronus / ſiue ſuo / ſiue alieno noie agat non poteſt conueniri a liberto: vt ꝑ eandē legē ꝓbat. ſed ecōuerſo eſt in liberto: quia licʒ libert⁹ ſuo nomine non poſſit conuenire patronū, tamē nomine alteri⁹ poteſt: vt. ff. e. queſitum.

¶ i. tutor vel curator et eſt ꝓ cā pro: ni: ſʒ in ſimplici ꝓcuratore. ſec⁹ ſm quoſdā. ff. de obſe. honor. ⁊ qr tūc ſemper ꝓ ſonus ꝯuenit ⁊ hʒ inrare de calūnia C. de iu ra. cal. l. ij. Ar.

c ¶ Ingenuū reſtituēdo eū natalib⁹: vt. ff. de natalib⁹ reſti. l. ij.

¶ Cōc. ter. i. l. qm̄ alexāder. ⁊ i. l. caſtitati. cum ibi not. C. de adul.

corpore aliq̄, vel collegio, vel ciuitate ſingulos ᵃ in ius vocabit. nā nō eſt libertus eoꝝ: ſed reipublice honorē habere dʒ. Et ſi aduerſus rēpublicā vel vniuerſitatē velit experiri, veniā edicti petere debet: Quis actorē ᵇ eoꝝ ꝯſtitutū in ius ſit vocaturus. ſi vero ingenuū ᶜ princeps fecit: patrono reuerentiā nō debet. In criminali vero cauſa ſi libert⁹ patronū in ius vocauerit, caput ei⁹ et fortunas petiturus: ante litis exordiū capite puniendus eſt. Crimē vero leſe maieſtatis excipitur: vel ſi patronā illicito ſerui cōcubitu vti deprehenderit: quo caſu etiā ſeruo cū munere libertatꝭ dn̄am accuſare ꝑmittit: ſicut. C. lib. ix. ti. de mulierib⁹ q̄ ſeruis ꝓprijs cōmiſcent, imperator Juſtinian⁹ cōſtituiſſe legit. Siqua cū ſeruo ſuo occulte rē habere detegit: capitali ᵈ ſententie ſubiuget, ¶ tradēdo ignib⁹ ꝟberone ᵉ: ſitq; oībus facultas crimē publicū arguēdi: ſit officio copia nūciādi: ſit etiā ſeruo licētia deferendi: cui libertas ꝓbato crimine dabitur. ¶ In ꝑſonos etiā teſtificari nō ꝑn̄t, niſi ī q̄buſdā caſib⁹: ī q̄bus etiā ſerui in dn̄os torquerī, liberti in patronos iubent. Unde in li. eo. Codi. ti. de q̄ſtionib⁹. Imperatores Antonin⁹ ⁊ Seuer⁹. ¶ De eodē.

Queſtionē de ſeruis contra dn̄os haberi non opʒ, except̄ adulterij criminibus. Itē fraudati cēſus ᶠ accuſatiōib⁹, ⁊ crimine maieſtatis qđ ad ſalutē principis ꝑtinet. ¶ In ceterꝭ aūt q̄q̄ ſm ea q̄ ſeru⁹ cōtra dn̄m dixerit, iudicaturi ſentētiam formare nō debeāt: tn̄ ſi alijs ᵍ q̄q; ꝓbationib⁹ fides ꝟitatꝭ inueſtigetur, ꝑſcriptionis ʰ inuidia euaneſcit. ¶ In pecuniarijs vero cauſis ex inopia probationuʒ ſeruos contra dn̄m poſſe interrogari ⁱ manifeſtum eſt.

Idem.

Inſolitū eſt ⁊ graue exēplo audiri ſeruos aduerſ⁹ tutores vel matrē ᵏ dn̄orum ſuoꝝ: niſi vbi tutele agat. Si ꝟo libert⁹ ſua authoritate a ꝑſocinio eccl'ie receſſerit: ſi

e ¶ Verberone, id eſt ſeruo q̄ poſt ꝟbera cōburit.

In patronos. ¶ Caſus. Supra dictū eſt ꝙ liberti ꝑſonos ſuos accuſare non poſſunt. Nūc vero dicit ꝙ cōtra eos teſtificari nō poſſūt niſi in caſib⁹ quibuſdā in quib⁹ ſerui cōtra dn̄os, ⁊ liberti ꝯtra ſuos patronos ꝟberari iubentur.

Queſtionem. ¶ Caſus. Lex iſta diuidit in tres partes. In prima dicit ꝙ ſerui cōtra dn̄os in criminib⁹ non admittunt ſine indicijs alijs: niſi in except̄ criminib⁹ in quib⁹ ſerui cōtra dn̄os torquētur etiam ſoli, etſi alia indicia nō precedāt. In ſcđa dicitur ꝙ in certis criminibus nō creditur ſolis ſeruis cōtra dn̄os: ſed eis fides cum alijs probationibus adhibet. In tertia dicitur ꝙ in pecuniaria cauſa, nec ſoli nec cū alijs probationib⁹ contra dn̄os admittunt. Secūda ibi: In ceteris autē. Tertia ibi: In pecuniarijs.

¶ Dicūt quidā ꝙ de facto hoc accidit h. ſ. ꝙ forte fuerunt, qr ſufficiēter fuit alis ꝓbatū, vnde ſʒ dn̄s dicat non debere torq̄ri ſeruū ꝯ eū, ⁊ verum dicat: nō tn̄ ꝑ h⁹ abſoluitur cū aliis ſufficiēter ſit ꝓbatū, q; ſic dn̄i exceptio nulla ē. ar. ex. de re iudi. cū I. ic. Brich.

¶ In criminali. ¶ Caſus. Dictū eſt. s. in. l. ſi ſine. quid iuris ſit cum libert⁹ vocat patronum in ius ſine venia in cauſa ciuili. Nunc vero docet Gra. ꝙ ſi vult patronū accuſare de crimine de quo patronus caput ⁊ diuitias perderet ſi probaretur, ante litis conteſt. debet decapitari libert⁹, niſi in crimine leſe maieſtatis: ⁊ niſi patrona cū ſeruo ſuo cōcubuerit: quo caſu cum munere libertatis ſeruo permittit accuſare, et ad hoc inducit. l. ſequen.

¶ Siqua cum ſeruo. ¶ Caſus. Quedam mulier cū ſeruo ſuo concubuit. queſitū fuit quā penam debeat pati vterq;. Et reſpondet ꝙ femina debet decapitari: ſeru⁹ autē comburi debet: ⁊ datur licētia oīb⁹ accuſandi de hoc crimine, ⁊ officialib⁹ copia nunciandi. Seruus etiā poterit de hoc crimine accuſare: ⁊ ſi crimē ꝓbauerit ꝓ munere libertatem habebit.

Dn̄a adultera an poſſit a ſeruo ſuo accuſari.

d ¶ Capitali. hodie adultera verberat / ⁊ detruditur in monaſterium: vt. C. de adul. autē. ſed hodie. Vel dic ꝙ aut. intelligit qn̄ nō adulterat cū ꝓprio ſeruo. Sed nūquid ſeruus pōt accuſare dn̄am ſuā ſi cū alio ſeruo adulterat? Reſpō. ꝙ nō: qr hic loq̄tur de ꝓprio tm̄ ſeruo. ſicut nec dn̄a virū ſuū pōt accuſare ſi cū ancilla ſua

f ¶ Cenſus. Reipub. vel etiā eccleſie: qr eccleſia cōparat reipu. vt. C. de ſac. ſan. ec. l. vt inter diuinū.

g ¶ Si alijs. dicūt quidā ꝙ nec ī except̄ criminib⁹ ſeru⁹ ꝯ dn̄m admittit: niſi aliq̄ ꝑſūptio ꝑcedat. nā ſui ⁊ viles ꝑſone ſemꝑ q̄ſtiōib⁹ ſubdunt: vt. iij. q. iiij. ſi autē ea regi ꝯditio ſit. Sʒ a q̄ſtiōib⁹ nūq̄ eſt īcipiēdū, niſi ꝑcedāt indicia: vt ex. de reg. iur. cū ī ꝯtēplatiōe. ſʒ lex iſta hoc nō patit. ¶ Dico ꝙ hoc ſpeciale vt initiū ſumat a tormētꝭ. ſicut cū marit⁹ dr̄ vxorē occidiſſe. C. ad. l. cor. de ſic. l. vlt. ⁊ cū agit de occiſo dn̄o. ff. ad ſyl. ⁊ ſi cert⁹ ſit percuſſor.

h ¶ Preſcriptionis. i. exceptionis talis. ſ. iſte eſt ſeru⁹ me⁹: ⁊ ideo non audietur contra me.

i ¶ Interrogari. Niſi cum de facto ſuo interrogat: vt. iiij. q. iij. item ſerui.

k Inſolitū. ¶ Matrē. Nā mater q̄nq; gerit tutelā filioꝝ: vt. C. qn̄ mu. tu. of. fungi. l. ij. ⁊ finita tutela pōt agi ꝯ eos, q̄ nō habent loco dn̄oꝝ cū pupillum ſpoliāt. ff. de vſuca. ꝓ emptore q̄ fundū. §. ſi tutor.

¶ Si ꝟo. ¶ Caſus. Dictū eſt. s. in. c. epꝯ qui. ꝙ libert⁹

a patrocinio eccleſie recedere poteſt ſi epiſcopus duos ſeruos eiuſdem meriti ⁊ peculij ꝓ eo dederit. Nunc vero dicit Gratia. ꝙ ſi ſua authoritate a patrocinio eccleſie recedat: niſi admonitus reſipiſcat/reuocetur in ſeruitutem. ⁊ hoc probat per ſeq. ca.

leges veteres ſufficit leuis offenſa. C. de lib. ⁊ eoꝝ li. l. ij. Itē hic habes ꝙ ſiue ꝯmittat libert⁹ eccl'ie ingratitudinē ꝯtra eccleſiā ſiue ꝯtra epm̄, reuocet̃ i ſeruitutē. ſec⁹ ſi ꝯtra aliū de eccleſia. ſ. e. q̄ manumittitur.
f ❡ Proditi. i. de inobedientia conuicti.

Liberti. ❡ Caſus. Cōſtitutū fuit in Toletano cōci. vt ſi liberti eccl'ie ab ei⁹ patrocinio diceſſerit ſi cōmoniti ad eccleſiam non redierint, reuocētur in ſeruitutē. Ingrati actione. i. actiōe intētata, ꝓpter ingratitudinem ſcʒ actione in factū.

a ❡ Redire. Sʒ quare cogunt̃ iſti redire, cum nulle opere ſint eis impoſite: libert⁹ eñ nō tenetur preſtare operas niſi ſint ei ipoſite. C. de ope. lib. l. j. licet honorē eis exhibere teneantur. et etiam alere ipſum: vt. C. de ope. lib. l. j. ⁊ l. mater. Sed dicas aliud eſſe in libertis eccleſie: vt. ſ. e. diaconi. tamē licet liberti eccleſie teneātur ei preſtare operas, nō tamen tales quales ſerui. aliqua eñ debet eſſe differētia: vt. ff. de ope. lib. ſi libertus.

Obediētie.

Libertus an teneat̃ ad operas.

admonit⁹ redire contēpſerit, in ſeruitutē reuocabitur.

Unde in eodē concilio legit̃.

❡ De libertis eccleſie qui ab eius patrocinio diſcedunt.

Liberti eccl'ie q̄ ab eius ꝓcinio diſcedētes q̄buſcunqꝫ ꝑſonis adheſerint: ſi admoniti redire[a] cōtēpſerint manumiſſio eoꝝ irrita ſit qui per inobediētie[f] cōtēptū ingrati actione[b] tenētur.

Itē ex concilio Hiſpalēſi.

❡ Reuocent̃ in ſeruitutē eccleſiarū liberti qui cōtra eius libertatem ſuperbiunt.

Octaua diſcuſſio[c] agitata eſt de quodaʒ eliſeph ex familia Agabinēſis eccleſie: qui ab epo ſuo traditus libertati, de libertate cōfeſtim ad cōtumacie morbū trāſilijt: ſicqꝫ per ſuperbiā nō ſolū eiuſdē epi malis vel inſidioſis artibus ſalutē ledere voluit: ſed etiā patronā eccl'iaʒ libertatiſ imemor predānauit[d]. aduerſus quē ingrati actio canonū et legum authoritate iuſte dirigitur: ſcʒ vt immerite libertatis dāno mulctatus, ad ſeruitutis nexū coactus reuocetur[e]. talium enim ſtat⁹ qui cōtra epm̄ ſuum vel patronam eccleſiam nituntur decidi potius ꝙ̄ cōſeruari conuenit: vt quoꝝ libertas pernicioſa eſt, ſit ſalutifera ſeruitus. ⁊ qui ſuperbire voluerunt adepta libertate, proditi[f] diſcant obedire ſubiecti.

Itē ex cōcilio toletano. iiij.

❡ A patrocinio non diſcedāt eccleſie liberti ad ſacros ordines promoti.

De libert̃ autē hec precipit ſancta ſynod⁹ vt ſi qui preſbyteri vel̃ diaconi ab epis facti ſunt ſm̄ modū quo canones antiqui dant licētiā ſint liberi: ⁊ tamen a patrocinio eccleſie tam ipſi ꝙ̄ ab eis progeniti[g] non recedant[h].

❡ Ab alijs q̄qꝫ libertati traditi, ⁊ eccleſijs commēdati, patrocinio epiſcopi colligantur et ne cuiqꝫ donent̃, hoc a principe epiſcopus poſtulet.

De libertis. ❡ Caſus. Hoc ca. diuidit̃ i duas partes. In prima dicitur ꝙ ſi liberti eccl'iarū facti ſunt pb̄ri vel diaconi ꝯtra modū quē canones antiqui docent, ſint liberi: tamen a patrocinio eccl'ie, nec ipſi nec eoꝝ filij recedere debēt. In ſecūda ibi. Ab alijs quoqꝫ dicitur ꝙ libertos eccleſie commēdatos debet ep̄s tueri: nec pōt ep̄s impetrare a pncipe vt eos alicui donet q̄d itelligit h. ſi manumiſſi fuerant pleno iure vel̃ quo ad on⁹ indebitum vel in caſu nō conceſſo. Sed ego intelligo ſicut litera ſonat: q: lʒ ſint eccleſie cōmmēdati, nō tñ ſunt liberti eccl'ie: ⁊ ideo eos epiſcopus donare non poteſt.

g ❡ Ab eis ꝓgeniti. ergo filij libertorum debent obedientiam preſtare eccl'ie patrone ſue ſicut et patres eorum: vt hic, ⁊. C. de lib. ⁊ eoꝝ li. libertine. Sed contra. q̄d ex liberta naſcitur, ingenuum eſt: vt. C. de ope. li. quod ex liberta. So. quidā intelligūt. l. illā libertine, de filijs manumiſſis cū patre, ⁊ ante manumiſſionem natis. leges contrarias intelligūt de natis poſt manumiſſionem. ſed hoc ſtare non poteſt: quia hic dicit̃: tam ipſi ꝙ̄ ab eis ꝓgeniti. Itē ex ſequē. ca. ſ. e. liberti. patet ꝙ intelligitur de filijs natis poſt manumiſſionem: vbi dicit de futura ꝓle ꝙ ab eccleſie patrocinio ſe nō poteſt ſubtrahere. Ideo q̄dā dixerunt iſtud ſpeciale eſſe in libertis eccleſie: vt filij nati poſt manumiſſionē patrum ſuorum ſint liberti eccleſie. Tu dicas ꝙ filij nati poſt manumiſſionē ſunt ingenui: ſunt tamē obnoxij eccleſie quo ad quaſdā operas/que conſiſtunt in honore, in aſſurgēdo, ⁊ in ſalutādo: itē ꝙ nō vocabūt eam in ius. al'as reuocantur in ſeruitutem: vt in cap. ſequen. Joannes.

Libertorū eccleſie filij ſunt eccleſie obnoxij

b ❡ Ingrati actione. i. actione in factū/que datur propter ingratitudinē. nō eñ eſt hoc ꝓpriū nomē actiōis. ſic dicit̃ actio onerſ aduerſi. i. que dat̃ ꝓpter on⁹ aduerſum: vt. ff. locati, in naue.

Octaua. ❡ Caſus. Eliſeph ſeru⁹ agabinēſ. eccleſie ſtatim cum fuit ab epo manumiſſus, nō ſolum voluit ipſum epm̄ interficere, ſʒ etiā patronā eccleſiam in quadā cauſa ciuili vbi arbiter reſidebat, iniuſte dānauit: vel ei⁹ bona per rapinā vſurpauit. quare queſitū fuit de iſto in Hiſpalēſi ꝯcilio in octaua die ipſi⁹ concilij quā penā debeat pati iſte libert⁹. Et rñdet ꝙ dʒ in ſeruitutē reuocari: vt cui⁹ libertas erat pernicioſa/ſit ſeruit⁹ ſalutifera: ⁊ q̄ adepta libertate voluit ſuperbire, diſcat obedire ſubiect⁹. ⁊ dicit h. dānnauit. i. dānificauit, vel ad dānificandū eccleſiā alios inſtigauit/vocādo eccleſiam in ius ſine venia.
c ❡ Diſcuſſio. i. queſtio.
d ❡ Predānauit. i. valde dānificauit.
e ❡ Reuocet̃. Hic habes ꝙ ꝓpter ingratitudinē reuocat̃ libert⁹ in ſeruitutē. ⁊ intelligas ingratitudinē grauē offenſam: q: nō niſi ꝓ graui offenſa reuocat̃ libert⁹ in ſeruitutē/⁊ ꝓpter eaſdē cauſas ꝓpter quas reuocat̃ donatio, in aut. vt libe. de cetero, coll'. vj. ſ. illō. ſm̄

Libertus ꝓpter ingratitudinē reuocat̃ i ſeruitutem.

h ❡ Non recedant. Hic habet locum diſtinctio decre. extra de ſer. non ordi. eo libentius. Eſt tamen hoc ſpeciale in libertis eccleſie ꝙ etiam licet facti ſint ſacerdotes, ꝙ propter ingratitudinem reuocantur in ſeruitutem: vt. liiij. diſtinct. qui ex famulis. ſecus tamen in famulis priuatorum.

¶ Ne vero. ¶ Caſ⁹. Supra dictum eſt q liberti eccleſiarum non debent ab eorū patrocinio recedere: ſed qꝛ factū ſepe lōginquitate temporis obſcuratur, ideo hic docetur vt liberti tēpore ſue manumiſſionis ſcribant profeſſionem qua cōfiteantur ſe eſſe libertos eccleſie: ⁊ ab ei⁹ obſeqō nunꝙ receſſuros, ⁊ ad hoc duo ca. ſeq. inducuntur.

L Onginquitate. ¶ Caſus. Statutū fuit in cōcil. Toletano vt liberti eccleſiarum profeſſionē facere debeant qua confiteantur ſe eſſe libertos eccleſie, et ab eius obſequio nō receſſuros. Sꝫ cum idem conciliū fuit iterum cōgregatum, adiecit vt cum epiſcopus eccleſie fuerit defunctus, ⁊ ei ali⁹ ſubſtitutus: omnes liberti eccl'ie vel ab eis progeniti ſubſtituto pōtifici intra annum a tēpore ſue ordinatiōis chartulas ſuas in conſpectu eccleſie debeāt publicare ⁊ renouare: quatenus illi ſuum ſtatum teneant: ⁊ eccleſia eorū obediētia nō careat. ſi vero hoc contempſerint, reuocētur in ſeruitutem.

a ¶ Longinquitate. Quia ſi p. x. an. ſteterit i libertate, ammodo liber habet: vt ex̄ d conīu. ſer. licꝫ. ff. q̄ et a qui. ma. ſi cū. §. ariſto. Ut ſi mater alicuius tēpore mortis ei⁹ ſe pro libera geſſerit, ⁊ filius eius per quinquēniū vixerit vt liber, ammodo liber erit: vt. C. ne de ſta. defunc. l. ij. ⁊. iij. ſꝫ lꝫ ſeru⁹ fugitiu⁹ ſe ꝓ libero geſſerit, nō ideo eſt in poſſeſſione libertatꝭ: vt. C. de agri. ⁊ cēſi. cū ſim⁹. in fi. lib. xj. ⁊. ff. de ac. poſ. l. per eū. in fi.

b ¶ In anteriori. Nō determinat hic de quo dicat.

c ¶ Intra annū. Similiter ſi vaſallus intra annū nō petit inueſtiturā, cadit a iure feudi: vt in cōſti. Fredericī imperialis §. preterea. de feu. nec obſtat qđ legiꝛ extra de iureiu. veritatis. vbi dicitur q non iuraꝛ ſucceſſori pape. Poteſt enim dici ſpecialem ibi eſſe indulgentiā: in emphyteota ſec⁹ eſt: quia licet non ſoluat canonem intra annū, tamē nō expelliꝛ: vt. x. q. ij. hoc ius.

N e pro longinqtate tēporis obſcuretur conditio originis: tēpore ſue manumiſſionis ſcribant liberti profeſſionē qua ſe ꝓfiteanꝛ de familia eſſe eccleſie, ⁊ ab ei⁹ obſequio ſe nunꝙ receſſuros.

U nde in eodē cōci. legitur.

¶ Profeſſionem ſue cōditionis liberti eccleſie faciant.

L Onginqtate[a] ſepe fit tēporis, vt non pateat ꝯditio originis. vnde iam decretū eſt in anterioribus[b] vniuerſalis concilij canone, vt ꝓfeſſionē ſuam liberti eccleſie debeant facere, qua ꝓfiteantur ſe et de familia eccleſie eſſe, et ei⁹ obſequiū nūꝙ relicturos. vnde his quoqꝫ nos adijcim⁹ vt quotiēs curſum vite ſacerdos impleuerit, ⁊ de hac vita migrauerit: mox cū ſucceſſor eius aduenerit, oēs liberti eccleſie vel ab eis ꝓgeniti chartulas ſuas in cōſpectu omniū debeāt ipſi q̄ ſubſtituiꝛ pontifici publicare, et ꝓfeſſionē in conſpectu eccleſie renouare: quatenus ſtat⁹ ſui vigorē ⁊ illi obtineant, ⁊ obediētia eorū eccl'ia nō careat. Si autē ſcripturas libertatꝭ ſue intra annū[c] ordinationis noui ſui pōtificis manifeſtare contēpſerint, aut profeſſiones renouare noluerint: vacue et inanes chartule ipſe remaneant, ⁊ illi origini ſue redditi ſint perpetuo ſerui.

I tem ex eodem.

¶ Nec liberti nec eorꝫ poſteri a patrocinio diſcedāt eccl'ie.

L Iberti eccl'ie (qꝛ nunꝙ eorū moriꝛ[d] patrona) a patrocinio eccleſie nunꝙ diſcedant, nec poſteritas quidē eorum: ſicut priores canones decreuerunt: ac ne forte libertas eorꝫ in futura prole nō pateat, ipſaqꝫ poſteritas ſeſe ab eccleſie patrocinio nō ſubtrahat: neceſſe eſt vt tā ijdē liberti qꝫ ab eis geniti[e] ꝓfeſſionem epō faciāt, per quā ex familia eccleſie libertos ſe eſſe fateantur: eiuſqꝫ patrocinium nō relinquant, ſed iuxta virtutem ſuam obſequium ei vel obediē tiam prebeant.

P ro remuneratione impenſi obſequij res eccleſiaſtice vtiliter poſſunt donari.

U nde in Toletano concilio iiij. legitur.

¶ Que de rebus eccl'ie in remuneratione obſequij preſtātur, rata permaneant.

Q Uicunqꝫ ſuffragio[f] cuiuſlibet aliqđ eccleſiaſtice vtilitatis prouiderint[g], ⁊ pro eo quodcunqꝫ commodū in remuneratione ꝓmiſerint[h]: promiſſi ſolutione eos abſoluere oportebit: ita vt ad concilium cōprouinciale deferatur

No. q hic excurſ⁹ anni ꝓbat aliquē libertate, ſicut excurſus anni ꝓbat crimē. xj. q. iij. rurſus. ſic. xx. q. ij. puella, ſic ex̄ de of. ordi. paſtoralis. ſic. liiij. diſ. ſi ſeru⁹.

L Iberti. ¶ Caſ⁹. Statuiꝛ in ca. iſto q liberti eccleſie a patrocinio eccleſie nunꝙ recedant: qꝛ eorūꝫ patrona. ſ. eccleſia nūꝙ moritur: nec poſteritas eorꝫ: ſicut antiqui canones decreuerūt. et hoc in ꝑma parte. In ſecunda parte dr q liberti ⁊ eorū filij faciant profeſſionem qua profiteātur ſe eſſe libertos eccleſie: ⁊ q ab ei⁹ patrocinio non recedent: ne libertas in futura ꝓle non pateat: ⁊ ipſa poſteritas a patrocinio eccleſie ſe non ſubtrahat.

d ¶ Moriꝛ. Eccleſia enim nō poteſt eſſe nulla: vt xxiiij. q. j. pudēda.

e ¶ Geniti. Propter hoc dixerunt quidam q ſpeciale eſſet in eccl'ia q filij libertorū eccleſie ſint liberti eccleſie: quod nō eſt verum: ſed tamen quo ad quid ſunt aſtricti eccl'ie, vt ei aſſurgant, vt eam nō accuſent. ex̄. co. epō qui. cū §. ſeq.

Iſtā gl. ſeqꝛ alex. de ymo. in l. pactū qđ. col. ij. C. de pact. et idē alexā. in l. cx̄neū. col. iij. ꝧ here. inſti. vbi vide cō cor.

¶ Pro remuneratione. ¶ Caſ⁹. Ponit Gratia. ſextū caſum in q̄ res eccleſiarū licite poſſunt alienari: ſcilꝫ ꝓ remuneratione facienda.

Q Uicunqꝫ. ¶ Caſ⁹. Aliqui ſuſtinuerūt laborē pro eccleſia aliqua, prelatus illius eccleſie ꝓmiſit aliquid illis pro remuneratione laboris ſui terram ſcꝫ vel aliquid aliud. poſtea nolebat ſoluere ꝓmiſſum. vnde queſitum fuit in concilio Toletano vtrū ad hoc poſſit cōpelli de iure? Et reſpondetur q ſic: ⁊ hoc probatur authoritate Pauli: ita tamen vt illa remuneratio per concilium prouinciale confirmetur.

f ¶ Suffragio. i. quia ſuffragium preſtitit eccleſie cōcilio vel auxilio.

g ¶ Prouiderint. alicui.

h ¶ Promiſerint. Uidetur q aliquis obligeꝛ nudis verbis, licꝫ non interceſſit ſtipulatio: vt extra de teſta. indicante. xxij. q. v. iuramenti, ⁊. j. ea. q. v. qꝛ ioānes. qđ

verū eſt. Et pōt dici q̄ ꝯpetit actio ex nuda ꝓmiſſione † ſcȝ condictio ex canone illo.ſ̄.xxij.q.v.iuramenti.

e ¶ Relaxamus. Sed nonne eo ipſo q̄ aliquis inter viuos manumittitur, videtur ei peculium datum, niſi expreſſe hoc adimatur. C. de pecu. eius qui li. meruit l. vnica? Sed dicas q̄ aliud eſt in libertis eccleſie, nam eis in manumiſſione non licet dare vltra ſummā.xx.ſolidorum: vt.ſ̄.e.ſi quos.

a ¶ Eccleſiaſticis. ¶ Caſus. Theodorus vir eloquentiſſimus conſiliarius romane ſedis ſeruo aliquo indigebat: et ideo Greg. tradidit ei Acoſinum ſeruum natiōe ſiculū: ⁊ vt hec donatio nullo tempore valeat retractari, ad cautelam futuri temporis ſibi fecit publicum inſtrumēt. qḋ Greg. ſubſcriptione ſua roborauit. Huius, ſcilicet largitatis. Futuri.ſ. temporis.

vt eoꝝ conniuentia cōfirmetur: quia (ſicut Paulus ait) dignus eſt mercenarius mercede ſua. Item Grego.

¶ Serui eccl'iaꝝ in eoꝝ dñiū tranſferri pñt q̄ eccl'iaſticis vtilitatibus deſeruiunt.

Eccleſiaſticiſ vtilitatib⁹ deſudātes, eccl'iaſtica dignū eſt remuneratiōe gaudere: vt q̄ ſe volūtariis[a] obſeq̄oꝝ neceſſitatib⁹ ſpōte ſubiiciūt, digne nr̄is ꝓuiſionib⁹ cōſolent. Quia igitur Theodorū virū eloquentiſſimū conſiliariū noſtrū mācipiorum cognouim⁹ miniſterio deſtitutū ideo puerū noīe Acoſinū natiōe ſiculū iuri dñioq̄ ſuo dari tradi.q̄ ꝑcipim⁹: quē q̄m ex nr̄a aucte iā poſſidet, hui⁹ neceſſe fuit ſcripti ꝓ futuri tp̄is teſtionio[b], ac robore largitatis, aucte fulciri: q̄ten⁹ (dño ꝓtegēte) ſecure eū ſēp ſine vlli⁹ retractatiōis ſuſpitiōe vt domin⁹ valeat poſſideṙ. Miſerationis q̄ȝ intuitu ſerui eccl'iarū libertati donari poſſunt.

Item greg. mōtano ⁊ thome.

¶ Miſerationis ⁊ pietatis intuitu ſerui eccleſiarū poſſunt manumitti.

Cum redēptor[c] nr̄ toti⁹ ꝯditor creatuṙ ad hoc ꝓpitiat⁹ hūanā voluerit carnē aſſumere, vt diuinitatȝ ſue grā dirupto (q̄ tenebamur captiui) vīculo ſeruitutis, ꝓriſtine nos reſtitueret libertati: ſalubriter agitur ſi hoīes q̄s ab initio natura liberos ꝓtulit, ⁊ iuſgentiū[d] iugo ſubſtituit ſeruitutis: in ea qua nati fuerāt manumittēt ꝫ beneficio libertate reddāt. Atq̄ ideo pietatis intuitu, ⁊ hui⁹ rei ꝯſideratiōe ꝑmoti nos Montanū et Thomā famł'os ſctē romane eccl'ie (cui deo authore deſeruim⁹) liberos ex hac die ciueſq̄ rōanos efficim⁹: oēq̄ vr̄m vobis relaxam⁹[e] ſeruitutꝫ peculiū. hāc aūt manumiſſionis paginam paterio notario ſcribendā dictauim⁹: ⁊ ꝓpria manu vna cū tribus[f] preſbyterꝫ priorib⁹ ⁊ trib⁹ diaconib⁹ pro pleniſſima firmitate ſubſcripſim⁹: vobiſq̄ tradim⁹. Actū in vrbe romana.

Itē ſerui eccleſiarū publicis angariis non debēt fatigari. Unde in ꝯci. Toletañ. iij. legiṫ.

¶ Serui eccl'iaꝝ publicis angariis non fatigentur.

Eccleſiarū ſuos: ⁊ eꝑōrū vel pb̄roꝝ vel oīum clericorū[g], a iudicibus vel ex actorib⁹ publicis in diuerſis angariis fatigari dolem⁹: ꝓpter quod oē cōciliū a pietate glorioſiſſimi dñi nr̄i poſcit vt tales vſus deinceps inhibeat ſed ſerui ſupradictorū officiorū in eoꝝ vſib⁹ vel eccleſie laborent. Si quis vero iudicū vel actoꝝ clericū aut ſeruum clerici vł eccl'ie in publicis ac priuatꝫ negociis occupare voluerit: a cōione eccl'iaſtica (cui impedimētū facit) efficiaṫ extrane⁹. Itē ꝓ alimonia pauꝑeꝝ, ꝓ redēptione captiuorū

hoc n̄ hȝ locū apҌ catheldnos apud q̄s nō daṫ actio ex ꝓmiſſo teneri ſ̄ñ ōȝ cathelanus q̄ vanis ꝓmiſſionib⁹ et inutilib⁹ inuitationib⁹ detinet viatorē ſaltē de dolo.ff. ſi quis cau.ſi actio. ſm Ul. qui ita no. ex i prohe. rer pacificus. Archi.

a ¶ Volūtariis. Voluntarium vocat, ⁊ tamē ipſe dicit ineſſe neceſſitatem quia ab initio eſt voluntariū: ſed poſtq̄ illḋ incepit: tenetur illud conſummare. vt. C. de act. et oblig. ſicut. Et habes hic q̄ eccleſia teneṫ ad antidota. ex̄ de teſta. cum in officiis.

b ¶ Teſtimonio. Id eſt inſtrumēto ſuo, qḋ fuit ei teſtimoniū profuturꝝ.

¶ Miſerationis. ¶ Caſus. Ponit h̄ Gratia. vij. caſum in quo ſerui eccleſiaꝝ miſerationis intuitu libertati donari poſſunt: et ſic quodammodo alienantur.

Cum redemptor noſter. ¶ Caſus. Dicitur in hoc ca. q̄ Greg. intuitu pietatꝫ duos ſeruos romane eccleſie, ſcȝ montanū ⁊ thomā manumiſit, et eis omne peculiū qḋ habebant, relaxauit, et hoc fecit ad inſtar Jeſu Chriſti q̄ venit in mūdū vt vinculū diabolice ſeruitutis rumperet quo tenebamur aſtricti. vnde precipit paterio notario vt ſcriberet inſtrumētum, cui Greg. pa. propria manu ſubſcripſit cū trib⁹ preſbyteris ⁊ tribus diaconibus.

c ¶ Cum redemptor. Hic habeṫ forma ſub qua fiunt manumiſſiones: ⁊ planum eſt.

d ¶ Iuſgentiū. Alibi dr̄ q̄ iure diuino eſt inducta ſeruitus. Sed de hoc dixi. ſ̄. diſt. i. ius gentium.

f ¶ Cum tribus. Ergo non requiritur conſenſus omnium vbi libertas datur: † ⁊ hoc i fauorē libertatis fit vt. C. de communi ſuo ma. l. i. Arg. contra. liiij. diſtin. c. i. ſ̄. e. eꝑa q̄. Itē videṫ hic q̄ ſigillum ‡ pape nō facit chartā autenticā niſi adſit ſubſcriptio. Io.

† Scȝ a papa: vt hic fuit qḋ nō obtinet in aliis ꝓlatꝫ ſm L. ⁊ h.

‡ Circa iſtā materiam an notarius poſſit omittere in inſtrumētis ſuū ſolituȝ ſignū ⁊ apponere aliud de q̄ vide ꝑ arch. hic cui adde G. de cu. in. l. ꝯparationes. et ibi Bal. in vlt. col. C. de fi. inſtru. et per Bal. in pnc. C. colū. ij. ⁊ Ang. in aut. de inſtrum. cau. et fi. i pn.

¶ Itē ſerui. ¶ Caſus. Dictuȝ eſt. ſ̄. ea. q. ij. ca. predia. q̄ poſſeſſiones eccleſiarum non debent a laicis fatigari. Idem nunc dicit Gratian⁹ de ſeruis eccleſiarū.

Eccleſiarum ſeruos. ¶ Caſus. Relatum eſt in concilio Toletano q̄ quidaȝ iudices ⁊ admiſtratores publicorum officiorum ſeruos eccleſiarū vel epiſcoporum vel aliorum clericoruȝ diuerſis āgariis fatigabant. Quare concilium poſtulauit a Grego. vt tales preſumptores prohiberet: et ſtatuit concilium vt ſi q̄s decetero talia preſumeret ab eccleſiaſtica communione repelleretur.

g ¶ Clericorum. Argumentū q̄ eodē priuilegio gaudent ſerui clericoruȝ quo eccleſie. ſ̄. xvj. queſtione. j. ſimiliter. ſ̄. lxxxvj. diſtinctio. eos qui. ⁊. lxxxix. diſtinctio. indicatum. Clerici enim ⁊ eorum mancipia ſunt exempta ab omnibus muneribus ciuitatum: niſi ſubſit magna neceſſitas. extra de immu. eccle. nō min⁹. C. de epiſco. et cleri. l. ij.

Clerici ſunt a munerib⁹ ciuilibus

¶ Item pro alimonia. ¶ Caſus. Ponit hic Gratianus vij. caſum in quo res eccleſie licite diſtrahi poſſunt, ſcȝ exēpti,

pro alimonia paupe⁊, ⁊ redemptione captiuo⁊. Et ad hec ſequentia ca. inducūtur vſqꝫ ad §. item largitate.

Aurum. ¶ Caſus. Beneuē. hunc caſum ſic poſuit. Ambro. in hoc ca. ponit tria genera largitionis. Primū eſt cū res eccl'ie pauperib⁹ vel captiuis largiuntur. Scōm eſt cū alienātur ꝓ tēplo edificādo. Tertiū eſt cum largiūtur ꝓ cemiterio emendādo vel ampliando. In iſtis tribus generib⁹ docet aurū ⁊ pecuniā eccleſie nō eſſe ſeruādā ſed erogandā tpe neceſſitatis: qđ ſi prelatus non fecerit, aſportabit hoſtis: ſicut Aſſyrij aurū ⁊ argentum de tēplo dñi ſuſtulerūt. Et hoc pmo dꝫ fieri de auro et argēto qđ nō conſiſtit in vaſis diuino officio deputatis. Si ꝟo ſunt vaſa diuinis officijs deputata, pmo nō cōſecrata ſunt largiēda: deinde etiā ea q̄ ſunt conſecrata, i pios vſus ſūt expendēda: ita tñ vt forma calicis in ſua forma non remaneat, niſi aliū eccleſie diſtrahat laicis ꝟo cōfracta ⁊ cōflata. h. hunc caſum ſic ponit. Ambroſius intendit oſtēdere ꝙ res eccl'iaſtice debent dari ⁊ alienari tēpore neceſſitatis. Et ponit quīqꝫ caſus qb⁹ licite alienant res eccl'ie ſcꝫ pro alimonia pauperū: ꝓ redēptione captiuo⁊: ꝓ loco religioſo edificando, pro cemiterijs ampliandis: pro ſepulturis mortuo⁊ extruendis. In his quidem vaſa precioſa ⁊ ſacrata debēt alienari alij eccleſie in eadem forma: laicis cōfracta ⁊ conflata. Trib⁹. Quinqꝫ poſuit: modo dicit tribus: ſed duos primos ponit ſub vno membro: et duos vltimos ſub alio: medium vero ſub tertio.

a ¶ Aſſyrij. Id eſt Babylonij: qui cum Nabuchodonoſor ceperunt Hieruſalem, ⁊ abſtulerūt vaſa de templo dñi. j. de conſe. diſt. j. veſtimenta.

b ¶ Miniſtraſſes. Id eſt miniſtrare debuiſſes.

c ¶ Occiſi ſunt. Ergo tūc demū cum timetur mors, † redimi debent captiui: vt no. ꝫ. e. ſicut omnino.

† Scilꝫ corpis. Itē vbi timet mors ale: vt .j. e. ca. ꝟ. ⁊ ꝟꝫ velut n̄ cogeretur ad dorare idola. xxiij. q. iiij. ipꝫ pietas. fin L. ⁊ ca. diſplicet. ⁊. xxiiij q. iij. ſi habes. fin h.

res ſacras diſtrahi licet.

Vñ Amb. in lib. de officijs.

¶ Res ſacre quibus ex cauſis alienari debeant.

Aurum eccl'ia hꝫ: nō vt ſeruet: ſed vt eroget, ⁊ ſubueniat in neceſſitatibus. Quid eſt op⁹ cuſtodire qđ nihil adiuuat? An ignoramus q̄tū auri atqꝫ argēti de tēplo dñi aſſyrij[a] ſuſtulerūt? Nōne meli⁹ cōflat ſacerdos ꝓ alimonia pauperuꝫ, ſi aliā ſubſidia deſunt: q̄ ſi ſacrileg⁹ cōtaminat et aſportat hoſtis? Nōne dicturus eſt dñs, Cur paſſus es tot inopes fame mori? Certe habebas au⁊ vñ miniſtraſſes[b] alimoniā. Cur tot captiui in captiuitatē ducti, nec redempti ab hoſte occiſi ſunt[c]? meli⁹ fuerat vt vaſa viuentiū ſeruares q̄ metallorū. his non potes rñſum referre. qđ[d] eñ dices? Timui[e] ne templo dei ornat⁹ deeſſet? Rñdet: Aurū ſacra nō q̄runt: neqꝫ auro placent q̄ auro nō emunt. Ornatus ſacro⁊ redēptio captiuorū eſt. Et ꝟe illa ſunt vaſa precioſa q̄ redimūt aīas a morte: ille verus theſaur⁹ eſt dñi qui opat qđ ſanguis ei⁹ opat⁹ eſt. Et poſt pauca. Nemo pōt dicere, cur paup viuit? nemo p̄t queri, q: captiui redēpti ſūt. nemo p̄t accuſare, q: templū dei eſt edificatū nemo pōt indignari, q: humandis fideliū reliquijs ſpatia[f] laxata ſunt. nemo pōt dolere q: in ſepulchris xp̄ianorū reqes defunctoꝫ eſt. in his tribus[g] gñib⁹ vaſa eccl'ie etiā initiata ꝯfringere, ꝯflare, vēdere lꝫ. Opus eſt vt de eccl'ia myſtici[h] poculi forma nō exeat: nec ad vſus nepharios ſacri calicis miniſteriū trāſferat. Ideo primū intra eccleſiā q̄ſita ſunt vaſa q̄ initiata nō eſſent: deīde cōminuta: poſtremo ꝯflata per minutas erogationes diſpēſata egentib⁹ captiuorūqꝫ preciſs profecerunt. Qꝫ ſi deſunt noua, ⁊ que nequaq̄ initiata videantur: et in hmōi quos ſupra dixi vſus omnia arbitror pie poſſe conuerti.

Itē Hiero. ad Nepotianum.

¶ Non parietes templi ornare, ſed pauperibus prouidere gloria epiſcopi eſt.

Gloria epī eſt pauperuꝫ opibus prouidere: ignominia ſacerdotis eſt proprijs ſtudere diuitijs. Nat⁹ in paupere domo, ⁊ in tugurio ruſticano, qui vix millio et cibario[i] pane rugientem[k] ventrem ſaturare poteram: nūc ſimilam et mella faſtidio.

Item eiuſdem. Multi edificant parietes[l] ⁊ colūnas[m] eccleſie ſubtrahunt[n]: marmora nitent: auro laquearia ſplen-

d ¶ Quid. Id eſt ſimile illi.

e ¶ Timui. Sic forte ſe excuſabat.

f ¶ Spatia laxata. Id eſt ampliata.

g ¶ In his tribus. In alimonia pauperum, in redemptione captiuo⁊, in edificatione tēpli, vel augmētatione cemiterij.

h ¶ Myſtici. Id eſt in forma calicis in quo myſticū poculū ſanguinis xp̄i conficit. Et qđ dixi de eccl'ia, itelligūt quidā de eccleſia i qua eſt: q: cū ſit res ſacra, nō pōt vendi etiā aliū eccleſie. Et de hoc no. x. q. ij. hoc ius.

Gloria epi. ¶ Caſ⁹. Hoc ca. diuidit in quatuor ptes. in quarum prima Hieronym⁹ reprehendit epos qui cuꝫ pauperes erant vili cibo libenter reficiebantur, cū vero facti ſūt diuites, vel delicijs incūbētes cibos delicatos abhorrēt. ⁊ vt eos liberius redarguat ſemetipm talibus cōnumerat. In ſecūda pte reprehēdit epos q̄ ornant templū gemmis ⁊ lapidib⁹ ad inſtar ſacerdotū veteris teſtamenti: ſed de clericis p quos eccleſis gubernatur nullā curā habēt. Et dicit ꝙ in veteri teſtamēto fact⁹ fuit ex p̄cepto dñi in templo. In tertia parte dicit ꝙ amico aliquid rapere, furtū eſt: eccleſiā vero fraudare, ſacrilegiū eſt: ⁊ de his que pauperibus ſunt erogāda ſubtrahere, predonis ſuperat crudelitatē. In quarta parte inuitat nos ad cōtemptum diuitiarum, exemplo Cratis, qui cū Athenas pergeret ad philoſophandum, aurū proiecit qđ portabat: cū nō crederet ſe poſſe virtutes ſimul et diuitias poſſidere. Secunda pars incipit ibi: Multi edificant. Tertia ibi: Amico rapere. Quarta ibi: Crates ille.

† Scilꝫ eos promouendo ad bñficia. q̄ illud eſt de p̄bē. grane. ⁊ c. ſup inordinata. Ar.

i ¶ Cibario. Scilicet familie.

k ¶ Rugientem. Id eſt famelicum.

l ¶ Parietes. i. ipcritos. † ſic. xlvj. diſt. ſunt nōnulli.

m ¶ Columnas. Id eſt peritos.

n ¶ Subtrahunt. Id eſt non recipiunt.

dēt, gēmis altare diſtinguit: et miniſtrorū xp̄i nulla eſt electio. Nec vero mihi aliquis opponat[a] diues in Judea tēpliū, mēſaz, lucernas, thuribula, patellas, ſcyphos, mortariola, ⁊ cetera ex auro fabricata. tunc hec ꝓbabant[b] a dn̄o qd ſacerdotes hoſtias imolabāt, ⁊ ſanguis pecudū erat remiſſio pctōꝝ[c]: quāq; hec oīa ꝑceſſerint in figura. Scriptū eſt autē propter nos, in quos fines ſeculoꝝ deuenerūt. nūc vero cum paupertatē domus ſue paup dn̄s dedicauit, portemus crucem[d], ⁊ delicias lutum putemus. Item eiuſdē.

Amico rapere quippiā, furtū eſt. eccleſiā fraudare, ſacrilegiū eſt. accepiſſe pauperib⁹ erogandū ⁊ eſurientibus plurimis: illud reſeruare, vel cautū[e], vel timidū[f] eſt: aut, quod apertiſſimi ſceleris eſt: exinde aliquid ſubtrahere, omnium predonū crudelitatē ſuperat. Itē eiuſdē ad Paulinū. Crates ille thebanus homo quondam ditiſſimus cum ad philoſophandū athenas pergeret: magnū auri pōd⁹ abiecit: nec putauit ſe poſſe ⁊ virtutes et diuitias[g] ſimul poſſidere. Nos ſuffarcinati auro Chriſtū pauperē ſeq̄mur: ⁊ ſub pretextu eleemoſyne priſtinis opibus incubantes, quomodo poſſumus aliena[h] fideliter diſtribuere, q̄ nr̄a timide reſeruamus: Plenus vēter[i] facile de ieiunijs diſputat. Non hieroſolymis[k] fuiſſe, ſed hieroſolymis bene vixiſſe laudandū eſt. Itē largitate etiā epi ſtipendiū de rebus eccleſie clericis dare licet: cui⁹ ꝓfeſſio ſub precarie noīe fieri dz. Unde in cōcilio Toletano legitur.

¶ Qui beneficium ab eccleſia accepit: eius profeſſionem nomine precarie faciat.

Sepe fit vt proprietati originis obſiſtat[l] lōginquitas tēporis: q̄propter prudēdū decernim⁹, vt ſi q̄s clericorū ſtipendiū de reb⁹ eccl'ie cuiuſcunq; epi[m] percepit largitate[n], ſub precarie[o] noīe debeat ꝓfeſſionē ſcribere: ne per retentionē diuturnā preiudiciū afferat eccl'ie: ⁊ quecūq; in vſu percepit, debet vtiliter laborare[p]: vt nec res diuini iuris videant aliqua occaſione negligi, et ſubſidiū ab eccl'ia cui deſeruiūt, ꝑcipere poſſint clerici: qd ſi quis eoꝝ cōtēpſerit facere, ipſe ſe ſtipendio ſuo videbitur priuare[q]. Religiōis quoq; intuitu ea in quibus eccleſia detrimentum nō patit, monaſterijs tradi poſſunt.

Unde in Toletano concilio legitur.

¶ Licz religionis intuitu res eccleſie alienare.

Si ep̄s[r] vnam de parochianis eccleſijs ſuis in mōaſteriū dedicare voluerit,

a ¶ Opponat. Ar. ab exēplis nō eſſe argumentandū.
b ¶ Hec probabantur. Sed nōne hec hodie probant a dn̄o. j. de conſe. diſt. j. ⁊ calix: ita, ſed nō in ſuperabundantiam vt non habeatur delectus perſonarū. lxxxvj. diſtin. non ſatis. xlvij. diſtin. ſicut.
c ¶ Pctōꝝ. venialium: quia cerimonialia tollebāt tātum venialia peccata: ſicut hodie aq̄ bn̄dicta: vt. j. d cōſe. diſt. iij. aqua.
d ¶ Crucē. ſuſtinēdo cōtumelias.
e ¶ Uel cautum. Cū ideo fit q: expectatur maior neceſſitas.
f ¶ Timidū. Si ideo facit, q: timet ne ſibi deficiat.
g ¶ Diuitias. nā vere philoſophantes contēnūt pecuniā. ff. de vaca. mu. l. in honorib⁹. §. penul.
h ¶ Aliena. id eſt res eccleſie.
i ¶ Plenus venter. id eſt prelat⁹ plenus diuitijs.
k ¶ Nō hieroſolymis. Id eſt non tantū eſſe prelatū: ſz opera prelati facere laudabile eſt. xxij. q. v. cauere.

Margin: i. non ponunt amorez ſiue animū i diuitijs, alſ diuitias cuz bonis opibus nō abijcimus. xxx. diſti. c. penult. Archi.

¶ Itez largitate.
¶ Caſ⁹. Ponit Gra. nouum caſum in q̄ epi res eccleſiaſticas poſſunt alienare q̄ ad vſūfructū, dando eas cleric' ſub nomine precarie: ⁊ ad hoc probandū inducit ſequens ca.

¶ Sepe fit. ¶ Caſ⁹. Quidā ep̄s volebat cōcedere prediuz eccleſie cuidaz clerico q̄ ad vſumfructum. Queſitū eſt in cōcilio Toletano qualiter ei concedere poſſet ne eccleſia preiudicium patiatur propter diuturnam retentionem. Et reſpōdet: ſub precario nomine debet clericus ab eccleſia recipere, ⁊ profeſſionē ſuam ſcribere, ⁊ qd ab eccleſia recepit, fideliter colere: ne res deteriorentur: quod ſi quis facere cōtempſerit, a precaria repelletur.
l ¶ Obſiſtat. De facto: nō de iure: vt. ꝫ. e. lōginq̄tate.
m ¶ Cuiuſcūq; epi. j. xvj. q. iij. ſi ep̄s. ⁊ c. clerici.
n ¶ Largitate. Sz quomodo eſt largitas ſi dicit precaria: cum de precaria certa penſio ſtatuatur. x. q. ij. precarie. Reſpon. non eſt precaria: ſed donatio gratuita quo ad vſumfructum: ⁊ ideo dicit q̄ interueniet ſcriptura, ne poſſit allegare preſcriptionem. nam per quātūcunq; temp⁹ poſſideret, nunq̄ preſcriberet: vt. xvj. q. iij. clerici. Fructuari⁹ enim non pōt preſcribere. inſtit. per quas pſonas. acq̄. §. fructuarius. nec ille q̄ alieno nomine poſſidet: vt extra de p̄ſcrip. ſi diligēti. C. de preſcri. trigita annorum. male.

Margin: Fructuari⁹ nō preſcribit.

o ¶ Sub ꝑcarie. id eſt ſicut ſolet fieri in precaria. non enī eſt hic ꝯtract⁹ precarie: ſed donatio vſuſfruct⁹ epi. xvj. q. iij. ſi ep̄s. et ca. clerici.
p ¶ Laborare. i. colere.
q ¶ Priuare. Argu. clericū poſſe remoueri ab eccl'ia ſi negligit agros vel alias vtilitates eccl'ie. ſic. ff. de pe. here. et q̄ partes. §. cū predia. ⁊ C. loca. l. iij. nā ꝓpter negligētiā aliquis deponit: vt lxxxj. diſ. dictū.

¶ Religionis.
¶ Caſus. Ponit Gra. decimū caſū in q̄ poteſt ep̄s aliquid alienare de reb⁹ eccl'ie ſue, tradendo eas monaſterijs cauſa religionis: dūmodo eccleſiam ſuā non ledat enormiter. Et ad hoc inducit ſequentia cap.

¶ Si ep̄s. ¶ Caſus. Quidaz ep̄s volebat facere monaſteriū de quadā eccleſia parochiali: ⁊ aliquid de rebus epiſcopalis eccleſie ei conferre volebat. Unde queſitū fuit in cōcilio Toletano vtrum hoc facere poſſet. Et reſpondet q̄ ſic, dummodo de cōſenſu capituli hoc faciat, ⁊ eccleſie ſue detrimentum non exhibeat.

Margin: Eccl'ia ſecl'aris pōt conuerti in monaſteriuz: ſed non ecōtra.

r ¶ Si epiſcop⁹. Hic habes q̄ de ſeculari eccleſia poteſt fieri ab ep̄o monaſteriū: vt ex̄o eccle. edi. ad audiētiā. ſed ecōuerſo non poteſt: vt. xix. q. iij. que ſemel. extra de reli. do. inter q̄tuor. niſi fiat authoritate pape: vt extra de cen. cū venerabilis. ⁊ extra ne cleri. vel mona.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

vt in ea monachorum regulariter ꝯgregatio viuat: hoc de conſenſu concilij ſui habeat licentiã faciendi: q̃ etiã ſi de rebus eccleſie ꝓ eorũ ſubſtantia aliquid qđ detrimentũ[a] eccleſie nõ exhibeat, eidẽ loco donauerit: ſit ſtabile. rei em̃ bene ſtatuẽde ſanctũ cõcilium dat cõſenſum[b]. Item ex eodẽ.

Non vltra quinquageſimã partẽ rerum eccleſie monaſterio quod conſtituit epiſcopo licet conferre.

Bone rei dare cõſiliũ: et preſentis habetur vite ſubſidiuz: ⁊ eterne remunerationis expectare cernitur premiũ. q̃ſquis itaqꝫ epor̃ in parochia ſua monaſteriũ ꝯſtruere forte voluerit, et hoc ex rebus eccl'ie cui preſidet ditare decreuerit: nõ ampli⁹ ibidem q̃ q̃nquageſimã[c] partẽ dare debebit: vt hac temperamẽti eq̃tate ſeruata: ⁊ cui tribuit, cõpetẽs ſubſidiũ conferat: ⁊ cui tollit, dãna grauia nõ infligat. Ad eccleſiam vero q̃ monaſticis nõ informabit regl'is, aut quã ꝓ ſuis magnificare voluerit ſepulturis: nõ amplius q̃ centeſimã partẽ cẽſus[d] eccl'ie cui preſidet ibidẽ cõferre licebit: ea tñ cautela ſeruata, vt vnam tm̃modo q̃ placuerit ex his duabus remunerationez aſſumat. Item Grego.

Iure ꝓprietatis res eccleſie monaſterior̃ edificijs tradere licet.

Religioſam[e] vitã eligentib⁹ ꝯgrua nos oportet cõſideratione ꝓſpicere, ne cuiuſqꝫ neceſſitas occaſio aut deſides faciat, aut robur (qđ abſit) ꝯuerſationis infringat, idcirco tibi authoritate p̃ſenti precipimus quatenus domũ poſitã in hac vrbe regione quarta iuxta locũ q̃ appellat gallinas albas: vel ortũ iuris ſancte Romane eccl'ie cui authore deo preſidemus: in qua campana quondã vxor patricij mãſiſſe dignoſcitur: ſimul ⁊ ortum atqꝫ hoſpitia que intra eandẽ domum ianua concluſit: eidẽ debeas tradere ꝓprietatis iure ꝓculdubio poſſidẽdam: in qua domo monaſteriũ (vbi cum cõgregatione ſua habitare poſſit) xp̃o adiuuante conſtruere: et tam ipſa q̃ que in eius loco honoreqꝫ ſucceſſerit, predictã domuz et ortũ cũ oĩbus ad ſe pertinẽtibus (ſicut dixim⁹) quieto ⁊ incõcuſſo iure a nobis pietatis conſideratione conceſſam valeat poſſidere. Ecce oſtẽſum eſt quomodo res eccleſie ſine culpa dari poſſint, ⁊ conſtare his quibus date fuerint.

ca. relatũ. vel vbi aliter nõ poſſit locus reformari niſi ꝑ canonicos ſeculares: vt ex̃ in eadẽ decre. inter q̃tuor.

a ¶ Detrimẽtũ. Graue. ſi em̃ lederet eccl'iã grauiter, poſſet reuocari: vt. ꝫ.e. ap̃l'icos. in fi. ⁊ j.c. ꝓxi.

Ep̃s cõuertẽs eccleſiã ſec'larẽ i regularẽ q̃uz clericorũ ꝯſenſuz req̃rere debeat.

b ¶ Conſenſum. Quero de quorũ clericorũ conſenſu hoc intelligas: an de clericis epiſcopalis eccl'ie, an de clericis parochie illi⁹? Reſpon. de clericis eccl'ie cathedralis. Nã conſenſus clericorũ eccleſie cathedralis requirit circa ordinationem ⁊ depoſitionẽ clericoruz: vt. xxiij. diſt. ep̃s. xlvij. diſt. reliqui. ꝫ.e. alienationes. Lau. tamen et h. intelligunt etiã requirendum cõſenſum clericoruz parochialis eccleſie. Nam iſti ſine culpa non debent priuari ſuis ſtipẽdijs xvj. q. vij. inuẽtũ. videt[†] tamẽ ſufficere ſi ep̃s eis ꝓuidet neceſſaria vt ibi vel alibi: vt extra đ eccle. edi. ad audientiã. ⁊ ſic videtur q̇ eis inuitis poſſit hoc facere. arg. extra đ exceſ. p̄la. ſicut vnire.

[†] Allegando dicit: q̃m non eſt verũ ꝫ L. vin. Gof. et B. vt ipſi no. ex đ re. ec. non ali. poſſeſſiões de hoc no. i decre. ad audientiã. all'. in glo. Archi.

Bone rei. ¶ Caſ⁹. Quidam ep̃s volebat edificare monaſterium in parochia ſua, vel aliquã eccleſiã ſecularẽ magnificare apđ quã forte ſepeliri volebat: ⁊ deſiderabat ditare monaſteriũ vel eccleſiaz de rebus ec. l'e ſue. q̃ſitũ eſt in ꝯcilio Toletano quãtũ monaſterio vel eccleſie dare poſſet? Et reſpondet q̇ monaſterio dabit quinquageſimã partẽ de rebus eccleſie ſue dummodo ei damna grauia nõ infligat: eccleſie vero ſeculari non amplius q̃ centeſimam dabit partẽ. et in arbitrio ep̃i erit vt vel monaſteriũ tantũ vel eccleſiã tantum debeat de rebus eccleſie ditare.

Ep̃s poteſt dare q̃nq̃geſimã vel cẽteſimã.

c ¶ Quinquageſimam. Sed nũquid epiſcop⁹ poteſt dare centeſimam vel quinquageſimã ſine conſenſu canonicorũ? Uidetur q̇ ſic: extra de his que fi. a prela. ſine conſenſu ca. paſtoralis. etiam non obſtante iuramẽto de non alienandis reb⁹ eccleſie: vt extra de ecc. edif. tua. nemo enim poteſt accuſare epiſcopum q̇ templũ dei edificat: vt. ꝫ. ea, aurum. Item quia ſufficit ſemel a iure eſſe conceſſum: vnde non eſt neceſſe requirere nouum conſenſum. ff. de condi. inſti. que ſub cõditione. ꝯ. vlti. Sed contra extra de do. paſtoralis. extra de his que fi. a prela. cum vos. Tu dicas q̇ licet a iure permittatur ei talis donatio, tamen facit eandem de cõſenſu clericoruz: vt. ꝫ.e. ca. proxi. ꝫ.e. apoſtolicos. vehementer tamen obuiat illa decre. paſtoralis: niſi vis fiat litere. Unde dic, illis decretalibus ſtanduz eſt. Sed quid ſi epiſcop⁹ plures donationes fecit, ita q̇ oẽs ſimul excedãt quinquageſimaz: an dices vltimaz reuocari, vel omnes? Uidet q̇ tãtum vltimaz: quia ſola illa fuit vitioſa: vt. ꝫ. eo. ſi quos. ⁊. xvij. q. iiij. queſti. Econtra videtur q̇ de qualibet donatione eſt detrahendũ: vt. C. de inoffi. do. ſi totas. ff. ad legẽ fal. penales. ꝯ. annua. Hec queſtio ſoluitur extra de dona. apoſtolice. Joan. Quid iuris ſit de hoc, i queſtionib⁹ notaui. B.

Queſtio ſingularis.

d ¶ Cẽſus. Propter hoc verbũ cẽſus dicit L. ⁊ h. q̇ de cẽſu poſſet ep̃s dare partẽ, ſed nõ de poſſeſſionibus eccleſie: al'as reuocaretur vel eo viuo, vel poſt mortẽ ſuam: vt. xvj. q. iij. ſi ſacerdotes. Sz hoc falſum eſt: q̇ decre. dicit etiam de poſſeſſionibus. extra đ dona. apoſtolice.

Religioſam. ¶ Caſus. Quedam abbatiſſa poſtulauit a Grego. vt quẽdam locum ſibi concederet in quo volebat conſtruere monaſterium: que forte expulſa erat de ſuo monaſterio ſua ꝯgregatione. quare Grego. precib⁹ ſuis annuit. Unde mandat cuidã (forte ſuo procuratori) vt tradat ſibi ⁊ ſucceſſorib⁹ ſuis iure perpetuo poſſidendam quãdam domum et ortum ⁊ hoſpitia que intra eandem domũ ianua cõcludit: vt ipſa abbatiſſa ſibi monaſterium conſtruat: vt ibi cum ſua habitet congregatione.

e ¶ Religioſam. Ergo qui dat domum vel aliam rẽ, non videtur dediſſe ea que ſunt annexa ei, niſi expreſſa fuerint. ſic. lxiij. diſt. ego Lodouicus. Arg. cõtra. ff. ſi

Diſ- cas q̄ q̄ bat do- nū vl' do- naſſe ſnera. ff.de ꝫ hē.em. credi- tor.§. vlt.C.d do.va. l.ij.li.x. lʒ h̄ ſit argu.ꝫ lau. ad hoc fa- cit qđ le.ꝛ no. ſ.j.q.j. ſicut xp̄s. ar chid.

ſer, ven.teſtatrix.ff.de act.emp.creditor.in fi.

Nunc queritur. Hec.q.diuiditur in duas partes in prima quarum ꝓbat per duo ca. ꝙ ſi nihil habebat eps cum fuit promotus: in morte ſua totū debet eccleſie dimittere. Secūda ibi, Sed querit. Jo.de fan.

et cler.aut.licentiam. Uel vſqꝫ ad.vij.defertur ſucceſſio. Arg.contra.xxxv.q.ij.c.j.

Quicunqꝫ. Caſus Quidam ſacerdotes aliquid acquiſierūt ex artificio ſuo, vel ex donatione amicorum, vel ex inſtitutione facta in teſtamento. queſitū eſt in concilio Toleta. vtrum eccleſie ſue relinquere teneant. Et reſpōdet ꝙ non/ſed dabūt cui voluerint. ſi vero poſt mortē ſuā remanſerit inordinatū, eccleſia ſua in perpetuum vēdicabit ſue vtilitati/id eſt ſuo vtili officio.

Caſus. Hic tractatur tertia.q. in qua cōnectunt dicta dicendis: ꝛ vbi querit qđ fieri debeat de reb⁹ illis quas clerici acquiſierūt de rebus eccleſie q̄ ante ſuā ordinationem, nihil habebāt: ꝛ certum eſt ꝙ quicqđ clericus acq̄rit de reb⁹ eccleſie/ꝛ intuitu eccl'ie, totuz debet eccl'ie relinquere. ſi vero itui tu ꝑſone aliqđ acquiſierit, pōt relinquere cui velit: vt ſ.e.c.j.ij.ꝛ.iij.

a Nunc queritur. habeas ꝓ ſūma queſtionis qđ dicitur in.c.j.

Placuit. Caſus. Statutū fuit ī ꝯcilio Carthaginē. vt epi p̄ſbyteri/diaconi/et alij clerici q̄ nihil habebāt āteqꝫ ordinarētur, ꝛ poſtea de rebus eccleſie tātū ſuo nomine poſſeſſiones cōparauerūt: puniātur tanqꝫ inuaſores reruz dn̄icarū niſi ſue eccleſie cōmoniti eas reſtituant. Si aūt aliqđ acq̄ſiuerint intuitu perſone, i. ex donatione amicorū/ vel ſucceſſione ex teſtamento vel ab inteſtato, poſſunt de hoc facere quicquid volunt, dūmodo a ſuo propoſito non recedant, ſcꝫ tali pecunia abutēdo, vt negociando vel fenerando: quod ſi fecerint, indigni honore eccleſiaſtico iudicentur in euum.

Queſtio.iij.

Nunc q̄rit[a] ſi ante tēpus ſue ordinationis nihil habere videbant: qđ de his fieri debeat q̄ poſt ordinationē ſuam inueniſſe noſcuntur.

De his ita ſtatutū eſt in concilio Cartha.iij.

De his qui primū nihil habētes, tēpore ſue adminiſtrationis aliqua acquirunt.

Placuit vt epi, pb̄ri, diaconi, vel q̄cūqꝫ clerici q̄ nihil habētes[b] ordinantur: et tp̄e ep̄atus vel clericat⁹ ſui agros ꝛ quecunqꝫ p̄dia nomine ſuo[c] cōparāt, tanqꝫ rerum dn̄icaruz inuaſionis crimine teneātur: niſi admoniti eccleſie eadē contulerint. ſi aūt ipſis ꝓprie aliquid liberalitate alicui⁹, vel ſucceſſione cognationis[d] euenerit: faciant inde qđ eorū propoſito cōgruerit. Q̄ꝫ ſi a ſuo ꝓpoſito retrorſū exorbitauerint: honore eccleſiaſtico indigni tanqꝫ reprobi iudicentur.

Item ex concilio Toleta.xj.

De miniſtris qui nullis eccleſie occaſione, ſui vtilitate aliqua acquirunt.

Quicūqꝫ de ſacerdotib⁹ vel miniſtris ꝓ ſua vtilitate atqꝫ amicitia quocunqꝫ modo, aut ꝑ ſcripture ſeriem aliqđ meruerint ab aliquo ꝑcipere, in rebus eccleſie nō poterit nūerari: ſed qđ exinde voluerint facere, ipſoꝝ volūtatis arbitrio ſubiacebit. ꝙ ſi hoc poſt eoꝝ mortē inordinatū fortaſſe remāſerit: eccleſia cui p̄fuit, vel miniſter extitit hoc ſibi in perpetuū vendicabit[e]. Ecce ꝙ illa q̄ nō ex officio eccleſiaſtico, ſed ex aliqua preſtatiōe ſue vtilitatꝫ lucratus eſt: pōt dare quib⁹ voluerit. Sed queritur de his que ſibi cōiter cū eccl'ia, vel ſequeſtratim ꝓ remedio aīe offerūtur: vl' de tertia parte quā de reb⁹ parochialiū eccl'iaꝝ ſibi debitā accipit: ſi ea poterit dimittere qb⁹ voluerit. De his ita definit in cōci. Agathēſi.

De pōtificib⁹ qb⁹ ab extraneis vel cū eccleſia vel ſequeſtratim aliquid dimittitur.

Pontifices[f] quibus in ſummo ſacerdotio ꝯſtitutis ab extraneis[g] aliqđ aut cū eccleſia, aut ſeq̄ſtratim di-

e Uendicabit. id eſt defendet, q̄ſi eccleſia inuenitur in poſſeſſione. ſed ſi heredes eſſēt in poſſeſſione/opor teret eccleſiā ꝓbare d iure ſuo: vt.ſ. e.q.v.c.j.in fine. ſicut notaui.ſ.e.q.j ſint manifeſte. vl' intellige qđ hic dicit, cū nō habet ſacerdos hered̄es. in autem.de ecc.ti.§. ſi quis autē ep̄s. col.vlti.ꝛ.ſ.qōe.v. ca.vlti.

Adde Alex.d ymo.in l.cū fūdus.§. fuū.ff. ſi certū pet.circa finē d.§.

ij.ps.

Ecce. Caſus Cōcludit Gratianus ex ſupradictꝫ ꝙ ea que dant clericis itwitu perſone dare poſſūt cui volunt.

Sed queritur. Hec eſt.ij.pars hui⁹.q. Jo.de fāt. Et mouet G. incidentem queſtionē vtrum ea que dātur ep̄o ꝯmuniter cū eccl'ia vel ſeq̄ſtratim ꝓ remedio aīaꝝ, vel tertiā partē quā accepit de parochianis eccleſijs/poſſit relinqre cui velit. Et de hoc q̄d iuris ſit/in ca. ſeq̄ntib⁹ definit.

Pontifices. Caſus. Hoc ca. diuidit i duas ptes. In prima parte dr̄ ꝙ ſi aliq̄s relinq̄t aliquid pōtifici cū eccleſia vel ſeparatim ꝓ redēptione aīe ſue: totū inter eccleſie facultates cōputabit. In ſcđa parte dr̄ ꝙ ſi aliqđ relinq̄t eccl'ie vl' ſacerdoti alij reſtituēdū, nō dꝫ inter facultates eccl'ie cōputari. Scđa ibi, Sane q̄cq̄d.

Iſta ē ſaſnia ꝫ Gof. tho.d hoc no. tē de teſta.req ſiti.§. ſi vero relinqt ſibi nota.Ar.

b Habentes. Ergo propter paupertatē nec impeditur nec excuſatur etiā quis a prelatura. ſecus eſt in tutore: vt inſti.de excuſa.tut.§.ſed ꝛ ꝓpter pauptatē.

c Suo. Hoc ſpeciale eſt in eccleſia ꝙ lʒ ſacerdos aliquid ſuo emat nomie de pecunia eccleſie, ꝙ res illa ſtatim facta eſt eccleſie. aliud eſt in reb⁹ ꝓuatoꝝ: vt.C.de rei vendi. ſi vt proponis. ꝛ de hoc notaui.ſ.e.q.ij. apoſtolicos. idem qđ hic dicitur/habes extra de pecul.cleri.c.j.ꝛ.c.inquirendū.ꝛ ca. ſi quis. Utrū aūt preſumat de rebus eccleſie vel de rebus ſuis comparaſſe/dicitur ſ.e.q.j. ſint manifeſte.

d Cognationis. Uſqꝫ ad quartū gradū. C.de epiſ.

f Pontifices. Idem in alijs.

g Ab extraneis. Si aliquid datur tātum ep̄o, illud non tenetur diuidere cum eccleſia. ſed licet aliquid detur tantū eccleſie, illud diuidēdū eſt cū ep̄o: et diſtigue an a propinquo vel extraneo ſit relictum ep̄o: vt habes diſtinctum extra de teſta. requiſiſti. Si autem ſimplici canonico aliquid eſt relictum, illud non tenetur diuidere cū eccleſia: ſemper em̄ preſumitur ꝙ id qđ datum

Eccl'ie data cū ep̄o diuiduntur.